

Statystyka muzeów

Muzea w 2016 roku

Muzea w 2016 roku

M-U-

-Z-E-

W

2-O-

-4-6

R-O-K-U

Spis treści

Słowo wstępne / 7

Wprowadzenie / 8

Zarządzanie zbiorami muzealnymi / 16

Wystawy, projekty, edukacja, wydawnictwa, frekwencja i zarządzanie w muzeach / 30

Muzea w 2016 roku / 50

Lista muzeów, które wzięły udział w projekcie *Statystyka muzeów w latach 2015–2016* / 79

Słowo wstępne

Projekt *Statystyka muzeów* zainaugurowany przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, już od czterech lat obecny jest w systemie statystyki kultury. Ideą, która przyświecała temu szeroko zakrojonemu przedsięwzięciu, było uzyskanie kompleksowej wiedzy na temat stanu polskiego muzealnictwa. Pozyskiwane od czterech lat informacje systematycznie poszerzają tworzoną przez Instytut bazę danych o krajowych muzeach. Ma ona służyć samym muzealnikom, badaczom, a także nam, organizatorom muzeów.

Zbieranie danych nie jest i nie może być celem samym w sobie, to jedynie środek do jego osiągnięcia. A tym jest upowszechnianie wiedzy o polskich muzeach, ich potrzebach i problemach, a także o zaobserwowanych trendach i tendencjach. Inicjatorzy projektu mają tego świadomość. Dlatego też pozyskiwane informacje poddawane są wnikliwym analizom, a wnioski – publikowane w postaci raportów. Po raz kolejny zamierzenie to przybiera materialną postać. Po wydaniu w 2016 r. zbioru raportów *Muzea w Polsce. Raporty na podstawie danych z projektu „Statystyka muzeów” (2013–2015)*, podsumowujących trzy pierwsze lata działania projektu, w Państwa ręce trafia kolejna publikacja: *Muzea w 2016 roku*, która zapoczątkowuje nową serię wydawniczą *Statystyka muzeów*. Tym sposobem dane zbierane w ramach projektu komentowane będą przez ekspertów w trybie corocznym. Mam nadzieję, że zarówno bieżące wydawnictwo, jak i wszystkie kolejne stanowiąc będą podstawę do dyskusji na temat wyzwań stojących przed sektorem muzealnym i – co najważniejsze – sposobów mierzenia się z nimi.

Szczególne podziękowania przy tej okazji należą się Państwu – muzealnikom, którzy wykonali trudną do przecenienia pracę, wypełniając formularze sprawozdawcze. Wydana publikacja jest dowodem, że Państwa wysiłek i zaangażowanie nie poszły na marne. Jestem przekonany, że projekt *Statystyka muzeów* pozostanie stałym i ważnym elementem muzealnej rzeczywistości.

Jarosław Sellin

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wprowadzenie

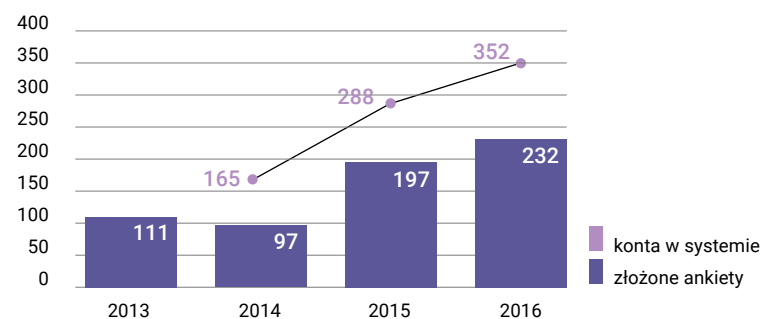
Projekt *Statystyka muzeów* został zainicjowany w 2013 r. w celu zebrania możliwie najpełniejszych danych dotyczących polskich muzeów. Punktem wyjścia była chęć jak najlepszego zbadania sposobu działania muzeów, monitorowania ich corocznych aktywności i obserwowania trendów. Pierwsze badanie statystyczne – dotyczące działalności muzeów w 2013 r. – miało charakter pilotażowy. Na etapie ewaluacji zaobserwowano konieczność stworzenia systemu informatycznego do zbierania i opracowywania danych, co udało się zrealizować już kilka miesięcy później. Dzięki temu od edycji 2014 dane są gromadzone za pośrednictwem ankiet dostępnych online.

Analiza merytoryczna wyników zebranych w ciągu dwóch pierwszych lat projektu doprowadziła do zmian w treści formularzy statystycznych. Zdecydowano się na znaczące skrócenie ankiety podstawowej, którą muzea wypełniają corocznie. Przyjęto też założenie, że cyklicznie (w trybie kilkuletnim) będą się odbywać badania pogłębione dotyczące poszczególnych dziedzin muzealnych. Rozpoczęcie realizacji tego zamierzenia planowane jest od 2019 r.

Instytucje biorące udział w projekcie wypełniają dwa typy formularzy (co zależne jest od ich formy organizacyjnej): ankietę dla jednostek bez oddziałów lub dla tych posiadających oddziały – te muzea powinny uzupełnić ankietę zbiorczą i ankiety dla wszystkich oddziałów (przy czym siedziba główna także traktowana jest jako oddział).

Udział w projekcie ma charakter dobrowolny, jednak w każdym kolejnym roku obserwujemy wzrost liczby muzeów chcących podzielić się informacjami o swojej działalności. W trakcie edycji 2016 w projekcie wzięły udział aż 232 instytucje, co stanowi wzrost o 18% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 1. Responsywność

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Warto również odnotować, że aż 81% muzeów, które wzięły udział w zeszłorocznej edycji, wypełniło ankietę także w 2016 r., natomiast 57 instytucji zdecydowało o przystąpieniu do projektu po raz pierwszy.

O danych, które zostały wykorzystane w publikacji

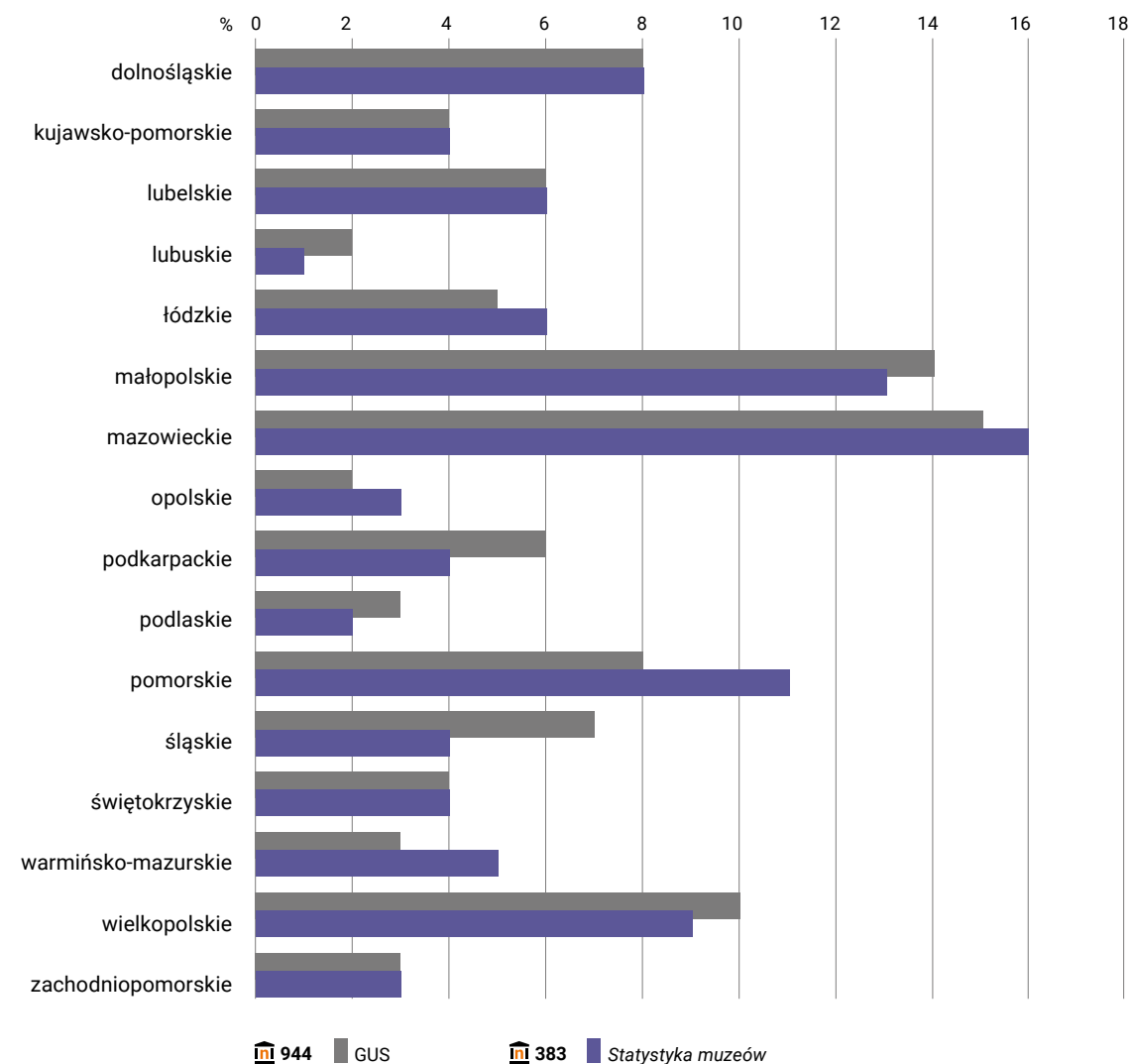
Do raportów eksperckich, stanowiących kluczową część niniejszej publikacji, wzięto pod uwagę dane z lat 2015 i 2016 – jako najlepiej oddające stan wiedzy na temat polskich muzeów. Jak wskazano powyżej, edycje 2013 i 2014 miały charakter pilotażowy

W 2015 r. ankietę złożyło 197 instytucji (314 – liczone razem z oddziałami), z kolei w 2016 r. – 232 (383 razem z oddziałami). W większości analiz dane odnoszą się do zbiorczych informacji pozyskanych od muzeów. W przypadku niektórych zagadnień kluczowe jest jednak pokazanie wskaźników z ujęciem danych dla poszczególnych oddziałów (np. w kontekście standardów bezpieczeństwa budynków i zbiorów).

Dzięki pozyskanym informacjom mamy szansę na przygotowanie szczegółowych raportów dotyczących aż 25% wszystkich polskich muzeów. Chociaż jest to jedynie grupa reprezentatywna, przez swoją liczebność stanowi o wiarygodności przygotowanych opracowań. Wskazują na to również analizy porównawcze z danymi na temat muzeów, które biorą udział w badaniach GUS.

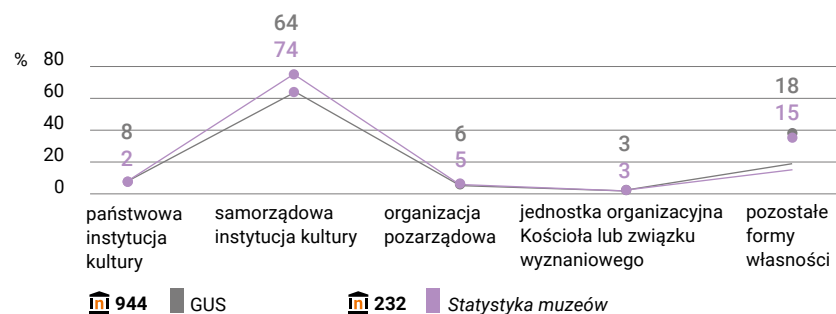
Powyższe wykresy wskazują na to, że muzea biorące udział w projekcie *Statystyka muzeów* odzwierciedlają ogólny obraz instytucji muzealnych w Polsce. Dzięki temu tendencje wskazane na podstawie danych pozyskanych w ramach projektu można traktować jako wiarygodne.

Wykres 2. Rozkład regionalny muzeów – analiza porównawcza (muzea razem z oddziałami)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz danych z projektu *Statystyka muzeów*

Wykres 3. Forma własności muzeów – analiza porównawcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz danych z projektu *Statystyka muzeów*

O muzeach, które wzięły udział w edycjach 2015 i 2016

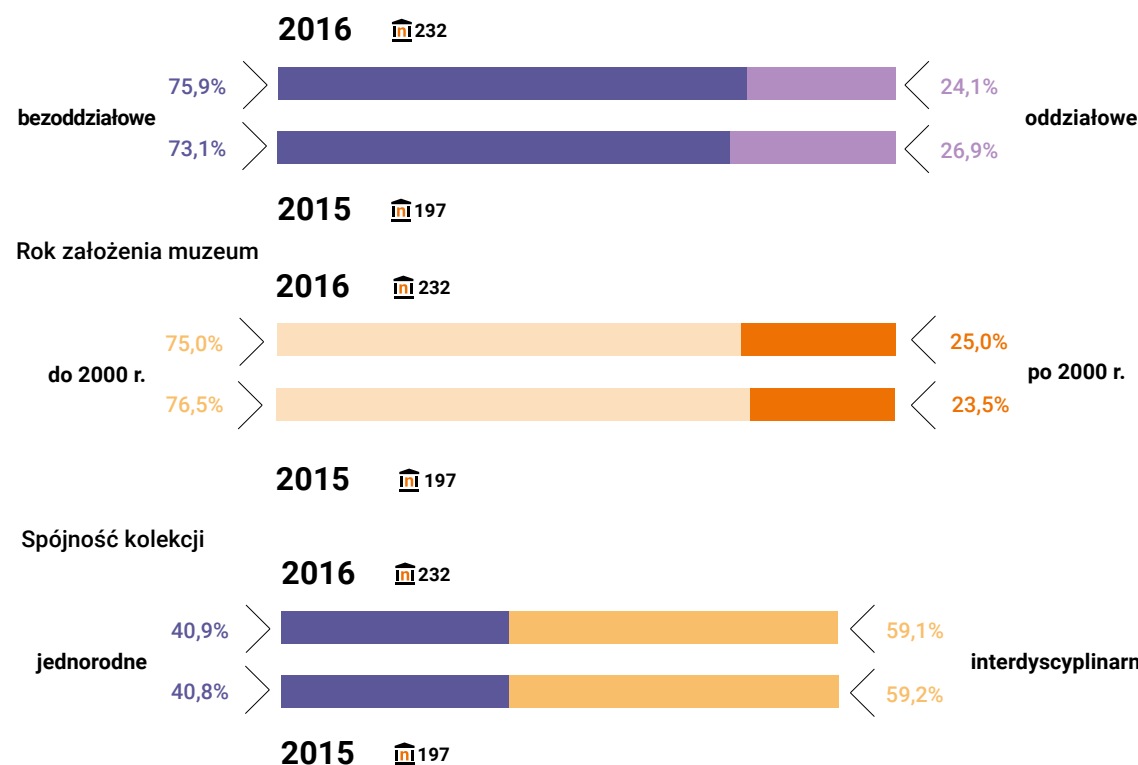
Pełną listę instytucji, które wzięły udział w projekcie, można znaleźć na końcu niniejszego opracowania.

Poniżej znajduje się zbiorcze podsumowanie informacji udzielonych przez muzea, wskazujące z jakiego rodzaju próbą statystyczną mamy do czynienia w badaniu.

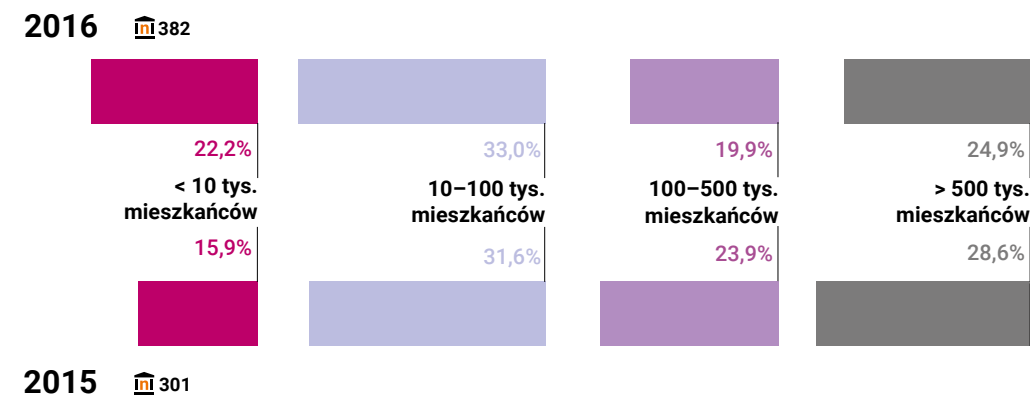
oznacza liczbę muzeów, które odpowiedziały na konkretne pytanie.

Dane zobrazowane w tej części publikacji oraz w rozdziale *Muzea w 2016 roku* nie uwzględniają odpowiedzi „brak danych”.

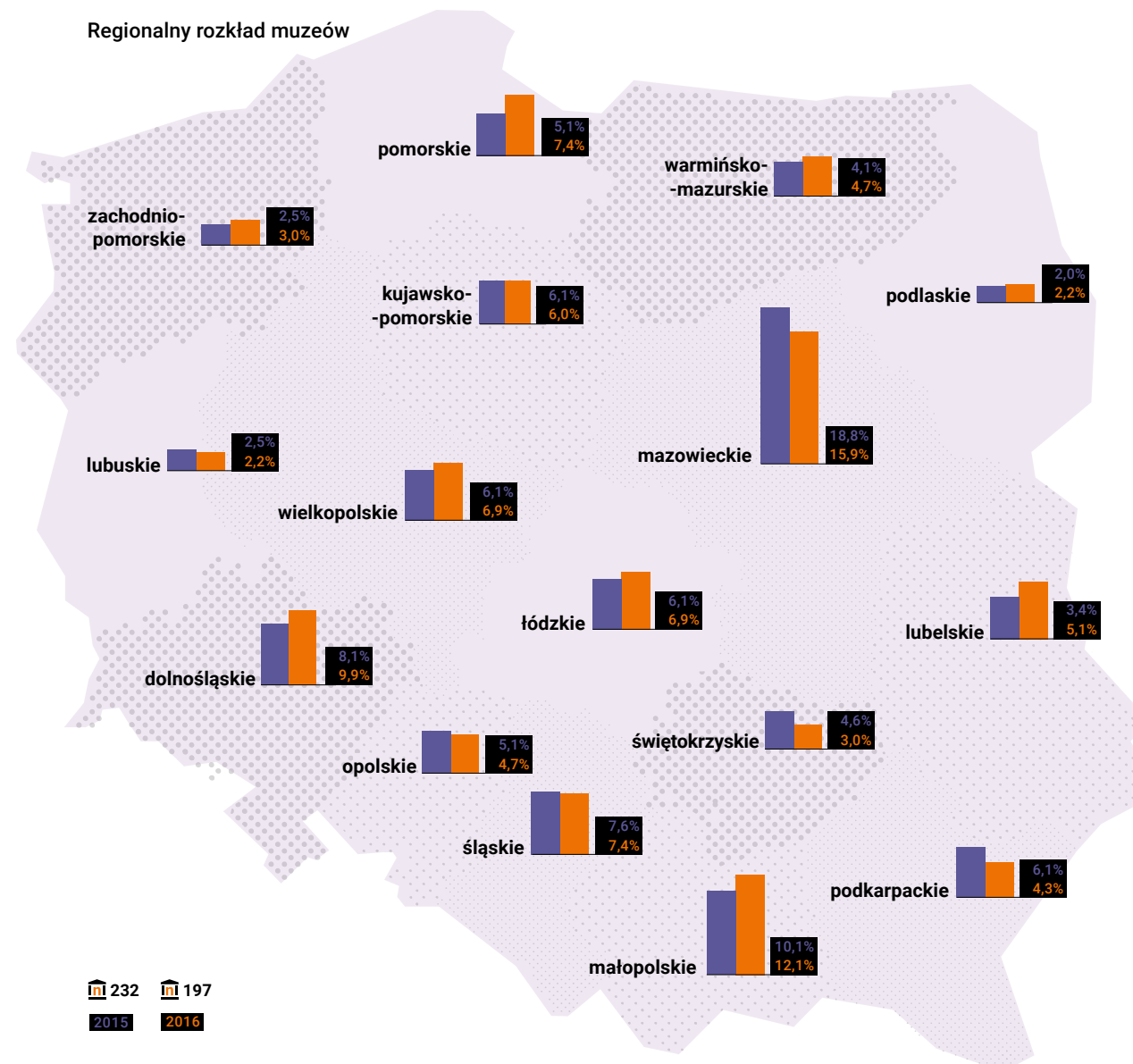
Rodzaj instytucji (pod kątem organizacyjnym)

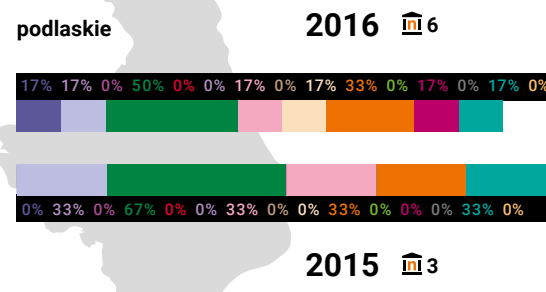
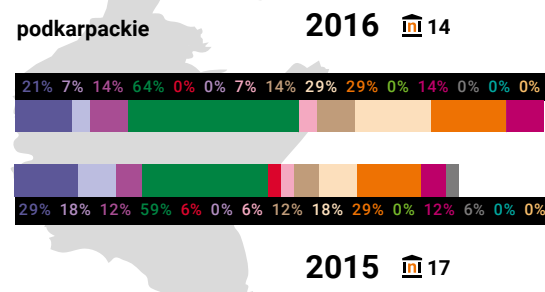
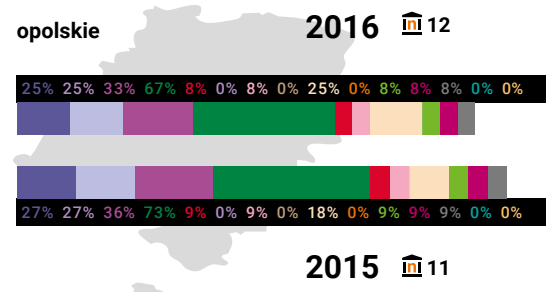
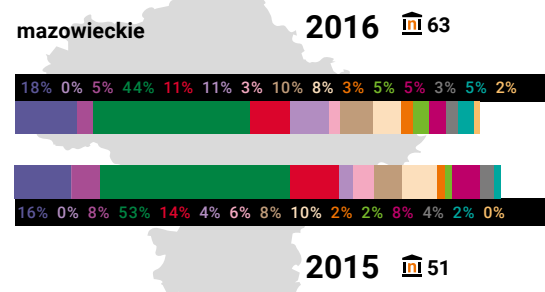
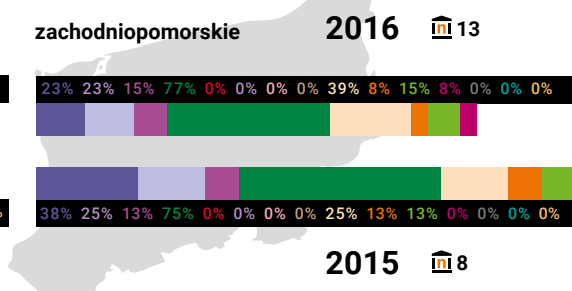
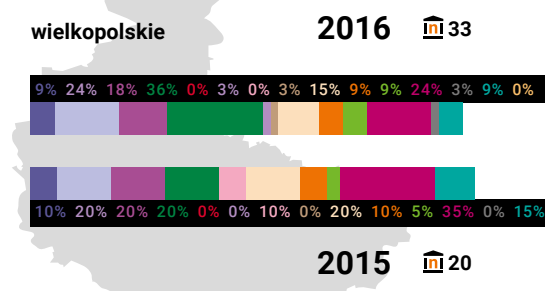
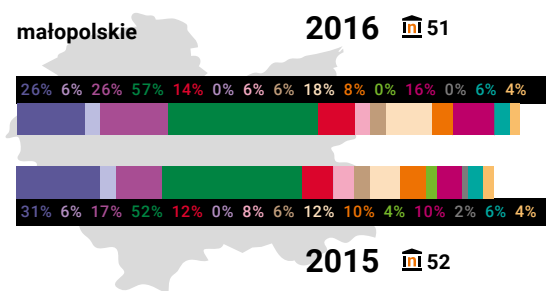
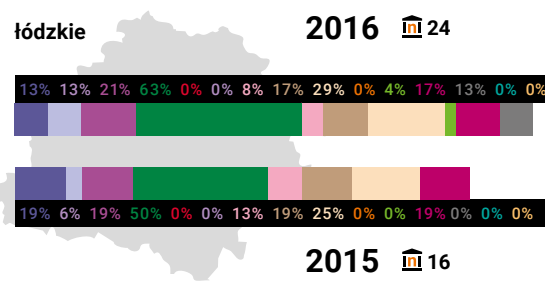
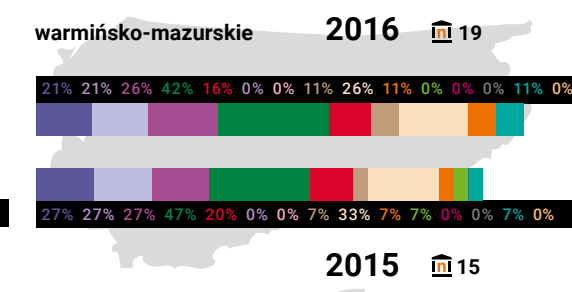
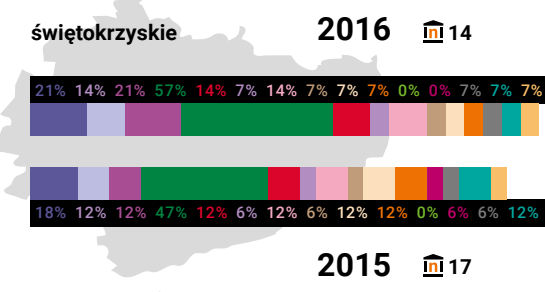
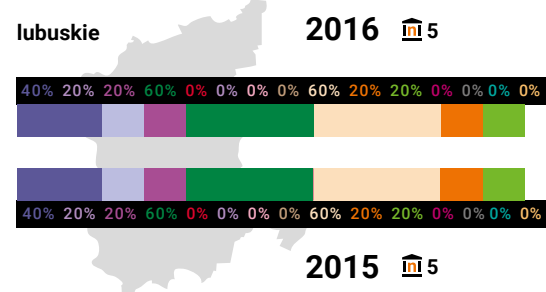
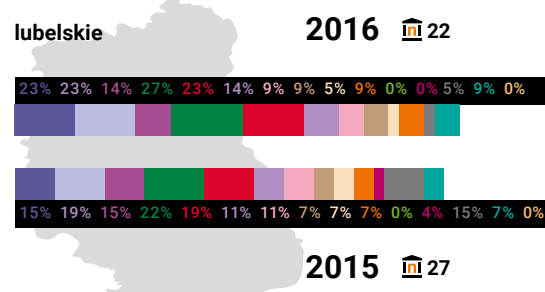
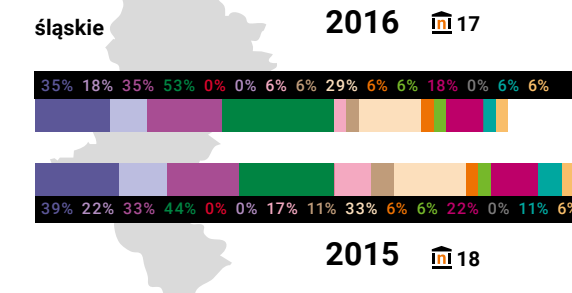
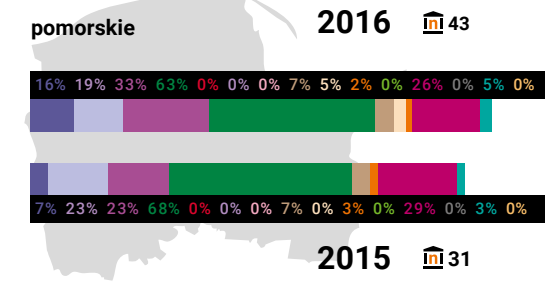
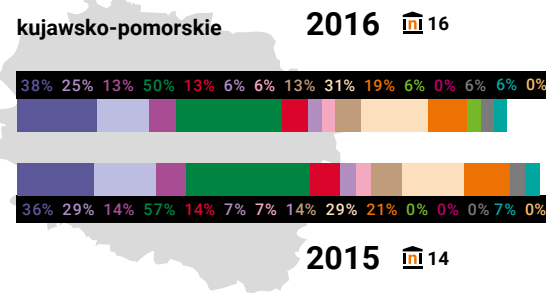
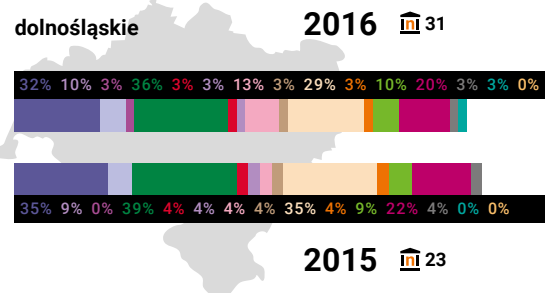
Wielkość jednostki administracyjnej, w której prowadzone jest muzeum

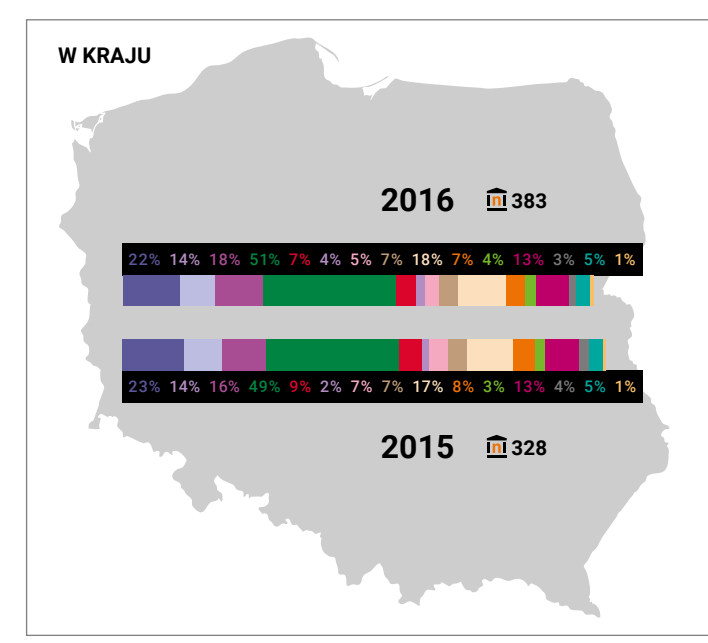
Regionalny rozkład muzeów

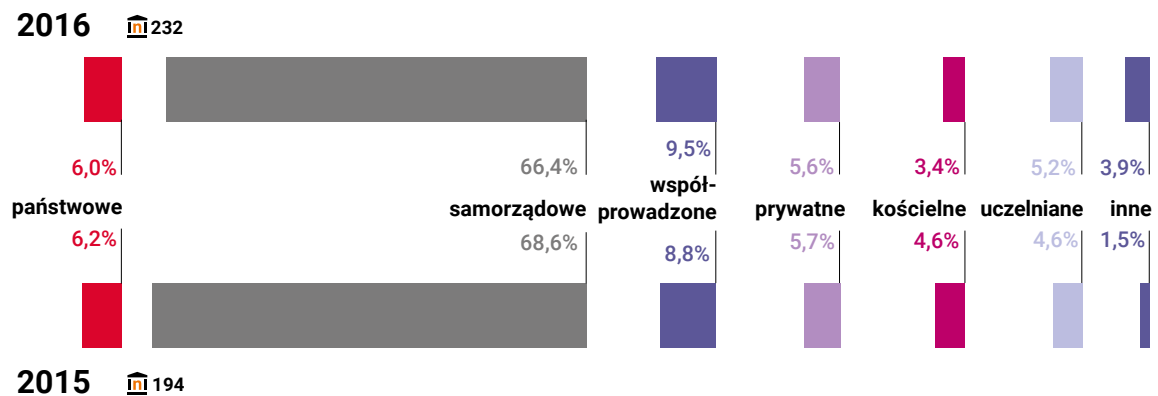
Rodzaj muzeum (ze względu na typ zbiorów)

- Typ muzeum
- artystyczne
  - archeologiczne
  - etnograficzne
  - historyczne
  - biograficzne
  - literackie
  - inny typ muzeum
  - muzeum wewnątrz
  - regionalne
  - muzeum na wolnym powietrzu
  - militarne
  - techniki i nauki
  - martyrologiczne
  - przyrodnicze
  - geologiczne

Typ muzeum

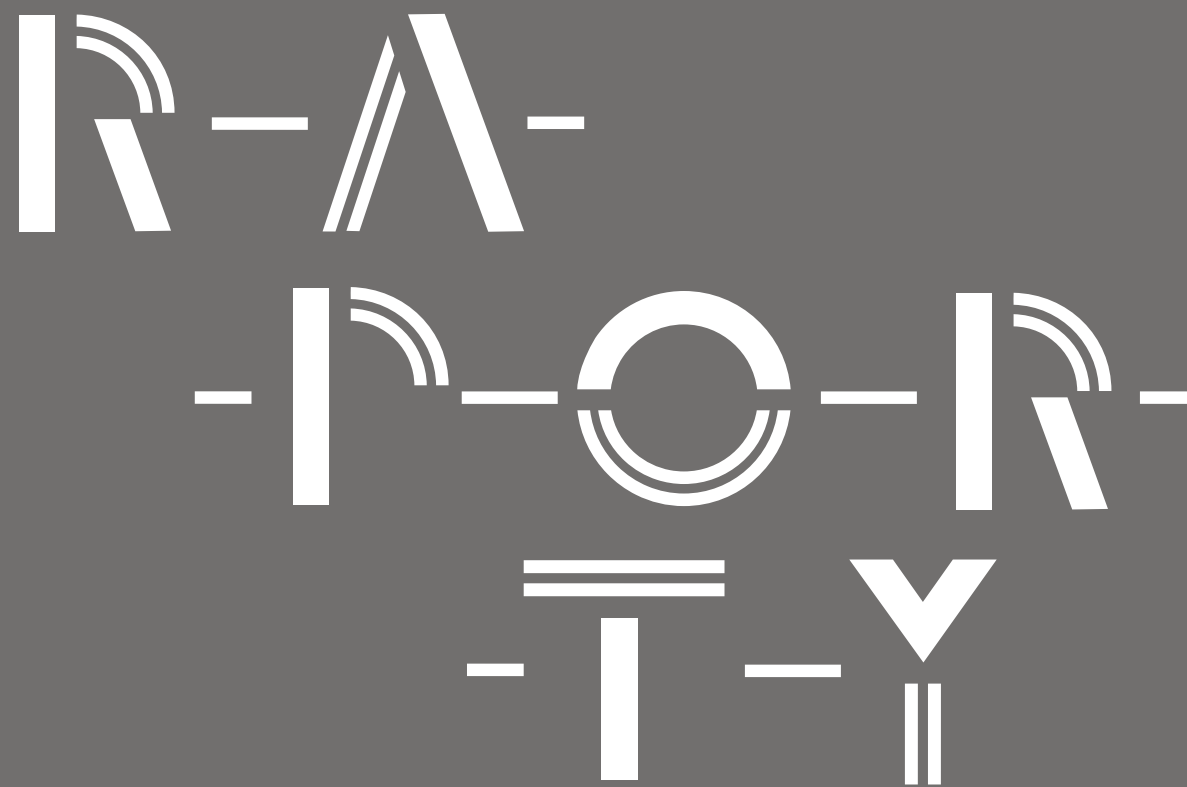
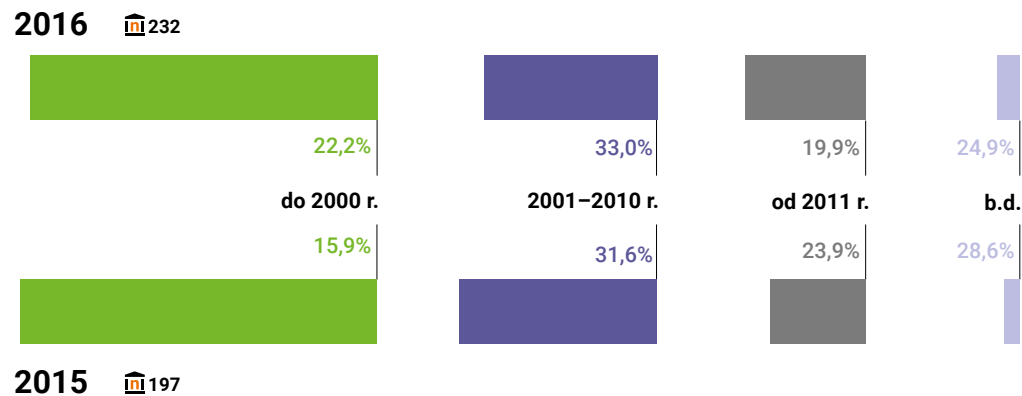
Muzea, które uzgodniły statut lub regulamin z MKiDN

Muzea wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów

Data wpisu

Anita Puzyna – absolwentka historii sztuki na Uniwersytecie Gdańskim. W latach 2007–2017 pracowała w Muzeum Zamkowym w Malborku (od 2010 r. jako Główny Inwentaryzator Zbiorów, zaangażowana była w prace Międzymuzealnej Grupy ds. Digitalizacji DigiMuz). Od 2014 r. współpracuje z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów przy projektach oraz szkoleniach związanych z tematyką ewidencji i zarządzania zbiorami muzealnymi oraz ich digitalizacją (strukturalizacją języka opisu muzealiów).

Zarządzanie zbiorami muzealnymi

Zgodnie z Ustawą z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach celem muzeów „jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów”¹. Badania prowadzone od kilku lat przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach projektu *Statystyka muzeów* mają na celu zbieranie informacji, czy i w jaki sposób muzea realizują powyższe zadania. Co prawda, część muzeów biorących udział w badaniu nie ma ustalonego regulaminu czy statutu z MKiDN. Są to jednostki działające na podstawie odrębnych przepisów, jednak cele, które przyświecały przy tworzeniu tych instytucji, wydają się podobne do ustawowych czy wręcz identyczne z nimi. Stąd też zakres pytań, którym objęto poszczególne muzea – niezależnie od tego czy są one utworzone przez organy administracji rządowej, czy jednostki samorządu terytorialnego, czy są to muzea prywatne, uczelniane albo kościelne – jest ten sam. Niniejsze opracowanie zawiera analizę wybranych danych zgromadzonych przez NIMOZ w 2016 r. (dla 232 muzeów, które wzięły udział w badaniu) w zestawieniu z rokiem 2015 (dla 197 muzeów, które odpowiedziały na ankietę).

Muzea realizują wyżej opisane cele w szczególności przez:

• gromadzenie zabytków w statutowo określonym zakresie

Nabytki

W 2016 r. powiększenie liczby zbiorów zadeklarowało 205 muzeów (88,4% ankietowanych instytucji). Pozyskały one w sumie 128 539 obiektów do inwentarza muzealnego. Spośród badanych instytucji 20 (8,6%) nie pozyskało ani jednego obiektu do swoich zbiorów, a 7 (3%) nie udostępniło danych na ten temat. W 2015 r. zbiory muzealne powiększyły się o 97 464 obiekty (w 177 muzeach, co stanowiło 89,8% ankietowanych instytucji), 13 muzeów (6,6%) nie nabyło żadnego obiektu, a 14 instytucji (7,1%) nie udostępniło danych dotyczących nabytków.

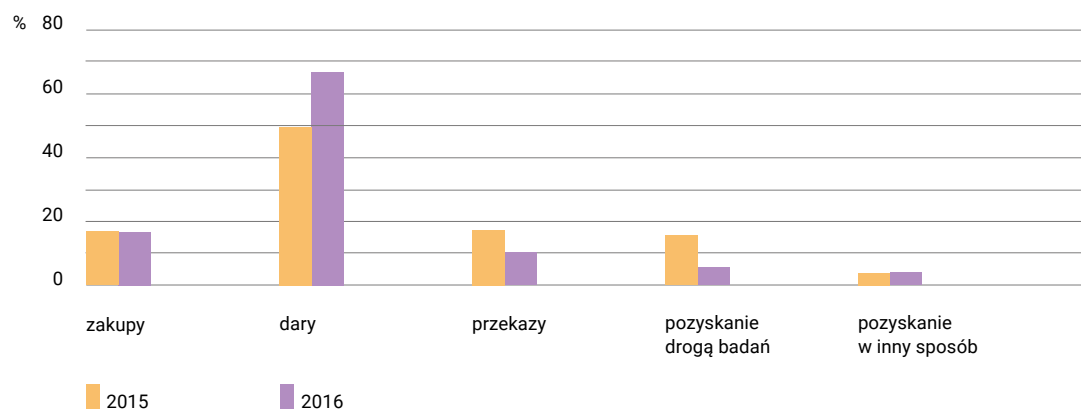
Badając praktyki związane z pozyskiwaniem zbiorów, nie poprzestano na pytaniu dotyczącym liczby nabytych obiektów. Istotne było również to, jakiego typu obiekty trafiają najczęściej do muzeów i w jaki sposób są one przez muzea pozyskiwane.

W badaniu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów wskazano następujące źródła pochodzenia zbiorów:

- zakup – obiekt kupiony przez muzeum z zamiarem wpisania go do inwentarza muzealiów,
- darowizna – obiekt подарowany muzeum na własność z przeznaczeniem wzbogacenia zbiorów instytucji przez osobę fizyczną lub prawną, przez spadek czy zapis testamentowy,
- przekaz – forma darowizny dokonana przez jedną instytucję na rzecz innej, czyli np. zbywanie przez jedno muzeum na rzecz drugiego muzeum,

¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach, art. 1. Dz.U. 1996, Nr 5, poz. 24.

Wykres 1. Sposoby pozyskiwania nabytków w latach 2015–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

- pozyskanie drogą badań – forma pozyskania obiektów do zbiorów muzeów wskutek prowadzonych badań terenowych, np. wykopalisk archeologicznych, wypraw etnologicznych czy zbiorów okazów przyrodniczych,
- pozyskane w inny sposób – najczęściej obiekty, które wpisano do inwentarza zbiorów w wyniku tzw. ujawnienia podczas okresowych inwentaryzacji zbiorów czy obiekty przepisane ze zbiorów pomocniczych.

W 2016 r. na 232 muzea, które wzięły udział w badaniu, 171 (73,7% ankietowanych muzeów, przy czym 7 instytucji nie było w stanie podać danych) zadeklarowało, że dokonało łącznie 21 254 zakupów. Najpopularniejszym sposobem pozyskania zbiorów do muzeów, podobnie jak w 2015 r., okazało się jednak przyjmowanie ich w formie darowizn. Ogólna liczba obiektów, które pozyskano w formie darów w 2016 r., wyniosła 84 813 obiektów.

Jak można zauważyć, sposoby pozyskiwania nie zmieniły się zanadto w kolejnych pomiarach w latach 2015 i 2016. Główne źródła obiektów pozyskiwanych do zbiorów muzealnych pozostają wciąż te same – są to przyjmowanie darowizn i kupowanie. Przekazy i pozyskanie drogą badań, będące na kolejnych miejscach rankingu źródeł, stanowią znacznie mniej popularną formę nabywania zbiorów. W przypadku eksploatacji terenowych jest to o tyle zrozumiałe, że ta forma pozyskiwania jest charakterystyczna dla wybranych instytucji, które zbierają określony typ zbiorów. Zastanawia natomiast niewykorzystywanie przez muzea możliwości wymiany bądź zbywania na rzecz innego muzeum części zbiorów, które z jakichś przyczyn nie zostały zgromadzone zgodnie ze statutowo określonym zakresem, a które wzbogaciłyby i uzupełniłyby niejedną kolekcję (art. 23.1. Ustawy o muzeach).

Największą grupą obiektów, jaką pozyskano do zbiorów muzealnych w 2016 r., tak samo jak w roku 2015, były muzealia fotograficzne w liczbie 43 217 obiektów, co stanowi 33,6% wszystkich nabytków w roku sprawozdawczym. Kolejne miejsca zajmują zbiory historyczne (20 557 obiektów – 16%) oraz archiwalia (16 851 – 13,1%). W 2015 r. były to: zbiory fotograficzne (25,1% wszystkich nabytków), archeologiczne (20,7%) oraz pamiątki historyczne (11%).

• katalogowanie zgromadzonych zbiorów

Ewidencja zbiorów

Obiekty w muzeach są ewidencjonowane, a dokumentacja ewidencyjna powinna być zgodna ze stanem faktycznym. Wiele instytucji posiada jednak swój system liczenia i zapisywania obiektów w inwentarzach zbiorów, co powoduje znaczne problemy

w określeniu łącznej liczby zbiorów w polskich muzeach. W 2016 r. na pytanie o liczbę pozycji wpisanych do inwentarza na 232 odpowiedzi 224 muzea (96,6%), deklarując łącznie 5 594 374 pozycje. Na pytanie dotyczące ogólnej liczby obiektów wpisanych do inwentarza odpowiedziało 206 instytucji (88,8%), które wykazały ich w sumie 8 924 400. Informacji o liczbie pozycji wpisanych do inwentarza nie udało się uzyskać tylko od 8 instytucji. Od 26 natomiast nie udało się otrzymać odpowiedzi na pytanie dotyczące dokładnej liczby obiektów wpisanych do inwentarza.

W 2015 r. na pytanie o pozycje inwentarzowe na 197 muzeów odpowiedziały 182 instytucje (92,4%), deklarując łącznie 4 684 968 pozycji. Dokładną liczbę 7 347 672 posiadanych obiektów wpisanych do inwentarza było zaś w stanie podać 187 muzeów.

Inaczej niż w roku 2015 układa się dysproporcja między liczbą pozycji inwentarzowych a faktyczną liczbą obiektów gromadzonych w muzeach. W 2016 r. różnica najbardziej widoczna jest w przypadku zbiorów przyrodniczych (liczba pozycji: 58 596, liczba obiektów: 176 362), tzw. innych (483 514 / 1 383 593) i archeologii (1 075 795 / 2 590 845). W 2015 r. największą dysproporcję zaobserwowano w przypadku zbiorów geologicznych, które liczyły 13 883 pozycje inwentarzowe, na które składało się 158 130 obiektów.

Jak we wcześniejszym raporcie, powstałym na podstawie informacji zgromadzonych w trakcie projektu *Statystyka muzeów* w latach 2013–2015, warto odnotować, że wszystkie dane przytoczone w tym zestawieniu dotyczące ewidencji zbiorów należy traktować wyłącznie jako przybliżone. Szczególnie widoczne jest to w badaniu z 2016 r. w odniesieniu do zbiorów etnograficznych czy geologicznych, gdzie ogólna liczba pozycji inwentarzowych zbiorów tego typu jest większa niż liczba obiektów wpisana do inwentarza. Część instytucji posiadająca zbiory etnograficzne czy geologiczne wskazała bowiem tylko pozycje inwentarzowe, część tylko liczbę obiektów wpisanych do inwentarza, a kilka najprawdopodobniej zamieniło pozycję z liczbą obiektów. Wskazuje to na istniejący w polskim muzealnictwie problem poprawnego prowadzenia dokumentacji ewidencyjnej. System liczenia i zapisywania obiektów w inwentarzach zbiorów jest odmienny nie tylko w różnych instytucjach, ale często w obrębie jednego muzeum, gdzie prowadzone są różnego typu zapisy, które uniemożliwiają w łatwy i szybki sposób policzenie stanu posiadanego zasobu. Widać to także w jakości danych zebranych przez NIMOZ w przeprowadzonym badaniu – zarówno w 2016, jak i 2015 r.

Digitalizacja

Ewidencjonowanie w muzeach od wielu lat może być prowadzone w formie elektronicznej. W 2016 r. 167 muzeów (72% badanych) wykazało, że w tym celu korzysta z programów służących do ewidencji i zarządzania zbiorami. W 2015 r. było to 135 instytucji (68,5% badanych). Wśród muzeów, które wzięły udział w badaniu zarówno w roku 2016, jak i 2015 zanotowano wzrost deklaracji dotyczącej prowadzenia elektronicznej ewidencji. Na 159 instytucji, które odpowiedziały na ankietę w dwóch kolejnych latach, prowadzenie elektronicznej ewidencji w 2015 r. zadeklarowało 112 muzeów, w 2016 r. – 121. Mimo że ewidencja muzealiów wymaga ciągłej aktualizacji, a systemy bazodanowe przyczyniają się do znacznego usprawnienia działań związanych z zarządzaniem zbiorami, ciągle dość duży procent instytucji z nich nie korzysta. W 2016 r. w czołówce pod tym względem znalazły się muzea kościelne (100% ankietowanych muzeów danego rodzaju), tzw. inne, niedające się zaklasyfikować do żadnej z kategorii (64,2%) i prywatne (62,5%). Na dalszych miejscach w zestawieniu instytucji, które nie korzystają z elektronicznej ewidencji, plasują się: muzea uczelniane (33,3%), współprowadzone (31,8%), samorządowe (20,1%) i państwowe (7,1%). Wyniki badań wskazują, że mimo coraz większej dostępności narzędzi cyfrowych wciąż konieczna jest ich popularyzacja w obrębie dokumentowania dziedzictwa kulturowego.

Muzea, które wzięły udział w ankiecie w 2016 r., zadeklarowały posiadanie w elektronicznych inwentarzach w sumie 3 579 501 rekordów. W 2015 r. było ich 3 115 291. Liczba obiektów wpisanych do elektronicznych baz danych w 2016 r. nie świadczy jednak o ich przyroście i stałej tendencji uzupełniania danych w muzealnych inwentarzach. Po pierwsze dlatego, że w roku 2016 w badaniu wzięła udział większa liczba muzeów. Dowodem na to może być także fakt, że muzea, które wzięły udział w badaniu zarówno w 2015, jak i 2016 r., opracowały ich o wiele mniej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym (n = 143 w 2015 r. – 308 847 rekordów, n = 145 w 2016 r. – tylko 137 369 rekordów).

W 2016 r. większy odsetek muzeów (65,1% badanych instytucji) niż w roku poprzednim (57,9%) podał (inną niż 0) liczbę rekordów posiadających dokumentację wizualną. Nie wpłynęło to jednak na zmniejszenie ogólnej liczby rekordów, które nie posiadają dokumentacji wizualnej. Podobnie jak w badaniu z 2015 r. wykazano duże braki w tym zakresie. W ankietach z 2016 r. badane muzea zadeklarowały posiadanie jedynie 39,9% rekordów z dokumentacją wizualną, a w roku 2015 wykazano 44,4% takich rekordów.

Żeby zrozumieć niski odsetek rekordów posiadających dokumentację wizualną, warto przyjrzeć się wynikom badań dotyczących pracowni digitalizacyjnych. Tylko 40 muzeów (17,2% badanych), które wzięły udział w badaniu w 2016 r., posiada taką pracownię. W 2015 r. istnienie pracowni zadeklarowały 42 instytucje, co stanowiło 21,3% wszystkich badanych muzeów.

Kontrola zbiorów i straty

W 2016 r., tak jak rok wcześniej, muzea pytano również o straty w roku sprawozdawczym muzealiów wpisanych do ksiąg inwentarzowych. 15 muzeów (6,5% ankietowanych), które wzięły udział w badaniu w 2016 r., odnotowało straty w łącznej wysokości 868 obiektów. W 2015 r. 12 muzeów (6,1%) straciło łącznie 414 obiektów.

W 2016 r. największą liczbę strat (369) zanotowano z powodu zaginięć (11 muzeów). Zaraz po nich plasowały się kradzieże (straty z tego tytułu zanotowało 7 muzeów na łączną liczbę 291 obiektów); 2 muzea utraciły w sumie 58 muzealiów z powodu zniszczeń, 1 muzeum straciło 129 obiektów z innego powodu, 21 strat muzea nie przyporządkowały do żadnej z kategorii.

W 2016 r. 12 muzeów zgłosiło na policję lub do prokuratury zanotowane straty. W 5 przypadkach odmówiono wszczęcia postępowania, w 6 przypadkach je umorzono. Nie zapadł ani jeden wyrok skazujący. Ogółem w ubiegłym roku 4 muzea toczyły postępowania wyjaśniające w stosunku do 161 muzealiów w związku z ich zaginięciami w 2016 r. lub wcześniej. W 2016 r. miały miejsce ogółem 3 przypadki odnalezienia brakujących zbiorów (łącznie 78 obiektów). Innym sposobem na odnajdywanie braków są inwentaryzacje. Mają one znaczący udział w opisywanym zjawisku – w ich wyniku w 2016 r. udało się odnaleźć w 7 instytucjach 228 eksponatów muzealnych.

• przechowywanie gromadzonych zabytków w warunkach zapewniających im bezpieczeństwo

W 2016 r. udział w badaniu wzięły 232 muzea, spośród których 181 zadeklarowało, że posiada statut bądź regulamin uzgodniony z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Analizie w zakresie posiadania dokumentacji organizacyjno-ochronnej poddano tylko te instytucje, gdyż to właśnie ich dotyczy obowiązek ich opracowania. Dla pozostałych muzeów są to dokumenty nieobligatoryjne.

Wśród badanych muzeów 130 to muzea bezoddziałowe. Pozostałe instytucje to muzea z oddziałami (51 muzeów), które udostępniły dane dla 193 oddziałów, w tym dla siedziby głównej. W sumie otrzymano dane dla 323 placówek. Z kolei w 2015 r.

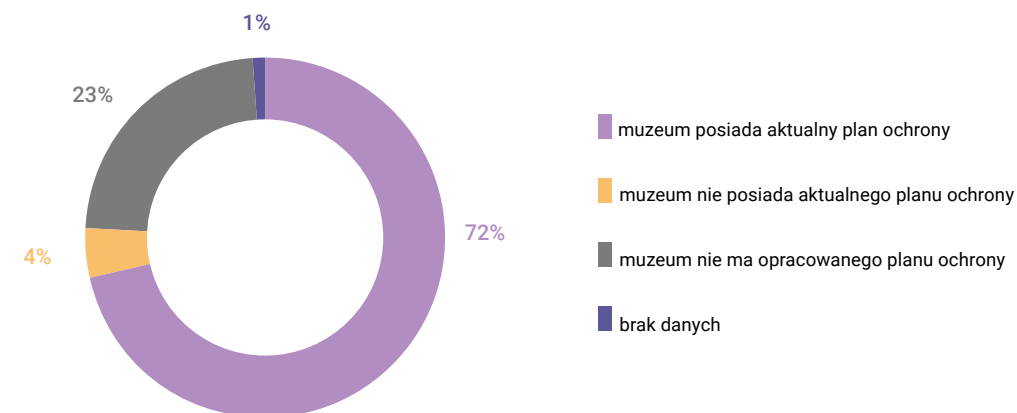
udział w badaniu wzięło 168 instytucji, które miały uzgodniony statut lub regulamin z MKiDN. Biorąc pod uwagę liczbę muzeów razem z oddziałami, udało się pozyskać dane dla 314 placówek.

Plan ochrony muzeum

Z obowiązku posiadania aktualnego planu ochrony muzeum w 2016 r. wywiązały się 232 placówki. W 75 placówkach nie ma planu ochrony wraz z załącznikami, a w 14 jest on nieaktualny. Z 2 placówek nie otrzymano danych na ten temat.

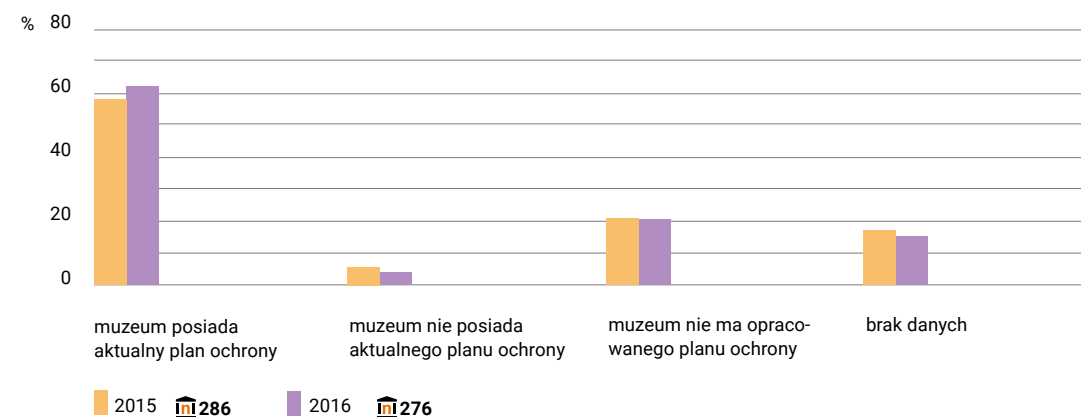
Śród instytucji, które wzięły udział w badaniu dwa lata z rzędu, w 2015 r. 163 placówki posiadały aktualny plan ochrony wraz z załącznikami, 16 nie miało aktualnego planu, 59 nie opracowało go wcale, a 48 nie udostępniło danych na ten temat. W 2016 r. 168 placówek odpowiedziało w ankiecie, że ma aktualny plan ochrony wraz z załącznikami, w 11 placówkach był on nieaktualny, w 56 nie opracowano go w ogóle, a 41 placówek nie przekazało danych. Mimo że w 2016 r. posiadanie aktualnego planu ochrony zadeklarowało o 5 placówek więcej niż w 2015 r., wydaje się to wciąż niezadowolające.

Wykres 2. Posiadanie przez muzea planu ochrony w 2016 r.

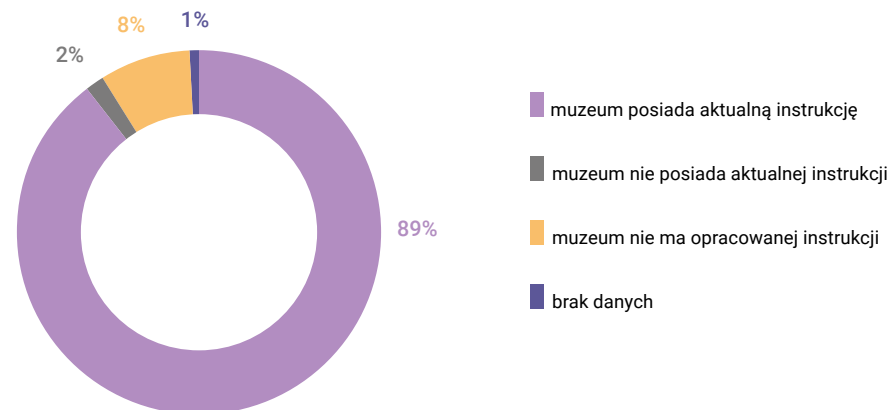
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu Statystyka muzeów

Wykres 3. Posiadanie planu ochrony przez muzea, które wzięły udział w badaniu w latach 2015–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu Statystyka muzeów

Wykres 4. Posiadanie instrukcji bezpieczeństwa pożarowego przez muzea w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego

Kolejnym dokumentem, o który pytano w badaniu przeprowadzonym w 2016 r., była instrukcja bezpieczeństwa pożarowego. Aktualny dokument spośród 323 obiektów posiadało 290 ankietowanych, 6 nie miało aktualnej instrukcji, 26 nie posiadało jej w ogóle, a 1 placówka nie podała danych na ten temat.

Spośród instytucji, które wzięły udział w badaniu w ostatnich dwóch latach, w 2016 r. na tym samym poziomie pozostała liczba placówek, które posiadają aktualną instrukcję bezpieczeństwa pożarowego.

Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji

Kolejnym obowiązkowym dokumentem, który powinien być opracowany w muzeach działających na podstawie Ustawy o muzeach, jest instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji. Spośród 323 ankietowanych posiadanie aktualnej instrukcji zadeklarowało 246 placówek, 63 muzea nie miały obligatoryjnego dokumentu, a w 11 był on nieaktualny. W przypadku 3 placówek nie otrzymano danych na ten temat.

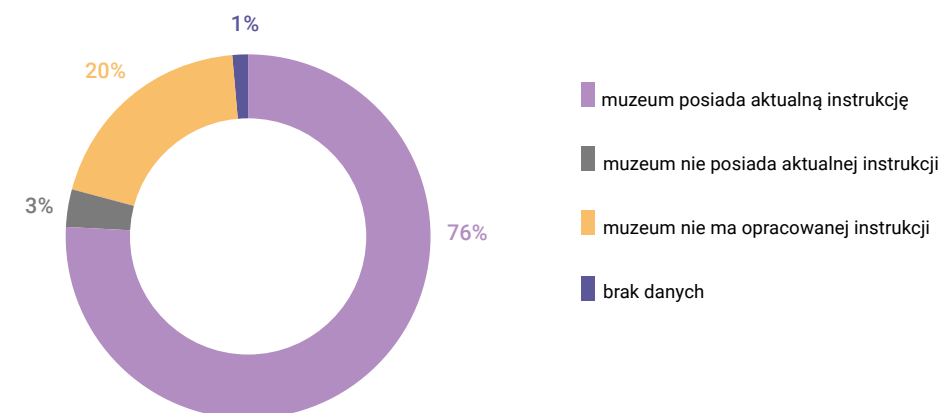
Muzea, które wzięły udział w ankiecie zarówno w 2015, jak i 2016 r., odnotowały wzrost w zakresie opracowania omawianego dokumentu. W 2015 r. posiadanie aktualnej instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji deklarowały 164 placówki, w 2016 r. było ich już 182. Mając na uwadze, że 8 badanych muzeów nie zaktualizowało instrukcji, 44 nie posiada jej w ogóle, a 42 nie przedstawiło danych jej dotyczących, należy uważać, że jest to liczba wciąż niesatysfakcjonująca. Jednocześnie można mieć nadzieję, że tendencja wzrostowa utrzyma się i obligatoryjny dokument został bądź zostanie opracowany w instytucjach, które dotychczas tego nie zrobiły.

Zabezpieczanie i konserwacja zbiorów

W 2016 r. 142 muzea spośród 232 (61,2% ankietowanych) zadeklarowały, że przeprowadziły pełną konserwację swoich zbiorów, 90 (38,8%) przeprowadziło konserwację częściową, a 117 (50,4%) konserwację zachowawczą. W sumie zabiegom konserwatorskim poddano 149 995 obiektów. Łącznie instytucji, które przeprowadziły jakiegokolwiek rodzaj konserwacji, było 172 (74,1%). W badaniu z roku 2015 było to 145 muzeów (73,6% ankietowanych), które łącznie działaniom konserwatorskim poddały 162 823 obiekty. W 2016 r. średnia liczba obiektów poddanych konserwacji na instytucję wyniosła 872 (w 2015 r. – 1123).

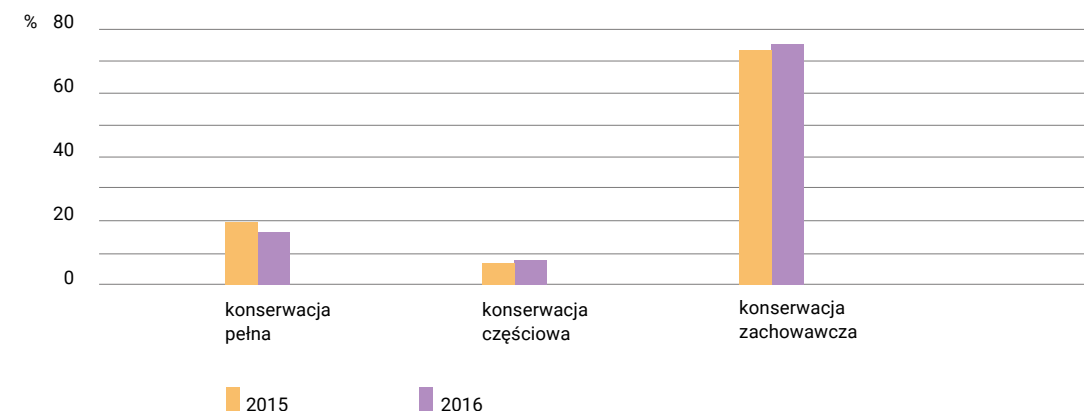
Najwięcej odbyło się konserwacji zachowawczych: w 2016 r. było to 113 418 konserwacji (75,6% wszystkich zabiegów), w roku 2015 – 119 956 (73,7%). Na dalszych

Wykres 5. Posiadanie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji przez muzea w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Wykres 6. Stosunek poszczególnych typów konserwacji do wszystkich zabiegów konserwatorskich w latach 2015–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

pozycjach znalazły się konserwacja częściowa i pełna. Szczegółowe dane prezentuje Wykres 6.

Udział poszczególnych typów zbiorów poddanych konserwacji pozostaje od 2015 r. na tym samym poziomie. W 2016 r., tak jak rok wcześniej, najliczniej konserwowaną grupą obiektów były zbiory przyrodnicze. Łącznie w 2016 r. poddano zabiegom konserwatorskim 51 067 okazów. W dalszej kolejności konserwowane były zbiory etnograficzne (23 917 obiektów) oraz zbiory należące do kategorii sztuki (20 202 obiekty).

Konserwacja muzealna to przede wszystkim przeprowadzane zabiegi konserwatorskie, ale także działania podejmowane przez muzea w celu ochrony i zabezpieczenia obiektów przed zniszczeniem. W badaniu przeprowadzonym przez NIMOSZ pytano muzea o to, czy ich personel przechodzi szkolenia dotyczące profilaktyki konserwatorskiej w zakresie zasad obchodzenia się z muzealiami. W 2016 r. 73 muzea (31,5% badanych) wskazały, że obligatoryjnie szkolą nowo zatrudnionych pracowników, 51 instytucji (22%) okresowo szkoli wszystkich pracowników, a 124 muzea (53,4%)

przyznały, że nie przeprowadzają tego typu szkoleń w ogóle. W 2015 r. było to odpowiednio: 29,4%, 25,4% i 51,3%. Wyniki badań przeprowadzonych w latach 2015–2016 jasno wskazują, że szkolenie pracowników, którzy mają kontakt ze zbiorami muzealnymi, w zakresie profilaktyki konserwatorskiej (dotyczące zasad przechowywania, przenoszenia, przewożenia czy zawiadamiania o grożącym niebezpieczeństwie bądź sytuacji wymagającej natychmiastowej interwencji konserwatora) nie stanowi istotnego elementu zarządzania zbiorami muzealnymi. Powodem takiego stanu rzeczy może okazać się częściowo brak odpowiedniej kadry, która mogłaby wdrożyć szkolenia tego typu w muzeach. Na pytanie (po raz pierwszy wprowadzone w badaniu w 2016 r.), czy w muzeum istnieje stanowisko Głównego Konserwatora lub Kierownika Działu Konserwacji, tylko 56 (24,1% badanych) spośród 232 instytucji odpowiedziało twierdząco. Na podstawie danych statystycznych nie można jednak stwierdzić, czy brak szkoleń oraz niezatrudnianie specjalistów w niektórych muzeach ma przełożenie na liczbę uszkodzeń muzealiów oraz ich ewentualne niszczenie. Wydaje się jednak dość prawdopodobne, że brak szkoleń dotyczących zasad obchodzenia się z różnymi rodzajami obiektów muzealnych nie daje gwarancji ich pełnego konserwatorskiego zabezpieczenia w niektórych muzeach.

• udostępnianie zbiorów, cz.1 – urządzanie wystaw stałych i czasowych

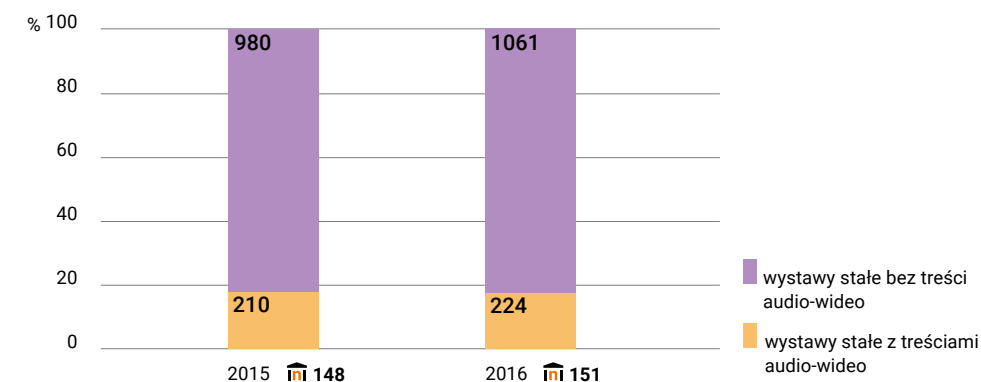
Wystawy stałe

Na pytanie: Czy w roku sprawozdawczym funkcjonowały wystawy stałe?, w 2016 r. pozytywnie odpowiedziało 218 na 232 muzea biorące udział w badaniu, co stanowi 94% badanych. W 2015 r. odpowiedzi na tak postawione pytanie udzieliło 181 instytucji spośród 192, co stanowi 94,3%, natomiast 5 muzeów nie podało danych.

W 2016 r. dostępnych było 1626 istniejących już wystaw stałych. Zaledwie jednak 16,6% ekspozycji stałych w 2016 r. oferowało zwiedzającym dostęp do treści audio lub audio-wideo. To ciągle znikomy procent i – biorąc pod uwagę zgromadzone dane – wydaje się, że liczba ta nie uległa istotnemu zwiększeniu. Spośród 159 muzeów, które wzięły udział w badaniach w dwóch latach z rzędu, w 2015 r. 148 instytucji (93,1% badanych) zadeklarowało, że udostępnia 1190 wystaw stałych, w tym tylko 68 muzeów (42,8%) poinformowało, że posiada 210 wystaw (17,6% wystaw stałych) z treściami audio bądź audio-wideo. W 2016 r. 151 muzeów (95%) udostępniło 1285 wystaw, a 65 muzeów (40,9%) zadeklarowało, że posiada 224 wystawy (17,4% wystaw stałych) z dostępem do treści audio-wideo.

W 2016 r. 53 muzea (22,8% badanych) otworzyły 80 nowych wystaw stałych. W 2015 r. (mimo mniejszej liczby instytucji, które wzięły udział w badaniu w stosunku do roku 2016) 55 muzeów (27,9% ankietowanych) zadeklarowało otwarcie nowych 100 wystaw stałych w roku sprawozdawczym. Analizując tylko dane muzeów, które wzięły udział w badaniach zarówno w roku 2015, jak i 2016, okazuje się, że w 2016 r. był uboższy nawet o 29 nowo otwartych wystaw eksponujących stałą ofertę muzealną. Jest to mało zaskakujące, jeśli weźmie się pod uwagę czas konieczny do ich przygotowania czy nakłady finansowe przeznaczone przez muzea na ich realizację. Tak zwane wystawy stałe z założenia przeznaczone są do udostępniania przez długi czas. Każdorazowa ich zmiana musi być uzasadniona merytorycznie. Muzea, które w danym roku otworzyły nowe ekspozycje, jeśli nie posiadają wielu oddziałów i dużej liczby zbiorów, w kolejnych latach nie będą udostępniały nowych wystaw stałych. W 2016 r. 84 muzea poinformowały także o modernizacji 144 wystaw, co stanowi zaledwie 8,9% istniejących ekspozycji.

Wykres 7. Liczba wystaw stałych zawierających treści audio/audio-wideo w stosunku do pozostałych wystaw stałych udostępnianych przez muzea, które wzięły udział w badaniach w latach 2015–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

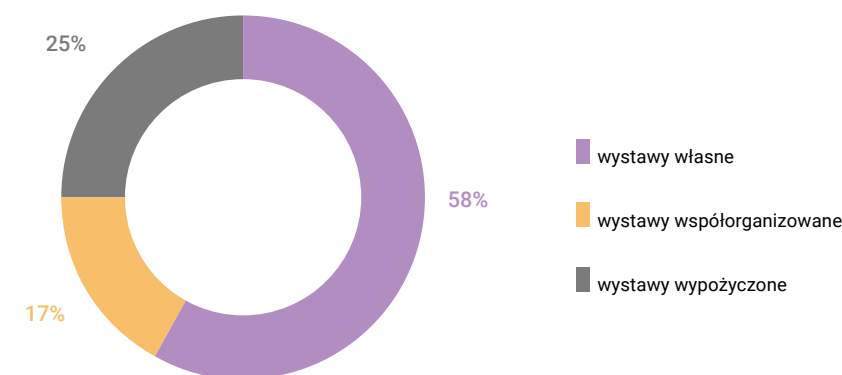
Wystawy czasowe

Na pytanie: Czy w roku sprawozdawczym muzeum otworzyło nowe wystawy czasowe?, w 2016 r. 213 muzeów (91,8% ankietowanych) udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Dla porównania w roku wcześniejszym odpowiedzi takiej udzieliło 169 instytucji (85,8%). W grupie instytucji, które odpowiedziały na ankietę zarówno w 2015, jak i 2016 r., otwarto 1888 wystaw czasowych w 2016 r. wobec 1755 w roku poprzednim. Wszystkie muzea (91,4% ankietowanych), które odpowiedziały na pytanie w 2016 r., zadeklarowały łącznie 2575 otwartych wystaw czasowych (w 2015 r. 168 instytucji zgłosiło ich 1989).

Wystawy czasowe własne stanowiły 58,3% ogółu zrealizowanych wystaw w 2016 r. oraz 59,2% w 2015 r. Wystawy współorganizowane z innymi instytucjami kultury stanowiły odpowiednio 16,8% i 20,5% w latach 2016 i 2015. W 2016 r. wystawy wypożyczone stanowiły 24,9% oraz 28,3% w roku poprzednim (w tym wypożyczonych z kraju 89,1% w 2016 r. wobec 93,6% w 2015 r.).

W badanym okresie nie zaobserwowano wzrostu wystaw czasowych udostępniających treści audio lub audio-wideo. Zgodnie z deklaracjami respondentów, którzy wzięli udział w badaniu zarówno w 2015, jak i 2016 r., 31 muzeów (19,5% badanych)

Wykres 8. Nowe wystawy czasowe otwarte w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

w 2015 r. zorganizowało 67 takich wystaw (co stanowi 3,8% wystaw czasowych), 108 (67,9%) nie otworzyło ani jednej takiej wystawy, a 20 (12,6%) nie podało danych na ten temat. W 2016 r. 29 instytucji (18,2%) zorganizowało 66 wystaw (3,5% wystaw czasowych) z dostępem do treści audio lub audio-wideo (ponownie 108 podało liczbę 0, a 22 (13,8%) – nie udostępniło danych).

Polskie wystawy za granicą

Muzea biorące udział w badaniu dotyczącym 2016 r. zadeklarowały zorganizowanie 84 wystaw poza granicami kraju. W roku 2015 odbyło się 69 takich wystaw zgodnie z danymi, które udało się pozyskać za tamten okres. Liczba krajów, w których prezentowano polską ofertę wystawienniczą, utrzymuje się na następującym poziomie: w 2016 r. – 29, a w 2015 r. – 27 krajów. Na czoło wysuwają się Niemcy, gdzie w 2016 r. zorganizowano 24 wystawy, które obejrzało ponad 64 tys. zwiedzających, a rok wcześniej 17 wystaw, które zobaczyło ok. 107 tys. zwiedzających. Do krajów wyróżniających się największą liczebnością zorganizowanych przez Polskę wystaw w 2016 r. należy zaliczyć także Węgry i Włochy.

Liczba osób zwiedzających polskie wystawy zagraniczne w 2016 r. znacznie spadła w porównaniu z rokiem poprzednim, mimo że liczba instytucji, która wzięła udział w badaniu w 2016 r., była większa niż w roku 2015. W 2016 r. wystawy zagraniczne zobaczyło 353 415 osób, zaś w roku 2015 – 1 028 271 zwiedzających. Tak wysoki wynik w 2015 r. spowodowany był dużą frekwencją wystaw w: Chinach (406 tys.), Hiszpanii (124 tys.), Niemczech (107,5 tys.) i Portugalii (92 tys.).

Wystawy wirtualne i inne zagadnienia związane z wystawiennictwem

Spośród ankietowanych muzeów 27 instytucji (11,6%) zadeklarowało, że w 2016 r. funkcjonowały w nich 153 wystawy wirtualne, z kolei 26 muzeów (13,2%), które wzięły udział w badaniu w 2015 r., zgłosiło ich tylko 116. Udział instytucji muzealnych, których ekspozycje mieszczą się w jednym obiekcie, stanowił 46,6% w 2016 r. wobec 56,9% w roku poprzednim. Ogółem 209 instytucji (90,1%), które wzięły udział w badaniu ankietowym, eksponowały w 2016 r. blisko 396 829 muzealiów własnych.

Tabela 1. Polskie wystawy zorganizowane za granicą w 2016 r.

kraj	liczba wystaw przypadających na kraj w 2016 r.	suma wystaw
Niemcy	24	24
Węgry	8	8
Włochy	5	5
Austria, Czechy, Słowacja, Ukraina	4	16
Litwa, Stany Zjednoczone	3	6
Białoruś, Bułgaria, Chorwacja, Francja, Norwegia, Słowenia, Szwecja, Wielka Brytania	2	16
Australia, Belgia, Brazylia, Dania, Estonia, Hiszpania, Holandia, Japonia, Kanada, Malta, Portugalia, Rosja	1	12
ogółem		87

Noc Muzeów

Cieszącą się wielką popularnością imprezą kulturalną promującą polską kulturę i tradycję jest organizowana od wielu lat w różnych miastach Polski Noc Muzeów. Udostępnianie zwiedzającym muzeów, galerii i różnych instytucji kultury w godzinach wieczornych, a nawet nocnych przyciąga każdego roku rzesze zwiedzających. W 2016 r. podczas Nocy Muzeów frekwencja wyniosła 553 141 osób. Na 232 muzea frekwencją podczas tej imprezy wykazało 198 instytucji, co stanowi 85,3% ankietowanych. 14 muzeów nie dostarczyło danych na ten temat, a 20 wskazało liczbę 0, co najprawdopodobniej oznacza, że nie brały udziału w tej imprezie.

Na 159 muzeów, które wzięły udział w badaniu w latach 2015 i 2016, informacji dotyczącej frekwencji podczas Nocy Muzeów w 2016 r. udzieliło 138 instytucji (pozostałe: 5 – brak danych, 16 – 0). Wyniosła ona 430 652 osoby. W 2015 r. była nieco większa, gdyż zanotowano tej nocy w 129 muzeach obecność 491 851 osób (11 – brak danych, 19 – 0). Mimo zaobserwowanego w 2016 r. spadku w stosunku do roku poprzedniego liczba zwiedzających podczas tej jednej imprezy kulturalnej stanowi i tak znaczny procent wszystkich zwiedzających w ciągu roku. Świadczy to o dużym zapotrzebowaniu społeczeństwa na tego typu wydarzenia, zwłaszcza gdy odbywają się one za symboliczną opłatę lub nieodpłatnie.

• udostępnianie zbiorów, cz.2 – udostępnianie za pośrednictwem internetu

Udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych i naukowych oraz zapewnianie właściwych warunków korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji to kolejny element zarządzania zbiorami muzealnymi, który wpisuje się w realizację celów polskiego muzealnictwa. Przez wiele lat udostępnianie rozumiane było głównie jako organizowanie wystaw stałych i czasowych, wydawanie publikacji na temat zbiorów i umożliwienie korzystania z muzealiów w magazynach muzealnych.

W ostatnich latach nową formą udostępniania, znacznie ułatwiającą kontakt ze zbiorami muzealnymi, jest niewątpliwie internet. Dostęp do niego w 2016 r. posiadało 80,4% gospodarstw domowych, w tym 75,7% – internet szerokopasmowy². W ramach badań prowadzonych przez NIMOZ w 2016 r. zapytano muzea, czy udostępniają dokumentację dotyczącą zbiorów w internecie. Tylko 47 instytucji (20,3% ankietowanych) odpowiedziało twierdząco. W zestawieniu znalazły się muzea: samorządowe (13,4%), państwowe (3%), współprowadzone (2,6%), uczelniane (0,9%) i prywatne (0,4%). Żadna z instytucji kościelnych, które wzięły udział w badaniu, nie udostępniła zbiorów w internecie. Dla porównania w 2015 r. 37 muzeów odpowiedziało, że udostępnia swoją dokumentację za pośrednictwem internetu (19,3%). Mimo uchwalenia w 2016 r. Ustawy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego tylko 12 instytucji (5,2% ankietowanych w 2016 r.) zadeklarowało, że zamierza udostępnić swoje zbiory online od 2017 r., 10 – od 2018 r., kolejnych 10 – w 2019 r., 3 – w 2020 r. i 1 – w 2025 r.

Muzea być może nie są jeszcze wystarczająco przygotowane do tworzenia cyfrowej dokumentacji w formie wysokiej jakości odwzorowań, opatrzonej ustrukturalizowanym opisem i z odpowiednim oznaczeniem informującym o prawnych możliwościach dalszego jej użycia. Wątpliwości wśród muzeów mogą także budzić

² [http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolescenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2016-roku,2,6.html](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolescenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2016-roku,2,6.html) [dostęp: 22.09.2017].

możliwości wykorzystania zbiorów do celów nie tylko naukowych czy edukacyjnych, ale także komercyjnych.

Warto się zastanowić, na ile korzystanie z internetowych katalogów zbiorów mogłoby zastąpić tradycyjne formy kontaktu z muzealiami. Z punktu widzenia potencjalnego odbiorcy korzystniejsza wydaje się internetowa możliwość styczności ze zbiorami muzealnymi. Katalogi online dostępne są za darmo, bez konieczności opłacania biletów czy uzyskiwania stosownych pozwoleń, które umożliwiłyby zapoznanie się ze zbiorami nieudostępnianymi z różnych względów na wystawach muzealnych. Te same finansowe i logistyczne aspekty stanowią bardzo istotne – o ile nie najważniejsze – elementy powstrzymujące tworzenie nowych internetowych katalogów. W 2015 r. zakończył się Wieloletni Program Rządowy KULTURA+. Celem priorytetu Digitalizacja było ułatwienie dostępu do cyfrowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego za pośrednictwem internetu. Dane zebrane w ramach projektu *Statystyka muzeów* wskazują na niski wzrost takich zasobów w 2016 r. Bez szczegółowych danych, które spośród instytucji biorących udział w badaniu korzystały z finansowania WPR KULTURA+, trudno jednoznacznie stwierdzić, czy w związku z zakończeniem tego programu przyrost udostępnianych zbiorów będzie mały. Pokażą to wyniki badań w latach następnych.

Podsumowanie

Dane zebrane przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach projektu *Statystyka muzeów w 2016 r.* nasuwają ogólne wnioski związane z tematem zarządzania zbiorami muzealnymi.

W obliczu przedstawionych informacji dotyczących pozyskiwania zbiorów do muzeów najbardziej zwraca uwagę to, że muzea chętnie przyjmują dary. Fakt, że 66% nowych nabytków zostało przyjętych do muzeów w formie darowizn, a inne sposoby pozyskiwania zbiorów plasują się poniżej 20%, musi wpływać na spójność kolekcji. Muzea są zobowiązane do pozyskiwania zbiorów. Czynność ta postrzegana jest przez społeczeństwo jako ich wkład w zabezpieczanie dziedzictwa kulturalnego czy naturalnego. Zastanawia jednak, czy zasób wszystkich przyjmowanych do kolekcji muzealnych rzeczy zawiera się w tym, co definiuje się jako wspomniane dziedzictwo. Pozyskiwanie obiektów w formie darów jest sposobem niezwykle atrakcyjnym, po pierwsze, ze względu na to, że darczyńca bardzo często sam zgłasza się do instytucji, której chce ofiarować dany obiekt, a po drugie – do jego nabycia nie są konieczne środki finansowe. Muzea zatem nie muszą zabiegać o obiekt ani środki, które umożliwiłyby ich nabycie. Przyjmowanie tak dużej liczby darów jest jednak prawidłowością, która wymaga dokładnego zbadania w następnych latach w zakresie m.in.:

- polityk gromadzenia zbiorów przez muzea,
- ustalania przez muzea pełnej historii przyjmowanego do zbiorów obiektu i ważnego tytułu własności,
- nabywania zgodnego z przepisami prawa lokalnego, krajowego, regionalnego lub umów międzynarodowych (w tym również tych, które odnoszą się do ochrony przyrody).

Kolejny wniosek dotyczy przede wszystkim poprawności i sposobów katalogowania zbiorów. Prowadzenie dokumentacji ewidencyjnej jest w wielu instytucjach na tyle niekonsekwentne, że właściwie uniemożliwia im podanie szczegółowej wartości dotyczącej liczby posiadanych muzealiów. W efekcie niezwykle utrudnia zadeklarowanie innych dokładnych danych dotyczących zbiorów, chociażby dokumentacji wizualnej. Przyczyną takiej sytuacji może być brak w muzeach stosownych instrukcji, które szczegółowo regulowałyby zasady prowadzenia dokumentacji ewidencyjnej, uwzględniając typ posiadanych zbiorów, i które przede wszystkim byłyby zgodne

z obowiązującymi przepisami. Istotnym czynnikiem wywołującym taki stan rzeczy może być również brak odpowiedniej kadry w muzealnych działach inwentarzy. Na 232 instytucje, które wzięły udział w badaniu w 2016 r., aż 65,5% nie posiada stanowiska Głównego Inwentaryzatora lub Kierownika Działu Inwentarzy (przy czym 2 muzea nie podały informacji na ten temat). Istotny w tym zakresie może się również okazać sposób ewidencjonowania. Mimo że ewidencja muzealiów od lat może być prowadzona w wersji elektronicznej, a systemy bazodanowe przyczyniają się do znacznego uporządkowania danych, wciąż dość duży procent instytucji ich nie posiada.

Zastanawia także podejście niektórych muzeów do wymagań w zakresie standardów bezpieczeństwa. W instytucjach działających na bazie Ustawy o muzeach szczególna uwaga powinna być poświęcona opracowaniu planu ochrony, instrukcji bezpieczeństwa pożarowego i instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji. Mimo obowiązujących przepisów w tym zakresie dość znaczny procent muzeów nie aktualizuje czy wręcz nie posiada odpowiedniej dokumentacji. Jest to prawidłowość, która została odnotowana już w raporcie z poprzedniego badania³. Optymistyczne jest jednak to, że w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł odsetek instytucji, które mają obligatoryjne dokumenty.

W obszarze sposobów udostępniania zbiorów przez muzea dominują tradycyjne formy ich udostępniania polegające na organizowaniu wystaw stałych i czasowych. W 2016 r. zorganizowały je prawie wszystkie muzea (94% – wystawy stałe, 91,8% – wystawy czasowe). Udostępnianie za pośrednictwem internetu zadeklarowało w 2016 r. zaledwie 20,3% instytucji. Analizując stan obecny, użytkownik ma bardzo ograniczony dostęp online do danych zasobów publicznych, którymi są zbiory muzealne, i nie może w pełni bądź wcale wykorzystać ich potencjału. Muzea, które odkrywają nowe sposoby udostępniania muzealiów i umożliwiają swobodne z nich korzystanie, stanowią ciągle bardzo wąską grupę. Dużym wyzwaniem wydaje się zatem zainicjowanie wśród muzeów w Polsce procesu transferu posiadanych dóbr kultury do przestrzeni internetu.

W rozdziale przedstawiono zagadnienia z dziedziny zarządzania zbiorami. Omówiono m.in. kwestie związane z gromadzeniem muzealiów, ich ewidencją, digitalizacją, kontrolą i stratami poniesionymi w roku sprawozdawczym. Analizie poddano liczebność zbiorów, sposoby nabywania obiektów oraz ich ewidencjonowania. Podjęto również tematy związane ze standardami zabezpieczania zbiorów oraz z konserwacją. Przyjrano się wymaganej w muzeach dokumentacji, takiej jak: plan ochrony, instrukcja bezpieczeństwa pożarowego czy instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji. Wśród poruszanych zagadnień znalazły się także: działalność wystawiennicza, w tym multimedialność czy wystawy zagraniczne, oraz udostępnianie zbiorów w internecie.

This section of the report presents collection management issues. The topics discussed include the collection of museum objects, registration, digitisation, control and losses recorded over the reporting year. The analysis covers the count of museum collections, acquisition methods and registration procedures. Furthermore, collection protection and conservation problems are referred to. The report analyses documentation requirements applicable to museums, such as: security plans, fire safety instructions and collection evacuation procedures. Other problems discussed are: exhibition activities of museums, including multimedia and international exhibitions, as well as presentation of collections in the Internet.

³ K. Osiewicz, *Standardy bezpieczeństwa w instytucjach muzealnych i zagadnienia związane z infrastrukturą muzeów* [w:] *Muzea w Polsce. Raporty na podstawie danych z projektu „Statystyka muzeów” (2013–2015)*, Warszawa 2016, s. 63–77.

prof. dr hab. Dorota Ilczuk – kierowniczka Centrum Badań nad Gospodarką Kreatywną Uniwersytetu SWPS. Ekonomistka oraz teoretyczka zarządzania w kulturze i przemysłach kreatywnych. Polska prekursorka dyscypliny naukowej: ekonomia kultury. Wykłada w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej, na Uniwersytecie Jagiellońskim i w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. W latach 2001–2007 pełniła funkcję Prezydenta CIRCLE (Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe), europejskiej sieci instytucji zajmujących się badaniami, dokumentacją i informacją w kulturze. Fundatorka i w latach 2003–2014 prezeska Fundacji „Pro Cultura”. Jest członkinią Europejskiego Parlamentu Kulturalnego. Należy do Rady Naukowej Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy. Współpracuje z zagranicznymi organizacjami i towarzystwami naukowymi, takimi jak: Rada Europy, Komisja Europejska, ERICarts, Association for Cultural Economics International (ACEI), International Society for Third-Sector Research (ISTR).

Sylvia Stano-Strzałkowska – absolwentka Wydziału Polonistyki na Uniwersytecie Warszawskim i studiów podyplomowych Zarządzanie w Kulturze na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, a obecnie doktorantka na Wydziale Kulturoznawstwa na Uniwersytecie SWPS. Zastępczyni kierownika Centrum Badań nad Gospodarką Kreatywną. Założycielka Bibliocreatio. Wyróżniona przez „Brief” miejscem w pierwszej 50 najbardziej kreatywnych osób w polskim biznesie. Związana z kwartalnikiem „Przekrój”.

Wystawy, projekty, edukacja, wydawnictwa, frekwencja i zarządzanie w muzeach

Wprowadzenie¹

Refleksja nad instytucją muzeum staje się dziś zagadnieniem coraz bardziej nurtującym. Muzea stanowią ostoję tradycji, ale też zmieniają się współcześnie. Zauważa się nawet, że spośród innych instytucji kultury najbardziej spektakularne są właśnie przykłady nowo powstających muzeów albo przekształceń tych, które dotąd funkcjonowały w aż nazbyt tradycyjnej formule. Zmiany dotyczą: sposobu prezentacji ekspozycji, włączania muzeów do rzeczywistości wirtualnej, nowych form kontaktu z odwiedzającymi, wrażliwości na nowe potrzeby kulturowe i społeczne, sposobu zarządzania, sieciowania się muzeów, a także samych budynków, w których muzea znajdują swoje siedziby. Możemy się zastanawiać, czy są to chlubne wyjątki, czy powszechna tendencja, jednak niezależnie od tego – proces ten jest zauważalny. To bardzo dobrze, bo zarówno całe otoczenie społeczno-ekonomiczne muzeów, jak i podejście do kultury zmieniło się w ostatnim czasie znacząco.

W Europie coraz częściej mówi się o gospodarce kreatywnej zbudowanej na bazie holistycznego rozumienia kultury. Łączy się w nim w jeden łańcuch: podstawowe obszary kultury, sztuki performatywne, wizualne i dziedzictwo kulturowe, upowszechnianie kultury, edukację kulturalną z przemysłami kultury i przemysłami kreatywnymi. Bada się znaczenie ekonomiczne i społeczne kultury. Takie podejście dominuje też we współczesnej statystyce kultury, w której analizuje się kulturę wraz z jej gospodarczym otoczeniem. W Stanach Zjednoczonych i Australii statystyka kultury oparta jest na rachunku satelitarnym, w Europie zbieramy dane o sektorach kultury i kreatywnym, a ostatnio – o gospodarce kreatywnej (będącej synonimem wymienionych sektorów). Należy też wspomnieć, że coraz częściej twarde dane statystyczne uzupełniane są badaniami jakościowymi, co wynika chociażby ze świadomości znaczenia wrażeń w konsumpcji usług kulturalnych. Tutaj wsparciem jest cała gałąź tzw. ekonomii doznań.

W raporcie Narodowego Centrum Kultury (NCK) na temat statystyki kultury z 2015 r. czytamy, że „statystyka jest nieodłącznym elementem tworzenia polityk publicznych, a więc także polityki kulturalnej. Artyści i animatorzy na co dzień mogą obyć się bez liczb. Osoba, która chce zapewnić im wsparcie, potrzebuje wskaźników, które opiszą stan rzeczy na poziomie ogólnopolskim i pozwolą porównać go z sytuacją w innych krajach. Jakość działań podejmowanych przez (...) instytucje zarządzające kulturą zależy od stanu statystyki publicznej”².

Tak zdefiniowany cel statystyki kultury, w którym podkreśla się jej znaczenie w procesie projektowania i monitorowania realizacji polityki kulturalnej, a w przypadku muzeów polityki przede wszystkim w obszarze dziedzictwa kulturowego,

¹ W opracowaniu raportu udział wzięli Katarzyna Skopiec (Interdyscyplinarne Studia Doktoranckie Uniwersytetu SWPS) i Jarosław Pietrzak (Zarządzanie Kulturą, Studia Podyplomowe Uniwersytetu Jagiellońskiego).

² T. Kukołowicz (red.), *Statystyka kultury w Polsce i Europie. Aktualne zagadnienia*, Warszawa 2015, s. 5.

jest trafny, ale zbyt wąski. Jest bowiem oczywiste, że bez właściwych informacji nie możliwe jest nie tylko generowanie dochodów, ale także kształtowanie polityki i podejmowanie racjonalnych decyzji w procesie jej implementacji. Należy zatem dodać inne cele o charakterze poznawczym i badawczym. Na czoło wysuwa się edukacja kulturalna. Statystyką muzeów zainteresowani są specjaliści w dziedzinach: muzealnictwa, konserwacji, historii sztuki, archeologii i etnologii. Dane statystyczne wykorzystywane są nie tylko w zarządzaniu muzeami, ale również przez ekonomistów kultury, którym służą chociażby do analiz podaży-popytowych czy analiz dotyczących pracowników sektora kultury. Przedstawiciele komercyjnego sektora prywatnego mogą na podstawie twardych danych na temat muzeów budować scenariusze swojej aktywności z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu czy działalności sponsoringowej. Do grupy zainteresowanych powyższymi informacjami należy zaliczyć również obywateli, którzy mają prawo wiedzieć, jakie efekty przynosi finansowanie kultury ze środków publicznych.

Spektrum odbiorców statystyki muzeów jest więc szerokie. Zdajemy sobie oczywiście sprawę z tego, że potrzeby w zakresie informacji są zróżnicowane – czasem mają bardzo pobieżny charakter, w innym przypadku wymagają dużej szczegółowości. Przedsięwzięcie realizowane od 2013 r. przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach projektu *Statystyka muzeów* dobrze wpisuje się w tak zarysowany obraz potrzeb.

Według różnych szacunków w Polsce działa od 944 (dane GUS z 2016 r.) do 1050 (dane ICOM z 2013 r.) muzeów z oddziałami. Spośród nich 652 instytucje uzgodniły swój statut lub regulamin z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)³. W 2015 r. badanie NIMOZ objęło 197 muzeów, w 2016 r. były to 232 muzea.

Pierwsze raporty, uwzględniające wyniki badania z lat 2013–2015, zostały opublikowane w zbiorze *Muzea w Polsce. Raporty na podstawie danych z projektu „Statystyka muzeów”*. W opracowaniach tych przyjęto zasadę prezentacji wyników badań odnoszących się do wybranych obszarów tematycznych, np.: dane finansowe, działalność wystawiennicza, frekwencja itd. W tym raporcie, na podstawie danych z ankiet przeprowadzonych przez NIMOZ w ramach projektu *Statystyka muzeów* w latach 2015 i 2016, postaramy się zarysować syntetyczny, w znacznej mierze ilościowy obraz polskich muzeów w następujących aspektach:

- działalność wystawiennicza i projekty realizowane ze środków MKiDN oraz europejskich,
- działalność edukacyjna, naukowa i wydawnicza,
- frekwencja,
- zagadnienia związane z zarządzaniem zbiorami muzealnymi,
- zagadnienia związane ze standardami bezpieczeństwa w instytucjach muzealnych,
- zagadnienia związane z kadrą,
- promocja.

Prezentację zagadnień rozpoczniemy od działalności wystawienniczej, edukacyjnej i naukowej muzeów, czyli istoty ich funkcjonowania. Następnie przedstawimy liczby i struktury odbiorców oferty muzeów. Kolejne tematy związane są z funkcjonowaniem muzeum jako instytucji, tj.: zarządzanie zbiorami muzealnymi, kadry muzeum, kwestie bezpieczeństwa i promocji działalności muzeum. Wymienione zagadnienia są bardzo różnorodne i całkowita unifikacja sposobu prezentacji danych okazała się niemożliwa. Tam, gdzie było to wykonalne, przedstawiliśmy wykresy i infografiki.

³ Informacja odnosi się do danych z 2016 r.

W końcowej części raportu zawarliśmy konkluzje dotyczące samego badania *Statystyka muzeów* oraz propozycje dotyczące przyszłości statystyki muzeów.

Działalność wystawiennicza i projekty realizowane ze środków MKiDN oraz europejskich

Ryszard Kluszczyński zauważył, że „terytorium, które muzeum musi dzisiaj reprezentować, jest bardzo rozległe i wewnętrznie złożone. Muzeum przestaje być magazynem wytworów artystycznych (muzealiów) przechowywanych z myślą o przyszłości. Staje się ono raczej przestrzenią różnorodnych procesów, przestrzenią warsztatów i eksperymentów”⁴.

Z tego powodu konieczne są przekształcenia i modernizacje, które powinny dotyczyć rozumienia i funkcjonowania samej instytucji muzeum, działalności wystawienniczej, a także naukowych, edukacyjnych i pozaedukacyjnych kontekstów jej oddziaływania. Należy przy tym uwzględnić również dynamikę zmian zachodzącą poza muzeum. W zakresie wzmocnienia spójności społecznej i budowania kapitału społecznego muzea pełnią funkcję integracyjną oraz redystrybucyjną, umożliwiając dostęp do kultury różnym grupom społecznym i pozwalając osobom mniej zamożnym na zetknięcie się z wartościowymi pod względem kulturowym i ekonomicznym artefaktami⁵.

Z badań dotyczących działalności wystawienniczej przeprowadzonych w 2016 r. w ramach projektu *Statystyka muzeów* wynika, że w 94% badanych muzeów funkcjonują wystawy stałe. Tylko 14 z 232 badanych instytucji nie posiadało takiej ekspozycji.

Jednak to nie wystawy stałe, a nowe wystawy czasowe mogą świadczyć o aktywności merytorycznej muzeów. Twierdząco na pytanie o otwarcie wystaw czasowych w 2016 r. odpowiedziało 213 muzeów (92%).

Wykres 1. Czy w 2016 r. muzeum posiadało w swojej ofercie wystawy stałe?

Wykres 2. Czy w 2016 r. muzeum otworzyło nowe wystawy czasowe?

Wykres 3. Czy w 2016 r. w muzeum funkcjonowały wystawy wirtualne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

⁴ R. Kluszczyński, *Nowe media w przestrzeniach muzeów* [w:] *Muzeum Sztuki. Od Luwru do Bilbao*, M. Popczyk (red.), Katowice 2006, s. 59.

⁵ R.S. Gassler, R. Grase, *The economic function of nonprofit enterprise: the case of art. Museums*, „Journal of Cultural Economics” 1980, nr 1, s. 19–32.

Łącznie we wszystkich muzeach otwarto 2575 ekspozycji czasowych. Skoro więc 213 ankietowanych muzeów utworzyło wystawy czasowe, to średnia liczba tych ekspozycji wynosi około 12. Średnia jest miarą daleką od doskonałości, pokazuje jednak pewne tendencje, które chcemy uchwycić. Z ankiet przeprowadzonych w 2016 r. można wywnioskować, że 12% muzeów udostępniło wystawy wirtualne. W 2014 r. zrobiło to 11% muzeów, podczas gdy w 2015 r. było to 13%.

Ogólnie w 2016 r. muzea oferowały 153 wystawy wirtualne, z czego aż 37 wystaw udostępniło jedno muzeum. Na 232 instytucje, które wzięły udział w badaniu w 2016 r., 99 realizuje projekty ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz europejskich. Stanowi to 42,67% muzeów. W roku sprawozdawczym ze środków MKiDN oraz europejskich instytucje realizowały od 1 do 11 projektów.

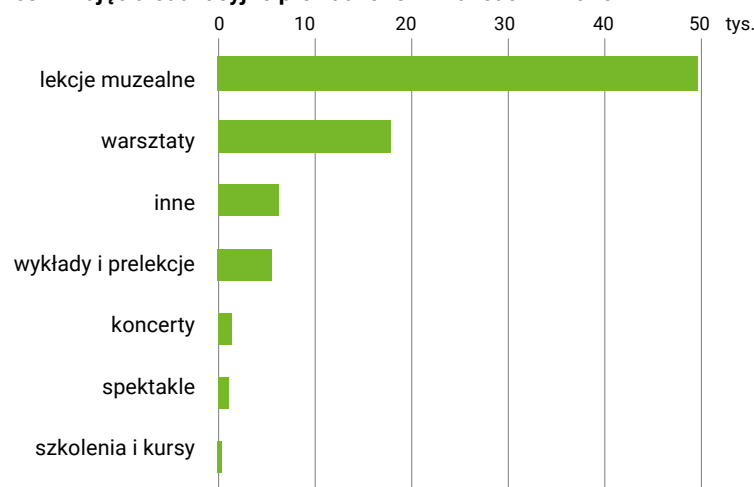
Działalność edukacyjna, naukowa i wydawnicza muzeów

Działalność edukacyjna

Edukację muzealną rozumiemy jako integralną część kształcenia kulturowego (w tym estetycznego), która wspiera młode pokolenie w zdobywaniu wielorakich kompetencji kulturowych⁶.

Duża część oferty edukacyjnej skierowana jest do dzieci i młodzieży. Warto pamiętać, że do muzeum trafia dziś młode pokolenie obyte w świecie techniki i mediów, postawione przed trudnym wyborem spośród wielu ofert kulturowych i bogactwa dóbr konsumpcyjnych. Iwona Morawska uważa, że koncepcję odnowy działań edukacyjnych powinny cechować: interaktywność, dyskursywność, konstruktywność, dialogowość, zróżnicowanie, otwartość, refleksyjność, wielostronność, innowacyjność, a także tworzenie możliwości rozwoju, samorozwoju i wspierania w odkrywaniu potencjału twórczego⁷. Trzeba się zastanowić, jakie wymagania, oczekiwania i wyzwania stawia muzeom oraz edukacji muzealnej młode pokolenie, a także jak naprzeciw nim wychodzić. W ostatnich latach w muzealnictwie dokonały się istotne przemiany. Pojawiły się np. muzea narracyjne – przeżywające obecnie bardzo intensywny rozwój.

Wykres 4. Zajęcia edukacyjne prowadzone w muzeach w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

6 W. Wysok, A. Stępnik (red.), *Edukacja muzealna w Polsce. Aspekty, konteksty, ujęcia*, Lublin 2013, s. 169.

7 I. Morawska, *Sens, wartość i projekty edukacji muzealnej*, Lublin 2015, s. 144–145.

Tabela 1. Liczba zajęć edukacyjnych ogółem prowadzonych w muzeach w 2016 r. (z uwzględnieniem podziału muzeów według typu)

typ muzeum*	lekcje	warsztaty	wykłady i prelekcje	koncerty	spektakle	szkolenia i kursy	inne
wszystkie	49 441	17 796	5566	1380	1121	445	6242
artystyczne	12 170	7520	1612	343	53	80	1310
archeologiczne	9319	3971	881	171	38	41	505
etnograficzne	8999	4250	834	211	112	28	970
historyczne	23 258	11 652	2575	730	416	225	2463
biograficzne	2073	647	305	375	10	24	146
literackie	484	178	137	23	23	0	29
martyrologiczne	1188	479	381	9	12	2	359
przyrodnicze	4938	1209	295	142	117	33	293
geologiczne	1210	91	72	3	0	0	1445
techniki i nauki	3709	2029	432	45	9	6	626
militarne	1953	601	237	42	4	8	91
na wolnym powietrzu	4985	1042	135	136	31	11	461
regionalne	6993	4324	803	262	47	3	1673
wnętrz	9806	1724	809	149	669	118	286
inne	3577	552	184	36	18	30	553

* Typy muzeów nie sumują się do wszystkich muzeów, bo jedno muzeum może być np. i historyczne, i artystyczne.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Największą liczbę lekcji muzealnych oraz warsztatów prowadzą muzea historyczne. Są to najpopularniejsze rodzaje zajęć we wszystkich muzeach, a ich uczestnikami są głównie dzieci i młodzież. Na kolejnych miejscach, choć z dużym dystansem, znalazły się wykłady oraz prelekcje. Nie brak również koncertów i spektakli, a także innych zajęć kulturalno-rekreacyjnych, jak: sesje edukacyjne, seanse filmowe czy spotkania dla artystów. Coraz częściej muzea udostępniają swoją przestrzeń na organizację urodzin, gier miejskich czy escape roomów (np. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie Szczecińskim), a nawet wigilii (np. Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli).

Powyższy wykres obrazuje dysproporcję pomiędzy najbardziej popularną formą zajęć edukacyjnych (lekcjami muzealnymi i warsztatami) a resztą zajęć prowadzonych przez muzea w 2016 r.

Działalność naukowa

Działalność naukowa jest jednym z filarów muzeów. Instytucje mogą ją prowadzić w zależności od profilu muzeum i kolekcji. Jest ona warunkiem wysokiego poziomu opracowania zbiorów, publikacji oraz ekspozycji stałych i czasowych. Badania są konieczne dla prawidłowej ochrony zbiorów oraz ich bezpiecznego udostępniania. Realizacja misji muzeów na poziomie odpowiadającym ich randze wymaga najwyższej jakości działań naukowych służących poznaniu, interpretacji i ochronie zbiorów, a także ciągłemu rozwojowi zawodowemu kadry.

W 2016 r. programy badawcze prowadziło 91 muzeów z 232 ankietowanych, co stanowi mniej niż 40% (39,57%).

Najwięcej programów badawczych realizowały muzea samorządowe i współprowadzone. W muzeach państwowych i uczelnianych stosunek prowadzenia

Tabela 2. Prowadzenie programów badawczych w muzeach w 2016 r. (podział ze względu na rodzaj muzeum)

	samo-rządowe	współ-prowadzone	państwowe	uczelniane	kościelne	prywatne	pozostałe
tak	62	13	7	6	1	0	2
nie	91	8	7	6	7	8	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Tabela 3. Działania o charakterze naukowym organizowane w muzeach w 2016 r. (podział ze względu na typ muzeum)

	arty-styczne	archeo-logiczne, etnograficzne	histo-ryczne, martyro-logiczne, militarne	literackie, biogra-ficzne	przyrod-nicze, geolo-giczne	techniki i nauk	muzeum na wolnym powietrzu	regio-nalne	muzeum wnętrz
tak	39	49	83	17	7	10	9	36	10
nie	21	37	58	16	11	21	9	29	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

i nieprowadzenia programów badawczych był taki sam. Najmniej takich programów realizowanych jest w muzeach kościelnych i prywatnych.

Muzea realizowały także inne działania o charakterze naukowym. W Tabeli 3 pokazano ich aktywność w tym zakresie, w podziale na profil zbiorów. Z zestawienia wynika, że najbardziej aktywnymi instytucjami organizującymi wydarzenia o charakterze naukowym są muzea: artystyczne, historyczne, archeologiczne i etnograficzne oraz regionalne. Do najczęstszych działań naukowych można zaliczyć organizację konferencji oraz prelekcji. Najrzadszymi są: sesje, seminaria, odczyty oraz sympozja. Analizując powyższą tabelę, należy wziąć pod uwagę, że część instytucji przyporządkowała do jednego wydarzenia jednocześnie dwa typy, inne z kolei nie wyszczególniły takich danych.

Działalność wydawnicza

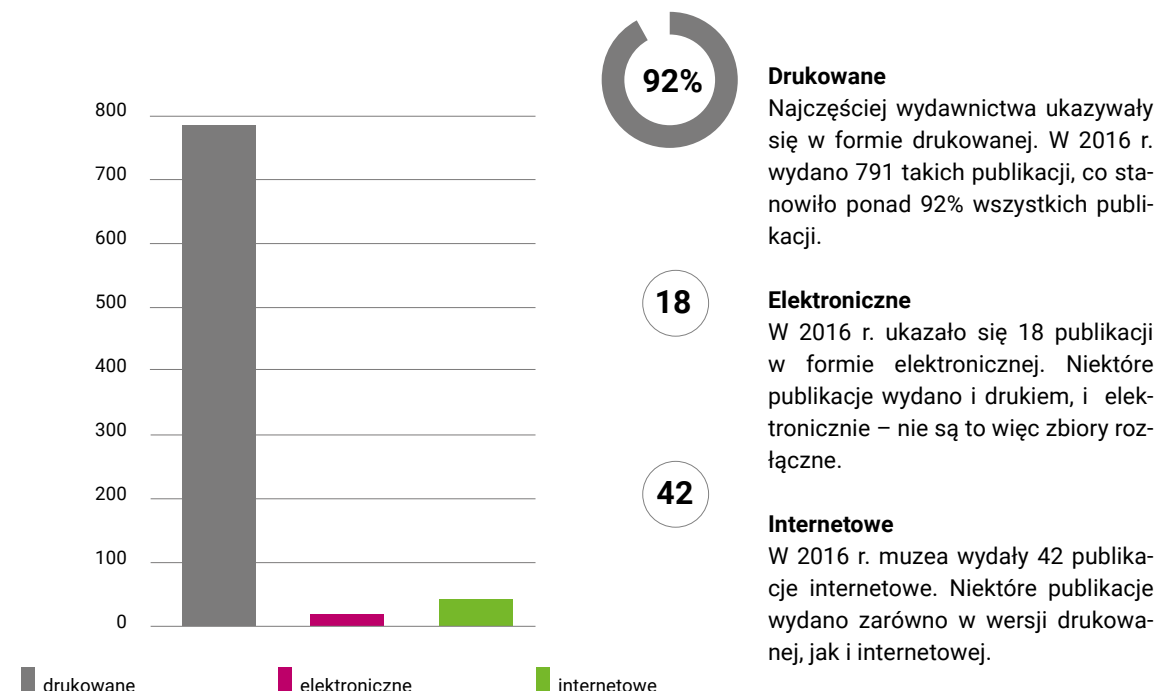
Działalność wydawnicza muzeów stanowi ważny aspekt pracy muzealnej zarówno ze względu na jej działalność edukacyjną, jak i naukową. W 2016 r. najczęściej wydawano: książki i albumy, katalogi do wystaw oraz informatory i przewodniki. Tabela 4 dzieli publikacje według typu oraz pokazuje ich średni nakład. Największe nakłady zaobserwowano w przypadku katalogów wystaw, najmniejsze – przy rocznikach i innych czasopismach.

Najczęściej wydawnictwa ukazywały się w formie drukowanej. Publikacji elektronicznych oraz wydanych w formie internetowej jest niewiele. To o tyle ważna konstatacja, że publikacje online mogłyby trafić do szerszego kręgu odbiorców. Tylko 5 muzeów opublikowało materiały przystosowane do potrzeb osób niewidomych lub niedowidzących. W ankiecie brak danych dotyczących publikacji w innych językach, co w dzisiejszych czasach wydaje się dużym brakiem.

Frekwencja w liczbach

W raportach oraz sprawozdaniach składanych organizatorom muzeów duży nacisk kładzie się na frekwencję. To podejście bywa często kontrowersyjne. Na początku więc przyjrzyjmy się polemice na ten temat.

Wykres 5. Wszystkie muzea – forma wydania publikacji (2016)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Tabela 4. Średni nakład publikacji wydawanych w muzeach w 2016 r.*

katalog zbiorów	katalog wystaw	informator/przewodnik	materiały edukacyjne dla dzieci	inne materiały edukacyjne	książki i albumy	roczniki i inne	serie wydawnicze
1365	2645	1714	1458	1074	676	486	707

* Średni nakład (średnia ze wszystkich tytułów)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Katarzyna Barańska w publikacji *Muzeum w sieci znaczeń* porusza wątki związane z frekwencją, zastanawiając się, jak ją badać. Autorka powołuje się m.in. na Mieczysława Porębskiego, który kwestionował konieczność dokonywania zabiegów podnoszących frekwencję w muzeach⁸. W *Raporcie o muzeach 1989–2008* Dorota Folga-Januszewska przekonywała, że „umilkła dyskusja nad celowością zwiększenia przychodów muzeów oraz wzrostu frekwencji, gdyż stało się jasne, że instytucje te są nie tylko z nazwy, ale ze swej istoty non profit, a wypełnianie misji edukacyjnej, artystycznej i naukowej musi dokonywać się z pomocą innych źródeł finansowania

8 K. Barańska, *Muzeum w sieci znaczeń*, Kraków 2013, s. 29.

niż wzrost sprzedaży biletów⁹. Mimo wszystko w statystykach międzynarodowych frekwencja pojawia się wciąż na pierwszym miejscu, jako podstawowy wskaźnik atrakcyjności muzeów.

Według Grażyny Prawelskiej-Skrzypek kulturę współczesną postrzega i ujmuje się w taki sposób, że sukces mierzony jest głównie w aspekcie ilościowym. Najważniejsze stają się w takim ujęciu frekwencyjne wymogi stawiane przez organizatorów kultury¹⁰. Katarzyna Zalaszińska stwierdza, że współczesne muzea dążą do pozyskania możliwie wysokiej liczby odbiorców oferty¹¹. Również Roman Batko i Robert Kotowski podkreślają, że same muzea podejmują rozmaite działania mające na celu zwiększenie frekwencji¹².

Dane zebrane w badaniu *Statystyka muzeów* pokazują, że z roku na rok zwiększa się liczba osób odwiedzających muzea. Potwierdzają to również dane GUS, według których w 2014 r. polskie muzea odwiedziło 30 mln 609 tys. odbiorców, z czego 13,7 mln – nieodpłatnie. Zgodnie z raportem GUS w 2016 r. muzea w Polsce odwiedziło 36,1 mln osób.

Dzięki tworzeniu nowych wystaw stałych i czasowych frekwencja w muzeach wzrosła, te będące w czołówce osiągają miliony odbiorców. Nie jest to jednak powszechne i dotyczy wybranych instytucji. Większość muzeów samorządowych boryka się z problemem małej liczby odwiedzających, uzupełnianej przez programy edukacyjne skierowane do szkół i innych placówek edukacyjnych. W dobrej sytuacji ze względu na poziom finansowania i lokalizację są muzea państwowe lub współprowadzone przez kilka podmiotów. Polska nie znajduje się jednak w czołówce państw, w których przypada najwięcej muzeów na mieszkańca.

Wykres 7 prezentuje listę 10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce w 2016 r. według danych GUS. Publikujemy te dane, ponieważ w projekcie *Statystyka muzeów* nie każdego roku biorą udział wszystkie muzea, dlatego w zestawieniu 10 najczęściej odwiedzanych instytucji na podstawie badania można wysnuć mylne wnioski dotyczące frekwencji w polskich muzeach. Dane z muzeów biorących udział w projekcie pokrywają się z danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

Ranking uwzględniający muzea, które wzięły udział w badaniu w 2015 r., zamieściliśmy na Wykresie 8. Sporządziliśmy również ranking uwzględniający jedynie te muzea, które wzięły udział w projekcie *Statystyka muzeów* w 2016 r. Rankingi te potwierdzają ogólną tendencję światową, z której wynika, że coraz większą publiczność przyciągają muzea historyczne¹³.

W badaniu *Statystyka muzeów* respondentów pytano o frekwencję w podziale na odwiedzających wystawy stałe i czasowe. Jednocześnie pytano o podział na grupy wiekowe, w tym: dzieci i młodzież, dzieci w wieku przedszkolnym i poniżej, uczniów szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół wyższych, seniorów oraz obcokrajowców.

W 2015 r. badanie objęło 197 muzeów, które odwiedziło 15 432 687 osób (dane dla 190 muzeów). Średnio w jednym muzeum było 81 225 osób. W 2016 r. zbadano 232 muzea, które odwiedziło w sumie 21 585 714 osób (dane dla 225 instytucji).

9 D. Folga-Januszewska, *Raport o muzeach 1989–2008*, „Muzealnictwo” 2009, nr 50, s. 35.

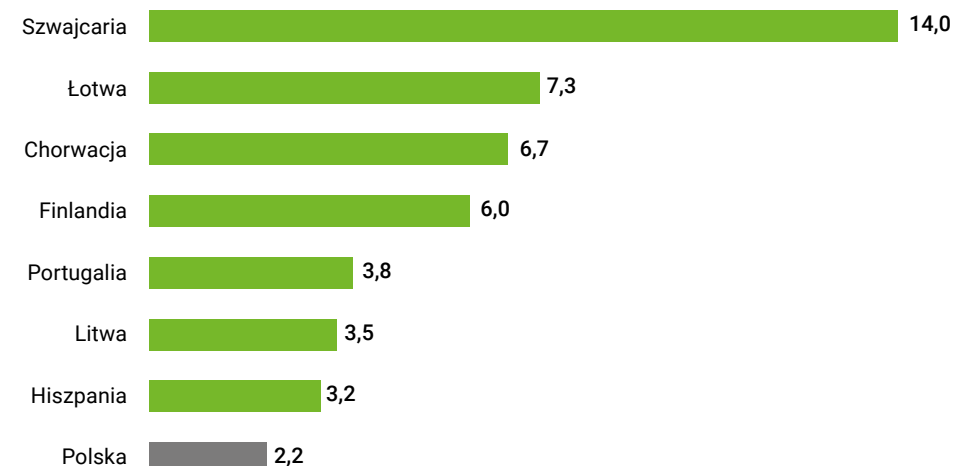
10 G. Prawelska-Skrzypek, *Polityka kulturalna polskich samorządów. Wybrane zagadnienia*, Kraków 2003, s. 151–178.

11 K. Zalaszińska, *Muzea publiczne. Studium administracyjno-prawne*, Warszawa 2013, s. 258.

12 R. Batko, R. Kotowski, *Nowoczesne Muzeum. Dziedzictwo i współczesność*, Kielce 2010, s. 11.

13 V.L. Zolberg, „An Elite Experience for Everyone”: *Art. Museum, the Public, and Cultural Literacy* [w:] *Museum Culture. Histories, Discourses, Spectacles*, D.J. Sherman, I. Rogoff (red.), London 1994, s. 51.

Wykres 6. Liczba muzeów przypadająca na 100 tys. mieszkańców w wybranych krajach europejskich w 2014 r.

Źródło: EGMUS (European Group of Museums Statistics) 2014

Średnio jedno muzeum zwiedziło 95 937 osób. Jest to wzrost o 18%, przy czym trzeba pamiętać, że w 2016 r. w puli badanych instytucji były inne muzea. Dane nie są więc bezpośrednio porównywalne.

Na pytanie o liczbę dzieci i młodzieży spośród 232 muzeów odpowiedziało 161. W 2016 r. badane instytucje odwiedziło 3 260 118 dzieci i młodzieży, co stanowi ok. 15% wszystkich odwiedzających (wartość procentowa odnosi się również do tych muzeów, które nie podały danych na temat frekwencji wśród dzieci i młodzieży). Aż 116, czyli połowa muzeów nie prowadzi statystyk uwzględniających podział na gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne i podstawowe.

Jeżeli chodzi o obcokrajowców, to wśród zwiedzających było ich – według zadeklarowanych danych – 2 146 591 (9,94% wszystkich odwiedzających). Jednakże wiele badanych muzeów nie posiada tak szczegółowych informacji.

Podczas Nocy Muzeów badane muzea odwiedziło 553 tys. osób. Jest to wielkie wydarzenie, w którym – jak pisze Barańska – „muzea stają się rzeczywiście powszechnym *forum*”¹⁴.

Prawie wszystkie badane instytucje udostępniają swoje kolekcje nieodpłatnie, co pozwoliło w 2016 r. 5 350 202 osobom na ich zobaczenie. Goście korzystający z wystaw bezpłatnie stanowili 25% zwiedzających. Możliwość bezpłatnego odwiedzania muzeów w znaczącym stopniu zwiększa więc frekwencję w tych instytucjach kultury. Debata na temat nieodpłatnego udostępniania kolekcji trwa od wielu lat. Przytoczymy tu słowa Katarzyny Zalaszińskiej, która stwierdza, że opłaty za wstęp do muzeów jedynie w pewnym stopniu pokrywają koszty ich działalności i powinny być widziane nie jako wykupienie pewnej usługi, ale jako „forma finansowej partycypacji społeczeństwa w działalności muzeów”¹⁵. Niskie koszty zwiedzania mogą pozwolić na zwiększenie wśród publiczności reprezentantów mniej zamożnych, starszych lub w inny

14 K. Barańska, *Muzeum w sieci...*, op.cit., s. 132.

15 K. Zalaszińska, *Co zwiedzający może a muzeum musi. Uwagi prawnika na marginesie zakazu fotografowania w muzeach*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej” 2014, nr 1, s. 199.

Wykres 7. Lista 10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce w 2016 r. (według GUS)

Źródło: GUS

Wykres 8. Lista 10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Wykres 9. Lista 10 najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

sposób zagrożonych wykluczeniem grup społecznych (imigrantów, przedstawicieli mniejszości etnicznych, bezrobotnych itp.), a także rodzin z dziećmi¹⁶.

Konkludując, frekwencja jest wciąż ważnym wskaźnikiem ilościowym poruszonym w omawianym badaniu. Być może w statystykach muzeów powinno się pójść krok dalej i badać również budowanie relacji z otoczeniem, np. w taki sposób, aby zwiedzający stawali się wolontariuszami, przyjacielami, edukatorami czy też sponsorami. Wiele instytucji już tak działa – prosi zwiedzających o pozostawienie swojego adresu e-mail, na który wysyłane są elektroniczne zaproszenia, informacje czy życzenia.

Zagadnienia związane z zarządzaniem zbiorami muzealnymi

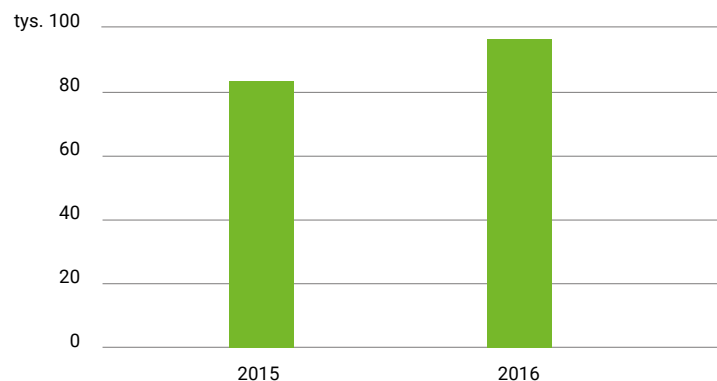
Podstawowymi zadaniami muzeum jako instytucji kultury, zgodnie z jego definicją prawną, są: „gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów”¹⁷. W związku z tym zarządzanie zbiorami, tj. zbieranie muzealiów, ich ochrona oraz porządkowanie i systematyzowanie, jest jednym z głównych działań podejmowanych w muzeach.

Rodzaj kolekcji muzealnej danej instytucji zależy od profilu i statutu danego muzeum. Często dla organizatorów muzea to jedno z wielu instytucji kultury, które mają pozyskiwać poprzez swoje działania coraz więcej odbiorców. Niestety, brakuje w Polsce

¹⁶ E. Lampi, M. Orth, *Who visits the museum? A comparison between stated preferences and observed effects of entrance fees*, „KYKLOS” 2009, nr 1, s. 85–102.

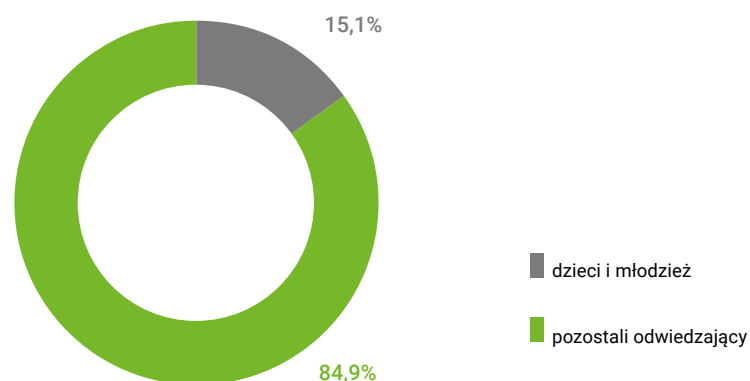
¹⁷ Art. 1. Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach, Dz.U. 1996, Nr 5, poz. 24.

Wykres 10. Średnia liczba odwiedzających jedno muzeum w latach 2015–2016

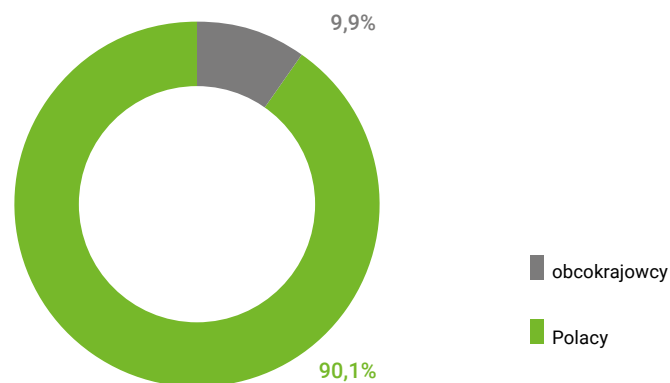
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Wykres 11. Dzieci i młodzież wśród odwiedzających muzea w Polsce w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

Wykres 12. Obcokrajowcy wśród odwiedzających muzea w Polsce w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z projektu *Statystyka muzeów*

jednolitego systemu ewidencji muzealiów. Z badań prowadzonych w ramach projektu *Statystyka muzeów* wynika, że nie wszystkie zbiory są zinwentaryzowane. Ważne jest zatem zwrócenie uwagi osób decydujących o finansowaniu i sytuacji prawnej muzeów, że ich rolą jest bycie zarządcą i opiekunem majątku narodowego.

Kluczowymi problemami – według autorów opracowania *NIMÓZ Muzea w Polsce – raport* – są zaległości w ewidencjonowaniu zbiorów oraz konieczność nowelizacji przepisów określających zasady ewidencjonowania zbiorów w muzeach¹⁸. W kwestii pozyskiwania zbiorów dominują dary od osób prywatnych i instytucji. Wykazują one tendencję wzrostową. Muzealia pozyskane drogą badań naukowych oraz zakupy muzealiów na przestrzeni lat stanowią coraz mniejszą część nabytków. Można wnioskować, że badania naukowe prowadzone przez muzea dają każdego roku coraz mniej pozyskanych zbiorów. Brakuje więcej takich programów jak np. ekspedycja na Syberię zorganizowana przez Muzeum Etnograficzne w Krakowie czy badania zbiorów związanych z pracami z przełomu wieków XIX i XX wśród japońskich Ajnów, prowadzone w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Może udałoby się wykazać opłacalność badań naukowych oraz tworzenia nowych ekspozycji czy wystaw nie tylko na bazie multimediów? Może interakcję z odbiorcą pozyskiwać poprzez jego działania związane z danymi zbiorami muzealnymi?

Zagadnienia związane ze standardami bezpieczeństwa w instytucjach muzealnych

W obszarze zabezpieczania zbiorów istotne są informacje otrzymane z Komendy Głównej Policji, Państwowej Straży Pożarnej oraz od samych placówek muzealnych. Ponieważ w zakresie zabezpieczeń dane muszą być podawane dla konkretnych budynków, NIMÓZ zbiera informacje dla muzeów bezoddziałowych i oddziałowych, ale potraktowanych jednostkowo (łącznie są to 383 badane jednostki, przy czym instytucjonalnie to nadal 232 muzea). Wynika z nich, że najsłabiej wygląda kwestia dozowanej telewizji, którą posiada tylko 60% badanych placówek. Problemem są również aktualny plan ochrony (wskazany przez 66% muzeów) oraz instrukcja o zasadach zabezpieczania pomieszczeń (72%). Pozostałe kwestie dotyczące zabezpieczenia budynku i zbiorów – aktualny plan ewakuacji, instrukcja bezpieczeństwa pożarowego, system sygnalizacji włamania i napadu – są wykonane prawie w 70%. Ze względu na kontrole prowadzone przez Państwową Straż Pożarną prawie każda placówka spełnia wymagania przeciwpożarowe. Jak wynika z badań, na wsparcie inwestycji w zakresie bezpieczeństwa przeznaczają się zbyt mało środków.

Zagadnienia związane z infrastrukturą muzeów

W przypadku infrastruktury można zaobserwować, że buduje się nowe muzea oraz oddziały, co ma wpływ na zwiększenie frekwencji danej instytucji. Doskonałym przykładem w tym zakresie jest Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, które po zbudowaniu oddziałów Podziemia Rynku oraz Fabryki Schindlera odniosło znaczący sukces frekwencyjny. Sytuację tę dobrze obrazuje zestawienie z *Raportu o muzeach 1989–2008* Doroty Folgi-Januszewskiej:

„Do 2008 roku wybudowano lub zaadaptowano na cele muzealne m.in.

1. Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie,
2. Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej,
3. Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu,
4. Muzeum Powstania Warszawskiego,

¹⁸ *Muzea w Polsce – raport*, materiał opracowany przez NIMÓZ, stan z 30.06.2016 r.

5. Muzeum Sztuki w Łodzi,
6. Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy.

Otwarto 21 oddziałów, 65 muzeów przeszło remonty siedzib głównych lub oddziałów. Po 2008 roku otwarto lub przeprowadzono gruntowne remonty:

1. Muzeum Historii Żydów Polskich,
2. Muzeum Fryderyka Chopina,
3. Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Krakowie,
4. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa (Podziemia Rynku),
5. Muzeum Narodowe w Krakowie (Sukiennice),
6. Muzeum Lotnictwa w Krakowie,
7. Muzeum Warszawskiej Pragi (październik 2014),
8. Muzeum Śląskie w Katowicach (czerwiec 2015).

Inwestycje planowane lub w trakcie realizacji: Muzeum Historii Polski, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku¹⁹.

Muzea zaczęły pozyskiwać środki zewnętrzne, które umożliwiły im budowę nowych oddziałów lub renowację budynków będących w ich posiadaniu. Suma pozyskiwanych środków wzrasta z roku na rok. Dużym procentowo wpływem stała się opłata za wynajem przestrzeni muzealnych do celów komercyjnych.

Kadra

Zgromadzone w badaniu *Statystyka muzeów* dane obrazują sytuację polskich muzeów, ich strukturę zatrudnienia oraz charakterystykę osób zatrudnionych i płac. Respondentów pytano o: liczbę etatów, średnie wynagrodzenie, liczbę osób określanych jako kadrę kierowniczą razem z głównym księgowym, płec pracowników (w tym kadry kierowniczej) oraz wiek zatrudnianych osób.

W 2015 r. na pytanie odpowiedziało 191 muzeów zatrudniających w sumie na zasadach umowy o pracę 8849 osób, średnio po 46 osoby na instytucję ze średnią pensją 2986 zł (średnie realne wynagrodzenie wyższe niż 0 podało 185 instytucji). W 2016 r. na pytanie odpowiedziało 229 muzeów zatrudniających w sumie na zasadach umowy o pracę 9801 osób, średnio po 43 osoby ze średnią pensją 3381 zł (na pytanie o średnie realne wynagrodzenie nie odpowiedziało 37 placówek). Odpowiednio w 2015 r. – 22 muzea zatrudniały powyżej 100 osób (11,2%), a w 2016 r. – 24 muzea (10,34%).

Duże instytucje zatrudniające powyżej 100 osób stanowią ok. 10% wszystkich muzeów, zatrudniają jednak połowę zatrudnionych osób. Kolejną grupą muzeów są te dające pracę od 21 do 100 osób, które zatrudniają ok. 45% osób. Pozostałe muzea to małe jednostki, w których zatrudnionych jest do 20 osób. Stanowią one prawie 48% ogółu badanych jednostek muzealnych.

Ponad połowę zatrudnionych stanowią pracownicy administracyjni, pozostali to pracownicy merytoryczni. Więcej niż połowa pracowników ma wykształcenie na poziomie licencjata, magistra i podyplomowym (36% posiada tytuł magistra, 15% ukończyło studia podyplomowe, a 4% ma doktorat lub habilitację). 36% osób pracujących w muzeach jest w wieku poniżej 40 lat, a 28% – powyżej 55. roku życia.

Wielu respondentów sygnalizuje w ankietach problemy związane z kadrą oraz problemy płacowe. Oto niektóre uwagi:

19 D. Folga-Januszewska, *Raport o muzeach...*, op.cit., s. 8–9.

„Brak odpowiedniej ilości kadry. Niska ilość zatrudnionych pracowników przekłada się na: brak możliwości rozszerzenia oferty edukacyjnej, brak możliwości prowadzenia programów badawczych, trudności z obsługą ruchu turystycznego, trudności z utrzymaniem we właściwym stanie oraz zachowania eksponatów muzeum, w tym zwłaszcza eksponatów ciężkiego sprzętu wojskowego, ograniczoną działalność wydawniczą i popularyzatorską”.

„Istotnym problemem utrudniającym działalność naszej placówki jest brak wystarczającej liczby pracowników merytorycznych. Problem związany jest ze zbyt niską dotacją ze strony organizatora, która uniemożliwia stworzenie dodatkowych etatów. Nasze muzeum starało się o wsparcie w ramach programu Powiatowego Urzędu Pracy i do pracy na okres wysokiego sezonu turystycznego otrzymało jednego pracownika”.

„Położenie muzeum z dala od ośrodków miejskich (najbliższy 17 km), bez sprawnej komunikacji zbiorowej (w weekendy bez żadnego kursu) powoduje, że nie można w pełni skorzystać z oferty wolontariatu, młodzieży i studentów”.

Muzea tracą, nie budując relacji z ludźmi, a niedobór kadry przekłada się na relacje z odbiorcą muzealnym. Według Boylana „pracownicy muzeum, niezależnie od tego, czy zatrudnieni na płatne umowy, czy jako wolontariusze, są najbardziej istotnym zasobem instytucji”²⁰. Opinia teoretyka jest zbieżna z głosem pracownika jednego z polskich muzeów, który udzielając wywiadu Annie Nadolskiej-Styczyńskiej, stwierdził, że „muzeum jest tyle warte, ile zbiór i intelekt ludzi, którzy w nim robią i potrafią to zorganizować”²¹.

Promocja

W 2016 r. w ramach projektu *Statystyka muzeów* do instytucji muzealnych zwrócono się z pytaniami dotyczącymi struktury oraz zatrudnienia w obszarze promocji i marketingu. Spośród 232 muzeów, które złożyły ankiety, 7 odmówiło odpowiedzi na te pytania. Pozostałe 222 instytucje prowadzą działania z zakresu promocji w ramach struktury muzeum, 216 muzeów prowadzi też działania z zakresu marketingu.

Pod pojęciem „marketing” należy rozumieć m.in.: pozyskiwanie i utrzymywanie relacji ze sponsorami, tworzenie ofert i pozyskiwanie nabywców usług oraz zasobów oferowanych przez muzea²². Pod pojęciem „promocja” należy rozumieć m.in.: tworzenie strategii wizerunkowych i promocyjnych, budowanie marki muzeum, dbanie o spójność identyfikacji wizualnej, budowanie relacji z mediami, inicjowanie wydarzeń o charakterze promocyjnym (np. koncertów, konkursów, dni otwartych itd.)²³.

Wśród 232 muzeów:

- 29 zleciło w 2016 r. podmiotom zewnętrznym działania promocyjne, a 19 – działania marketingowe,
- w 18 nie zatrudnia się pracowników marketingu ani promocji,
- 164 odpowiedziały negatywnie na pytanie dotyczące posiadania strategicznego dokumentu w zakresie promocji i budowania wizerunku,
- zaledwie 33 potwierdziły, że posiadają taki dokument (co stanowi jedynie 17% badanych jednostek),
- 177 posiada identyfikację wizualną,
- 75 prowadzi badania wizerunkowe oraz struktury publiczności w postaci ankiet oraz form bardziej zaawansowanych,
- 201 obecnych jest w serwisach społecznościowych (co stanowi 87% i prezentuje wzrost o 2 pp. w stosunku do lat ubiegłych),

20 P.J. Boylan, *Managing People [w:] Running a Museum: A Practical Handbook*, Paris 2004, s. 22.

21 K. Barańska, *Muzeum w sieci...*, op.cit., s. 29.

22 *Muzea w Polsce – raport*, op.cit., FAQ dla muzeum oddziałowego.

23 *Badanie NIMOZ 2016*, FAQ dla muzeum oddziałowego.

- 207 realizuje politykę nieodpłatnego wstępu do muzeum,
- 191 prowadzi sklepik z pamiątkami i/lub wydawnictwami (82% badanych),
- w zespołach marketingowych pracowały 534 osoby, co na 216 muzeów, które odpowiedziały na pytanie, daje średnio 2 osoby.

Działania promocyjne oraz marketingowe muzeów realizowane były ze środków własnych i zewnętrznych, rozumianych jako pozyskane od sponsorów lub innych partnerów zewnętrznych.

Podsumowanie oraz garść przemyśleń na temat statystyki muzeów

W raporcie *Wystawy, projekty, edukacja, wydawnictwa, frekwencja i zarządzanie w muzeach*, na podstawie danych z ankiet przeprowadzonych przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach projektu *Statystyka muzeów w latach 2015 i 2016*, przedstawiliśmy syntetyczny, w znacznej mierze ilościowy obraz polskich muzeów. W 2015 r. badanie NIMOZ objęło 197 muzeów, w 2016 r. – 232 muzea. Zmiany w muzeach dotyczą: formy prezentacji ekspozycji, włączania muzeów do rzeczywistości wirtualnej, sposobu zarządzania oraz samych budynków, w których muzea mają swoje siedziby.

Z badań dotyczących działalności wystawienniczej przeprowadzonych w 2016 r. wynika, że w 94% badanych instytucji funkcjonują wystawy stałe. Twierdząco na pytanie o otwarcie wystaw czasowych odpowiedziało 213 muzeów (92%), 12% instytucji udostępniło również wystawy wirtualne.

W obszarze działalności edukacyjnej najpopularniejszym rodzajem zajęć we wszystkich muzeach są lekcje muzealne. Na kolejnych miejscach znajdują się: wykłady oraz prelekcje, a także koncerty i spektakle, zajęcia kulturalno-rekreacyjne, seanse filmowe czy spotkania dla artystów.

Działalność naukowa jest warunkiem wysokiego poziomu opracowania zbiorów, publikacji oraz ekspozycji stałych i czasowych. Mimo to w 2016 r. programy badawcze prowadziło niecałe 40% muzeów. Również działalność wydawnicza powinna stanowić istotny aspekt działalności muzealnej. Według badania w 2016 r. najczęściej wydawano: książki i albumy, katalogi do wystaw oraz informatory i przewodniki. Większość publikacji powstała w formie drukowanej, publikacje elektroniczne oraz wydane w formie internetowej w wciąż znikoma część ogółu.

Podstawowym wskaźnikiem atrakcyjności muzeów jest frekwencja. Dane zebrane w badaniu *Statystyka muzeów* pokazują, że w każdym kolejnym roku liczba odwiedzających muzea wzrasta. W 2015 r. badanie objęło 197 muzeów, które odwiedziło 15 432 687 osób (dane dla 190 muzeów). Średnio jedno muzeum odwiedziło 81 225 osób. W 2016 r. zbadano 232 muzea, które odwiedziło w sumie 21 585 714 osób (dane dla 225 instytucji). Średnio jedno muzeum z puli badanych instytucji zwiedziło 95 937 osób. Jest to wzrost o 18%, choć trzeba pamiętać, że w 2016 r. w puli były inne muzea, dane nie są więc bezpośrednio porównywalne.

Prawie wszystkie badane muzea udostępniają swoją kolekcję nieodpłatnie, z czego w 2016 r. skorzystało 25% wszystkich zwiedzających. W kwestii pozyskiwania zbiorów dominują dary od osób prywatnych i instytucji. Muzealia pozyskane drogą badań naukowych na przestrzeni lat stanowią coraz mniejszą część zbiorów.

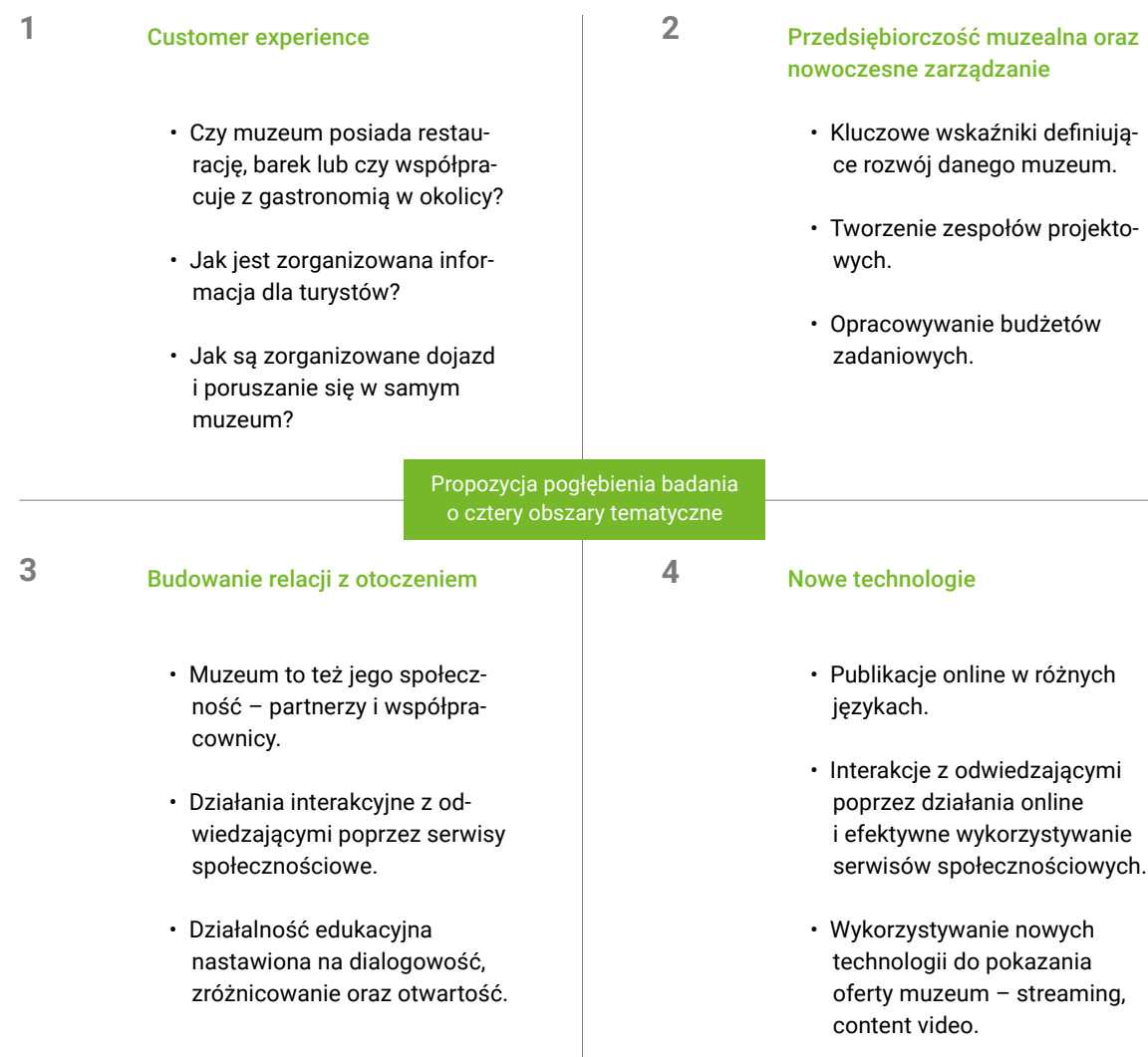
Na zakończenie naszego raportu chcielibyśmy podzielić się przemyśleniami dotyczącymi przyszłości samego badania *Statystyka muzeów* prowadzonego przez NIMOZ. Pracując nad analizą bardzo licznych danych gromadzonych przez zespół badawczy NIMOZ, doszliśmy bowiem do kilku zasadniczych konkluzji.

Po pierwsze, uważamy, że wskazane byłoby rozważenie zmiany dotychczasowej formuły realizacji badań opartych na wypełnianym przez pracowników muzeów niezwykle obszernym kwestionariuszu (ponad 30 stron). Skrócenie ankiety uczyniłoby ją

na pewno przystępniejszą. Lepszą jakość wyników udało się uzyskać, gdyby wypełnianiem ankiet zajęli się wyszkoleni ankieterzy.

Po drugie, chcielibyśmy zasugerować wprowadzenie nowych, odpowiadających zmieniającej się rzeczywistości, ale też pozytywnie zweryfikowanych w statystykach zagranicznych obszarów zagadnień. Cztery takie obszary – customer experience (czyli nowe podejście do badania odbiorców), przedsiębiorczość, budowanie relacji z otoczeniem i nowe technologie – zostały przedstawione na schemacie poniżej.

Po trzecie, konieczne jest przeprowadzenie rozpoznania opinii dyrektorów muzeów na temat badań i statystyki muzeów. Monitorowanie działalności muzeów prowadzone jest przez różne podmioty, w tym przede wszystkim przez organizatorów instytucji. Ankieta NIMOZ jest więc jednym z wielu narzędzi sprawozdawczych i badawczych docierających do tych muzeów.

Bibliografia

- Barańska K., *Muzeum w sieci znaczeń*, Kraków 2013.
- Batko R., Kotowski R., *Nowoczesne Muzeum. Dziedzictwo i współczesność*, Kielce 2010.
- Folga-Januszewska D., *Muzeum: fenomeny i problemy*, Kraków 2015.
- Folga-Januszewska D., *Raport o muzeach 1989–2008*, „Muzealnictwo” 2009, nr 50.
- Gassler R.S., Grase R., *The economic function of nonprofit enterprise: the case of art. Museums*, „Journal of Cultural Economics” 1980, nr 1.
- Kukołowicz T. (red.), *Statystyka kultury w Polsce i Europie. Aktualne zagadnienia*, Warszawa 2015.
- Lampi E., Orth M., *Who visits the museum? A comparison between stated preferences and observed effects of entrance fees*, „KYKLOS” 2009, nr 1.
- Morawska I., *Sens, wartość i projekty edukacji muzealnej w świecie płynnej nowoczesności* [w:] *Muzea w kulturze współczesnej*, A. Ziębińska-Witek, G. Żuk (red.), Lublin 2015.
- Popczyk M. (red.), *Muzeum Sztuki. Od Luwru do Bilbao*, Katowice 2006.
- Prawelska-Skrzypek G., *Polityka kulturalna polskich samorządów. Wybrane zagadnienia*, Kraków 2003.
- Wysok W., Stępnik A. (red.), *Edukacja muzealna w Polsce. Aspekty, konteksty, ujęcia*, Lublin 2013.
- Zalasińska K., *Co zwiedzający może a muzeum musi. Uwagi prawnika na marginesie zakazu fotografowania w muzeach*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej” 2014, nr 1.
- Zalasińska K., *Muzea publiczne. Studium administracyjno-prawne*, Warszawa 2013.
- Zolberg V.L., „An Elite Experience for Everyone”: *Art. Museum, the Public, and Cultural Literacy* [w:] *Museum Culture. Histories, Discourses, Spectacles*, D.J. Sherman, I. Rogoff (red.), London 1994.
- Muzea w Polsce – raport*, http://www.nck.pl/media/attachments/318164/Muzea_w_Polsce-raport.pdf.

W raporcie na podstawie danych z ankiet przeprowadzonych w latach 2015 i 2016 przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w ramach projektu *Statystyka muzeów* przedstawiono syntetyczny, w znacznej mierze ilościowy obraz polskich muzeów. Analizy dokonano, biorąc pod uwagę następujące aspekty: działalność wystawiennicza i projekty realizowane ze środków MKiDN oraz europejskich, działalność edukacyjna, naukowa i wydawnicza, frekwencja, zagadnienia związane z zarządzaniem zbiorami muzealnymi, zagadnienia związane ze standardami bezpieczeństwa w instytucjach muzealnych, zagadnienia związane z kadrą, promocja.

W końcowej części raportu zawarto konkluzje dotyczące samego badania *Statystyka muzeów* oraz propozycje dotyczące przyszłej statystyki muzeów.

The report presents a synthetic, largely quantitative description of Polish museums, based on data from surveys conducted by the National Institute for Museums and Public Collections under the *Museum Statistics project in the years 2015 and 2016*. The analysis covers the following aspects: exhibition activities and projects financed by the Ministry of Culture and National Heritage, as well as from European funds, activities in the field of education, research and publication, attendance patterns, museum collection management, safety and security standards in museum institutions, human resources and promotion activities.

The final section of the report presents conclusions concerning the *Museum Statistics* survey and proposals for the future effort in the field of museum statistics.

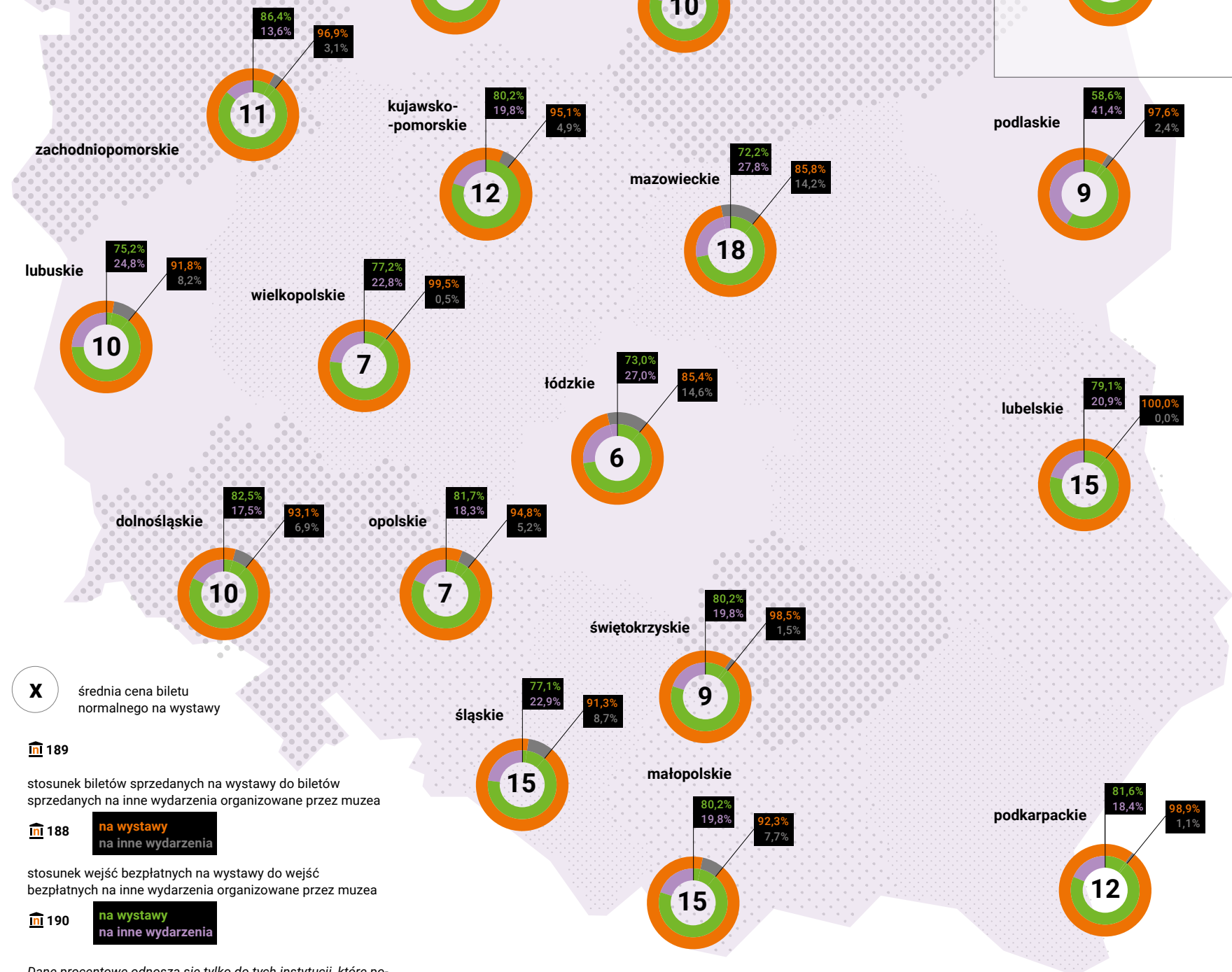

oznacza liczbę muzeów, które odpowiedziały na konkretne pytanie.

Dane zobrazowane w tej części publikacji nie uwzględniają odpowiedzi „brak danych”.

Frekwencja

1.1. Stosunek wejść na wystawy do wejść na inne wydarzenia

X średnia cena biletu normalnego na wystawy

189

stosunek biletów sprzedanych na wystawy do biletów sprzedanych na inne wydarzenia organizowane przez muzea

188 **na wystawy**
na inne wydarzenia

stosunek wejść bezpłatnych na wystawy do wejść bezpłatnych na inne wydarzenia organizowane przez muzea

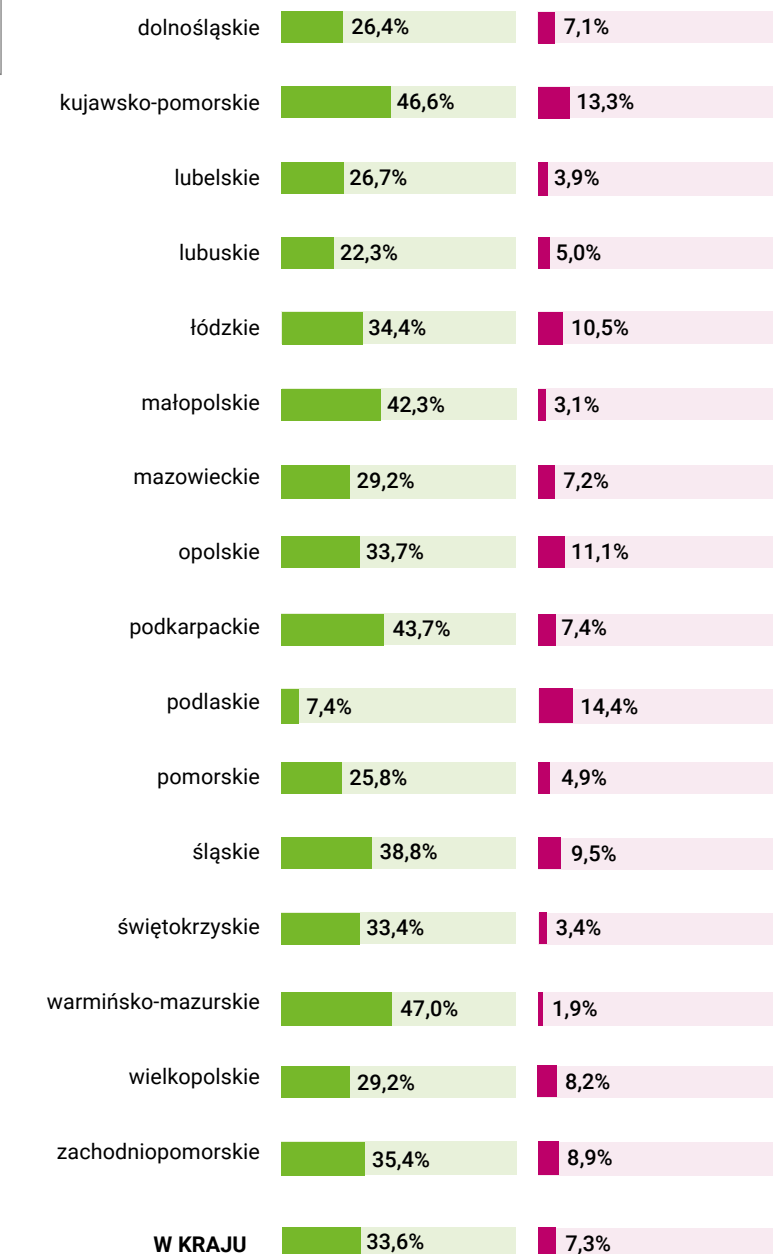
190 **na wystawy**
na inne wydarzenia

Dane procentowe odnoszą się tylko do tych instytucji, które podały obie z analizowanych wartości.

1.2. Czy istnieje możliwość zakupu biletu przez internet?

1.3. Udział dzieci i młodzieży we frekwencji ogółem oraz uczestnicy Nocy Muzeów we frekwencji ogółem

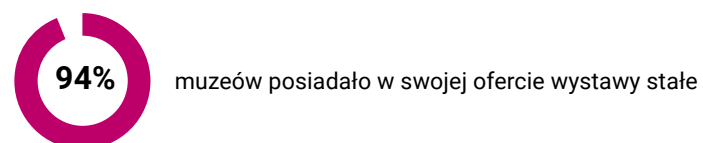
156 udział dzieci i młodzieży we frekwencji ogółem

212 uczestnicy Nocy Muzeów we frekwencji ogółem

Działalność wystawiennicza

2.1. Wystawy stałe

232

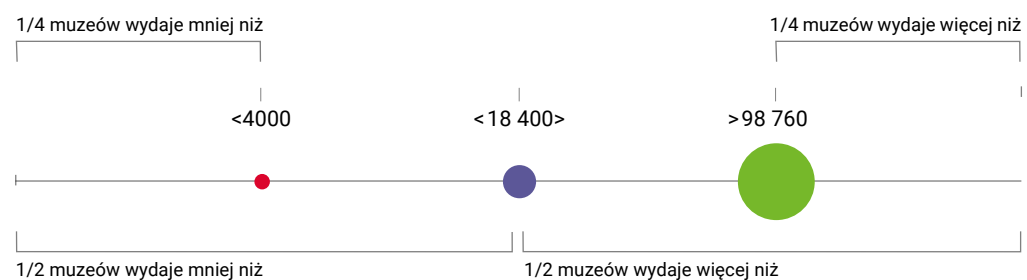

215

	muzea, w których otwarto nowe wystawy stałe	muzea, w których zmodernizowano wystawy stałe
dolnośląskie	27,3%	50,0%
kujawsko-pomorskie	7,1%	35,7%
lubelskie	28,6%	42,9%
lubuskie	25,0%	25,0%
łódzkie	6,3%	18,8%
małopolskie	26,9%	42,3%
mazowieckie	31,3%	32,3%
opolskie	20,0%	30,0%
podkarpackie	44,4%	50,0%
podlaskie	25,0%	75,0%
pomorskie	31,3%	50,0%
śląskie	35,3%	29,4%
świętokrzyskie	0,0%	33,3%
warmińsko-mazurskie	33,3%	33,3%
wielkopolskie	12,5%	37,5%
zachodniopomorskie	28,6%	71,4%
W KRAJU	24,7%	39,1%

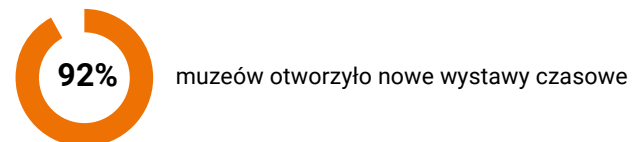
2.2. Wydatki na wystawy stałe

90

2.3. Wystawy czasowe

215

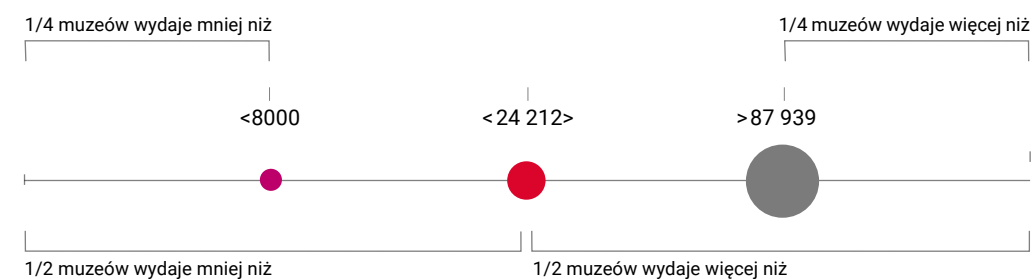

231

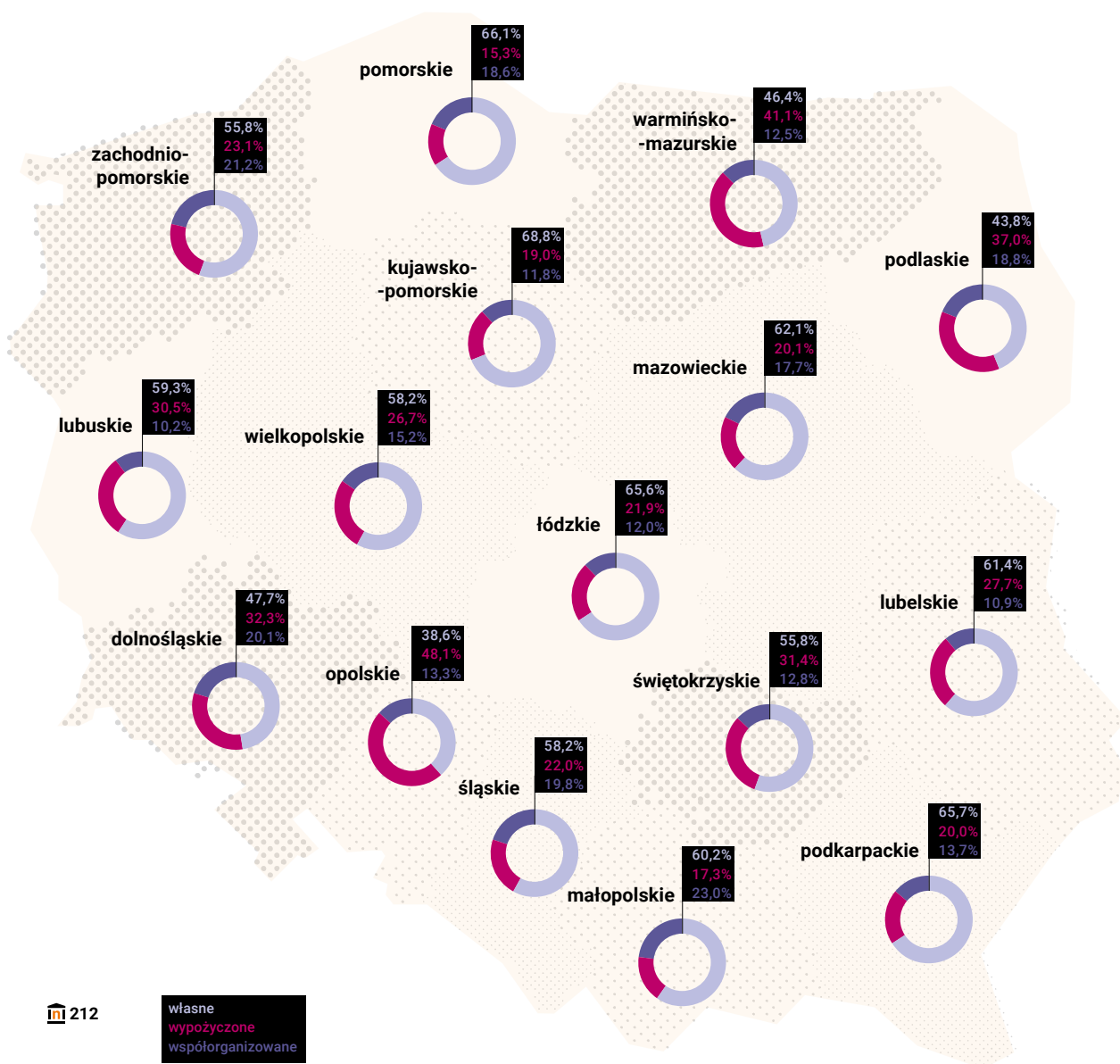
	średnia liczba nowo otwartych wystaw czasowych	mediana nowo otwartych wystaw czasowych
dolnośląskie	12	10
kujawsko-pomorskie	11	9
lubelskie	13	5
lubuskie	12	11
łódzkie	13	13
małopolskie	11	8
mazowieckie	11	8
opolskie	14	14
podkarpackie	10	10
podlaskie	8	7
pomorskie	10	9
śląskie	11	9
świętokrzyskie	12	12
warmińsko-mazurskie	5	2
wielkopolskie	10	12
zachodniopomorskie	15	12
W KRAJU	11	9

2.4. Wydatki na wystawy czasowe

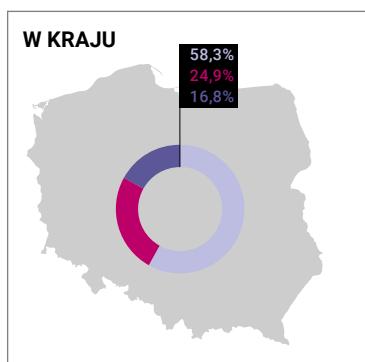
167

2.5. Podział wystaw czasowych na: własne, współorganizowane i wypożyczone

212
 własne
 wypożyczone
 współorganizowane

Działalność wydawnicza

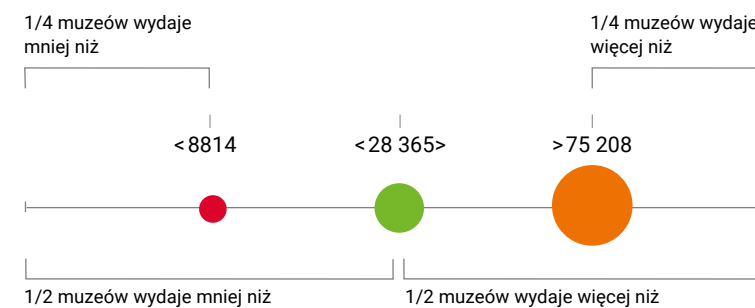
3.1. Aktywność wydawnicza muzeów

787 publikacji
 165 muzeów

województwo	muzea, które wydały co najmniej jedną publikację opatrzoną ISBN/ISSN (%)	średnia liczba wydanych publikacji	mediana wydanych publikacji	średni nakład publikacji
dolnośląskie	73,9%	3	1	575
kujawsko-pomorskie	64,3%	3	2	536
lubelskie	50,0%	3	1	539
łódzkie	75,0%	3	2	1171
małopolskie	60,7%	3	1	672
mazowieckie	81,1%	6	4	769
opolskie	72,7%	1	1	2098
podkarpackie	80,0%	3	1	676
podlaskie	40,0%	2	0	733
pomorskie	82,4%	5	2	742
śląskie	88,2%	5	3	1632
świętokrzyskie	57,1%	1	1	545
warmińsko-mazurskie	36,4%	2	0	1290
wielkopolskie	81,3%	3	2	579
zachodniopomorskie	71,4%	3	1	585
W KRAJU	71,1%	3	2	836

3.2. Wydatki na wydawnictwa

150

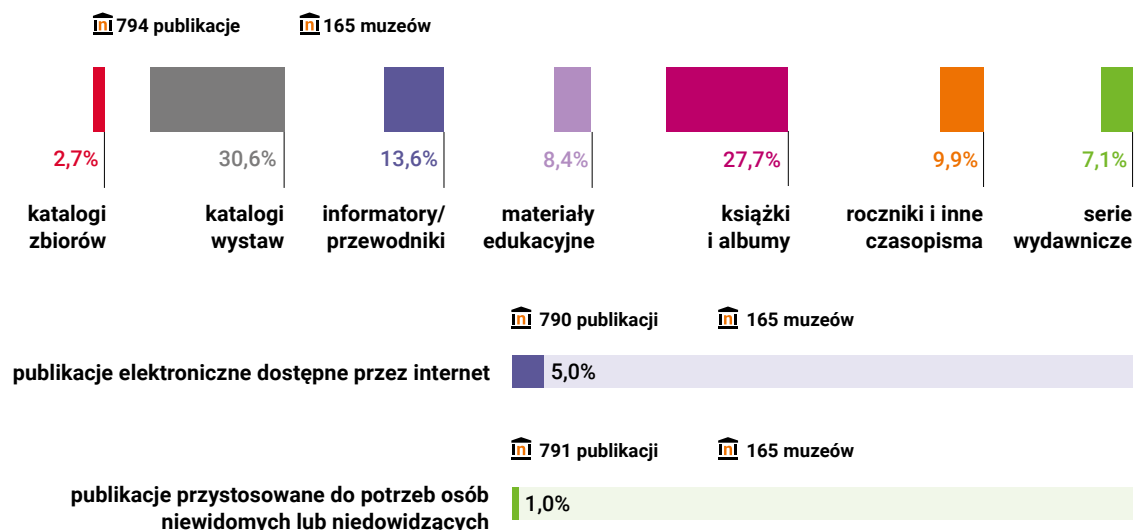
3.3. Wydane publikacje w podziale na województwa

794 publikacje

165 muzeów

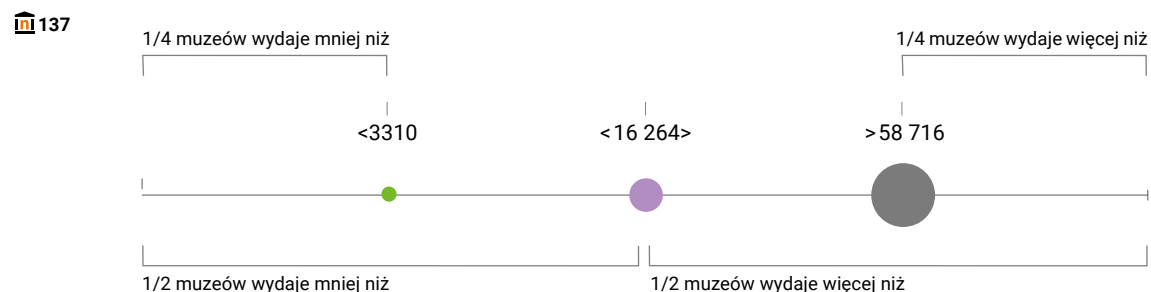

3.4. Rodzaje wydawanych publikacji

Działalność edukacyjna

4.1. Wydatki na edukację

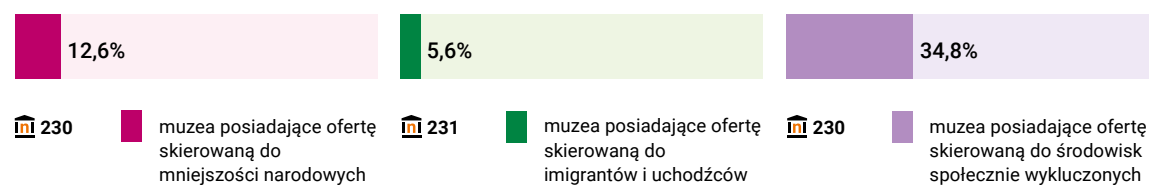

4.2. Spektakle i koncerty

220

	liczba zorganizowanych koncertów	liczba osób, które wzięły udział w koncertach	liczba zorganizowanych spektakli	liczba osób, które wzięły udział w spektaklach
mediana	1	93	0	0
średnia	6	1526	5	297

4.3. Ukierunkowana oferta edukacyjna

4.4. Lekcje muzealne i warsztaty

222

		liczba przeprowadzonych lekcji muzealnych	liczba osób, które wzięły udział w lekcjach muzealnych	liczba przeprowadzonych warsztatów	liczba osób, które wzięły udział w warsztatach
dolnośląskie	mediana	31	631	19	475
	średnia	128	2817	63	1416
kujawsko-pomorskie	mediana	79	1447	17	496
	średnia	165	4132	75	1609
lubelskie	mediana	54	1199	48	1093
	średnia	99	2113	71	1475
lubuskie	mediana	38	793	44	795
	średnia	86	1762	86	1895
łódzkie	mediana	92	1469	66	1378
	średnia	112	2209	105	2263
małopolskie	mediana	25	679	24	445
	średnia	97	2099	73	1647
mazowieckie	mediana	168	3699	30	901
	średnia	551	12 483	98	2627
opolskie	mediana	61	1306	56	926
	średnia	82	1926	71	1216
podkarpackie	mediana	132	3084	28	278
	średnia	215	4539	83	1550
podlaskie	mediana	47	1268	1	65
	średnia	81	2199	35	843
pomorskie	mediana	79	2591	58	1139
	średnia	207	4840	107	2710
śląskie	mediana	124	2852	63	1484
	średnia	343	5413	64	1534
świętokrzyskie	mediana	141	1802	3	200
	średnia	336	4652	37	665
warmińsko-mazurskie	mediana	33	654	31	635
	średnia	72	1521	93	2127
wielkopolskie	mediana	27	535	3	325
	średnia	130	3688	66	1737
zachodniopomorskie	mediana	190	4181	19	341
	średnia	217	4980	66	1589
W KRAJU	mediana	65	1417	28	617
	średnia	221	4778	80	1865

Działalność naukowa

5.1. Wydarzenia o charakterze naukowym

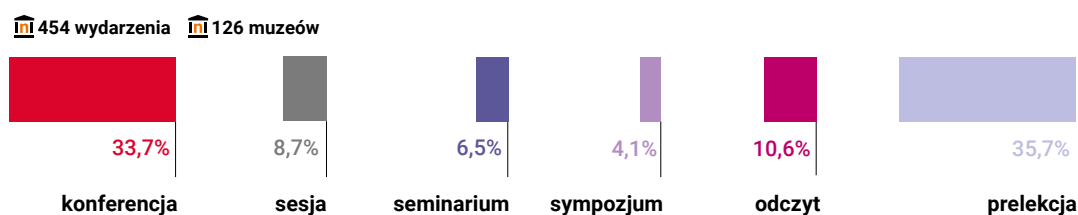
231

55% muzeów organizowało wydarzenia o charakterze naukowym

2 średnia liczba wydarzeń o charakterze naukowym

22 największa liczba wydarzeń o charakterze naukowym organizowanych przez muzeum

5.2. Rodzaj wydarzeń naukowych organizowanych przez muzea

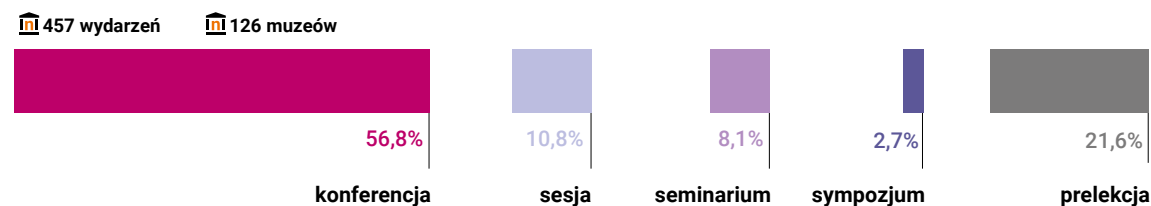
5.3. Pochodzenie prelegentów na wydarzeniach o charakterze naukowym

5.4. Czy do wydarzenia została wydana publikacja?

5.5. Do jakiego typu wydarzeń została wydana publikacja?

5.6. Programy badawcze

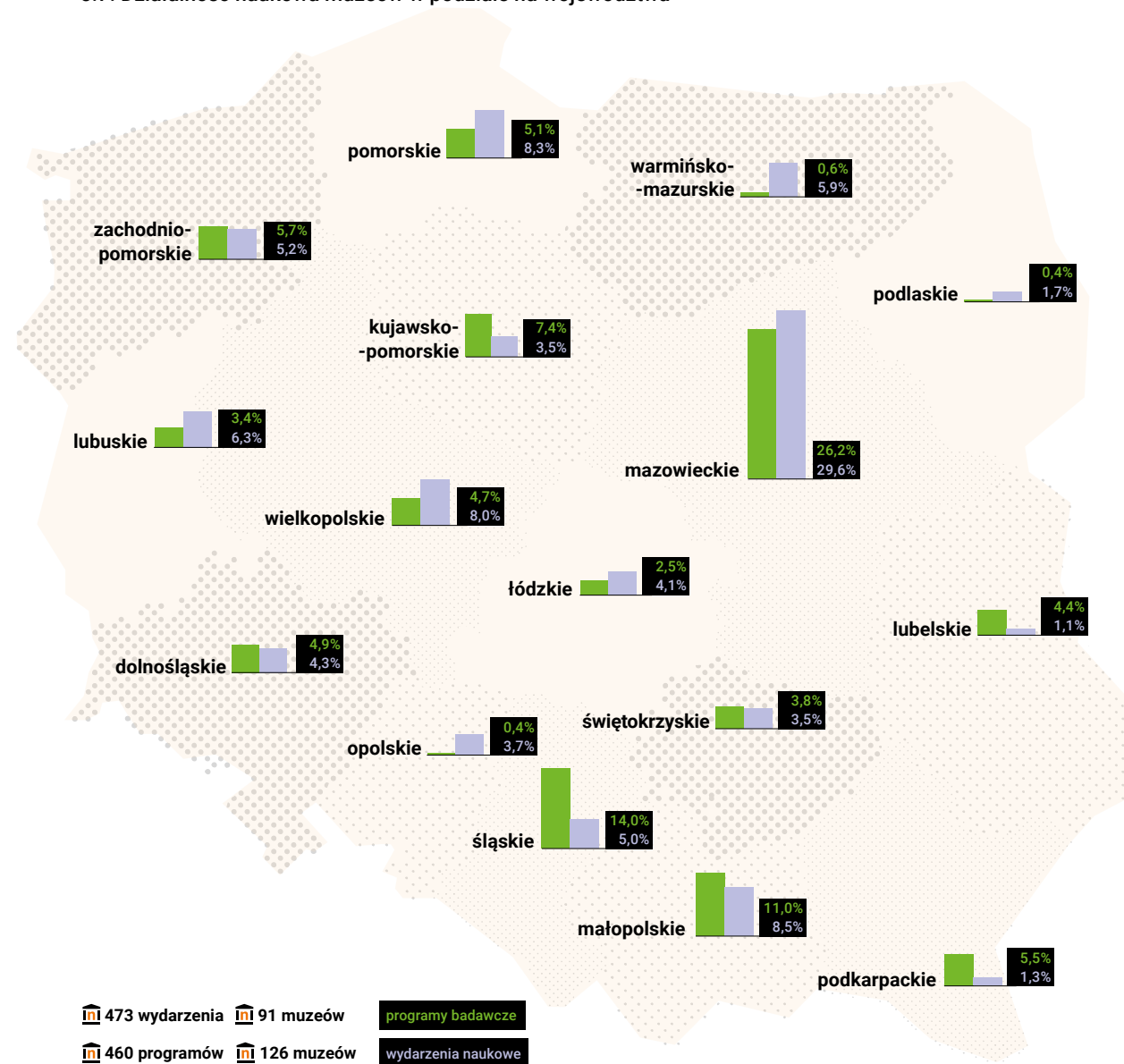
230

40% instytucji prowadziło programy badawcze

2 średnia liczba prowadzonych programów badawczych

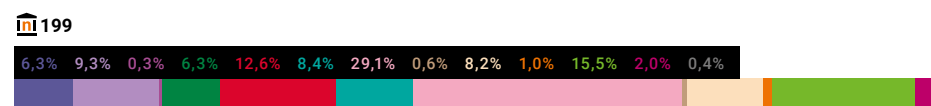
62 największa liczba programów badawczych prowadzonych przez muzeum

5.7. Działalność naukowa muzeów w podziale na województwa

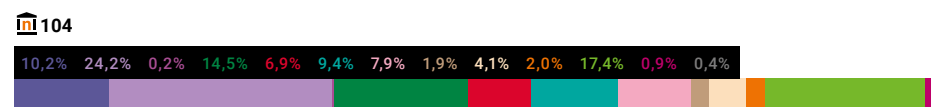

Zbiory i ewidencja

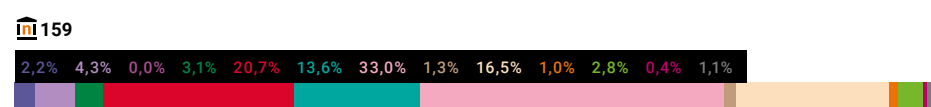
6.1. Obiekty wpisane do ksiąg inwentarzowych muzealiów w podziale na kategorie zbiorów

6.2. Obiekty wpisane do ksiąg pomocniczych w podziale na kategorie zbiorów

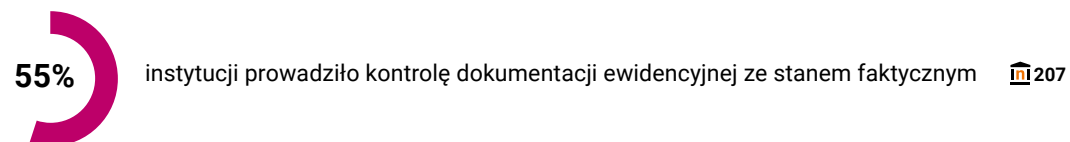

6.3. Obiekty wpisane do ksiąg depozytowych w podziale na kategorie zbiorów

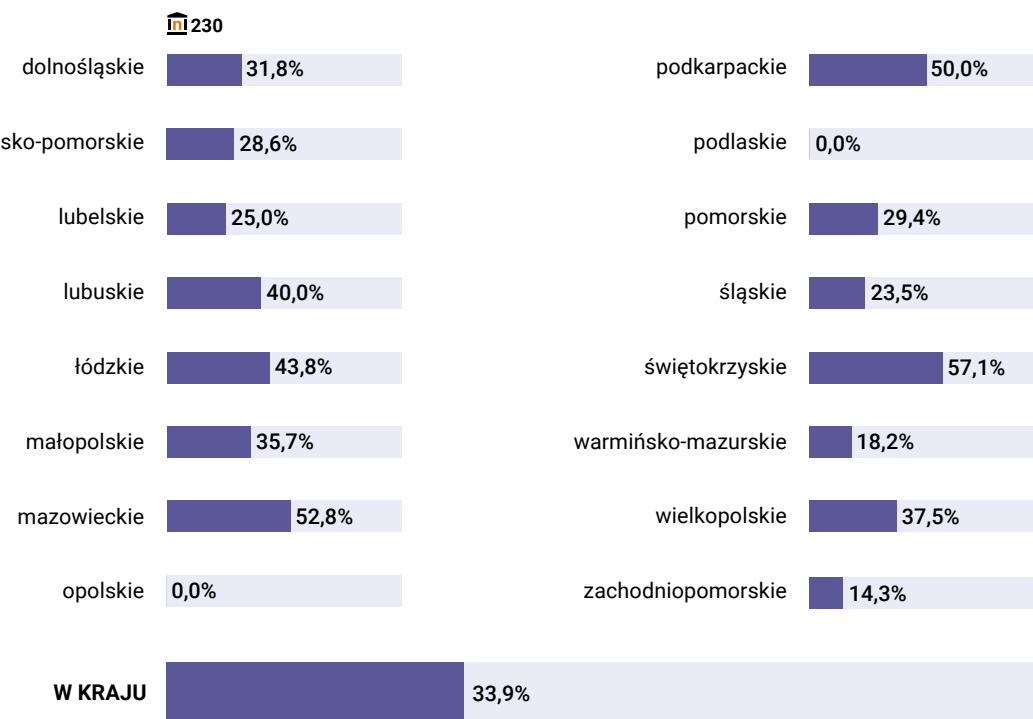

etnografia
fotografia
kartografia
archiwalia
sztuka
historia
archeologia
militaria
numizmaty
technika
inne
przyroda
geologia

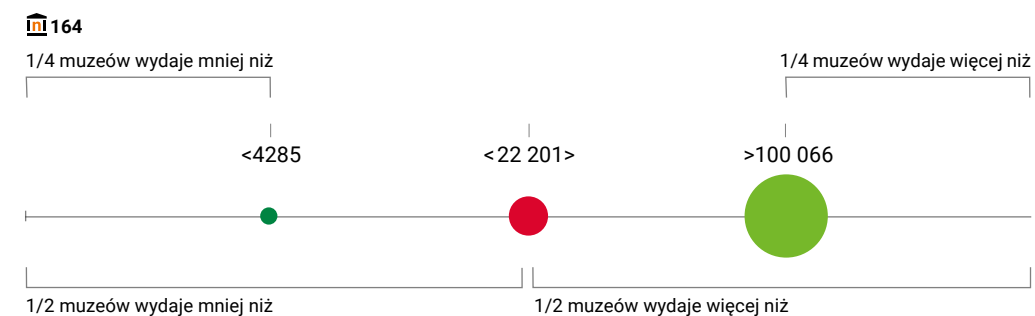
6.4. Kontrola dokumentacji ewidencyjnej

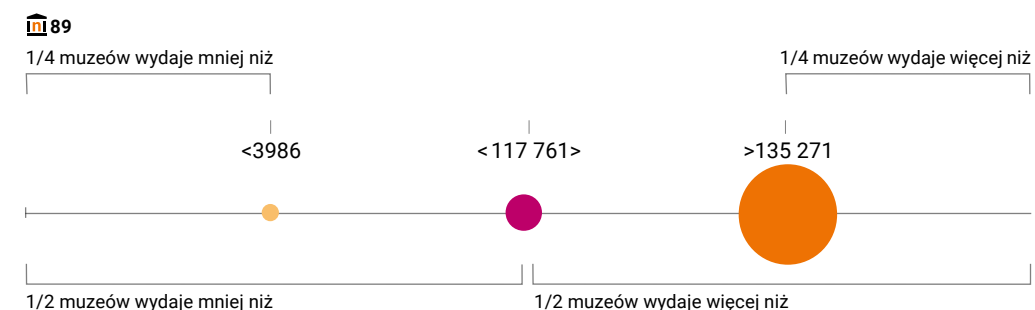
6.5. Muzea, w których istnieje stanowisko Głównego Inwentaryzatora (lub Kierownika Działu Inwentarzy)

6.6. Wydatki na zakup muzealiów

6.7. Wydatki na zabezpieczanie zbiorów

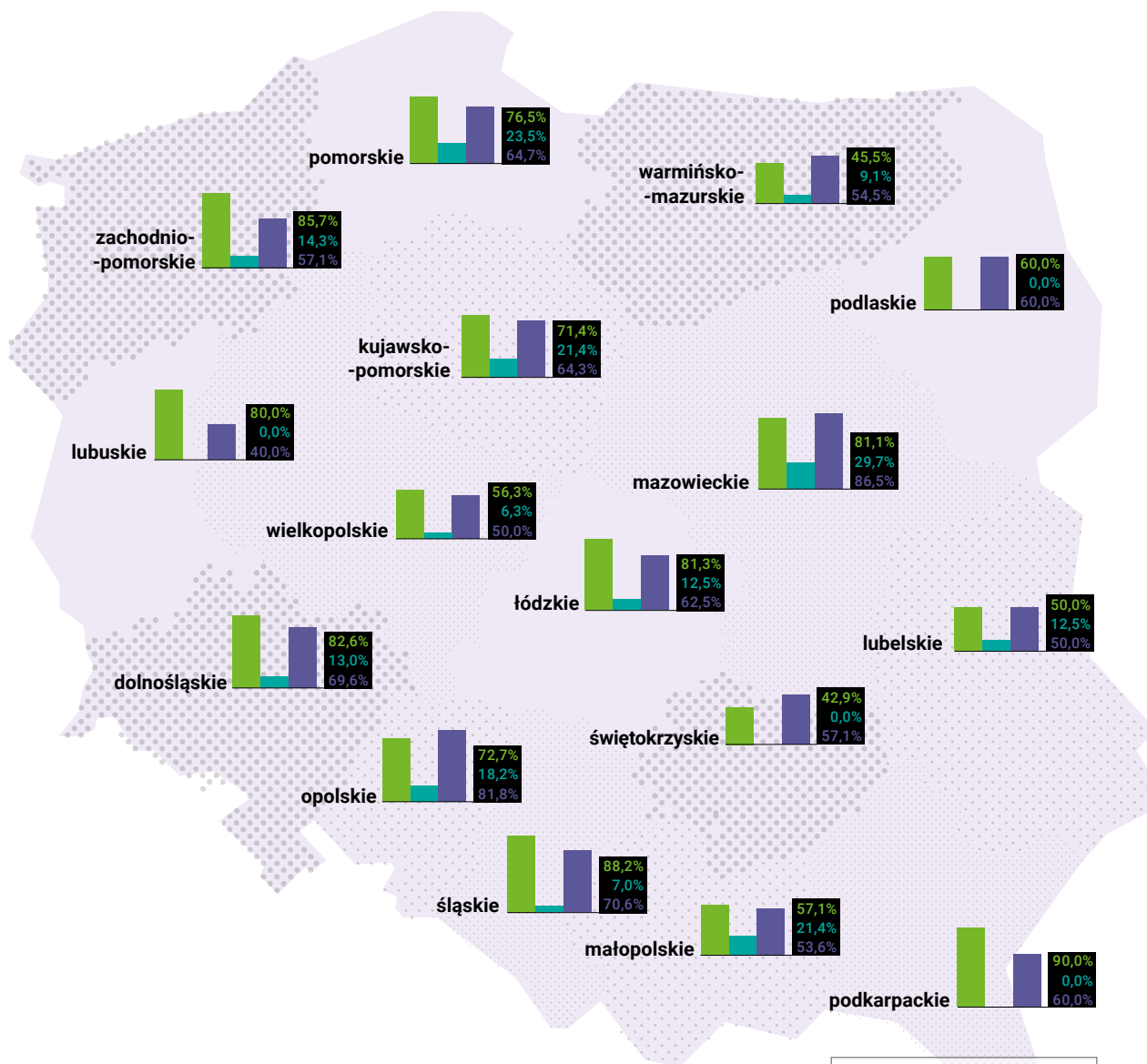
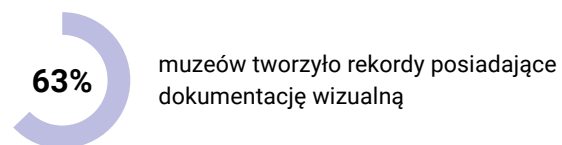
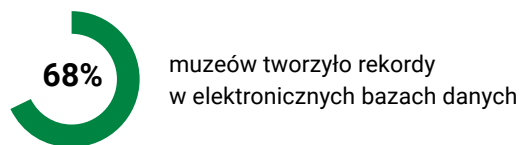

6.8. Ruch obiektów muzealnych

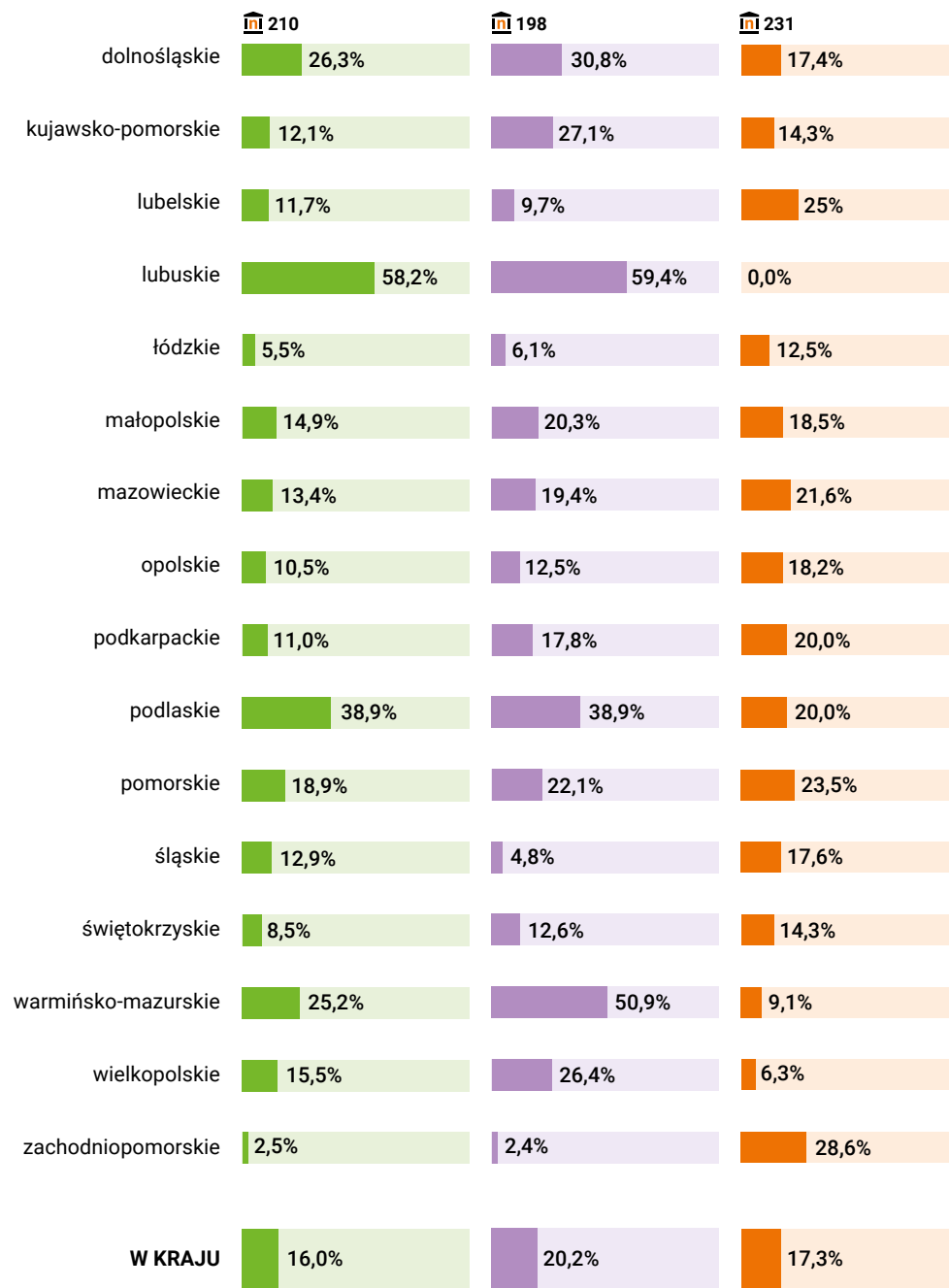
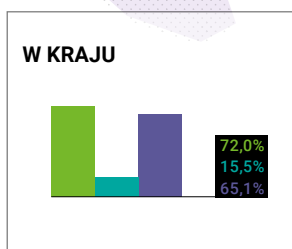
muzea, które:	222	231	217	225
	wypożyczały obiekty do muzeum	użyczały obiekty do muzeum	wypożyczały obiekty z muzeum	użyczały obiekty z muzeum
dolnośląskie	0,0%	11,6%	0,0%	10,8%
kujawsko-pomorskie	0,9%	8,0%	4,0%	5,0%
lubelskie	4,5%	7,9%	0,0%	2,0%
lubuskie	0,0%	0,8%	7,4%	1,2%
łódzkie	0,0%	10,6%	40,9%	4,4%
małopolskie	6,5%	9,1%	3,8%	5,7%
mazowieckie	42,7%	12,1%	7,4%	23,0%
opolskie	3,3%	4,9%	0,2%	4,1%
podkarpackie	7,2%	5,1%	0,0%	2,8%
podlaskie	0,0%	2,3%	0,0%	0,5%
pomorskie	0,1%	8,2%	13,6%	11,9%
śląskie	6,4%	7,6%	22,7%	15,3%
świętokrzyskie	8,1%	1,7%	0,0%	4,2%
warmińsko-mazurskie	0,3%	0,9%	0,0%	0,4%
wielkopolskie	20,0%	4,2%	0,0%	6,1%
zachodniopomorskie	0,0%	5,0%	0,0%	2,6%

użyczenie – nieodpłatne udostępnienie obiektu innej instytucji
wypożyczenie – odpłatne udostępnienie obiektu

7.1. Wykorzystanie elektronicznych baz danych i posiadanie pracowni digitalizacji

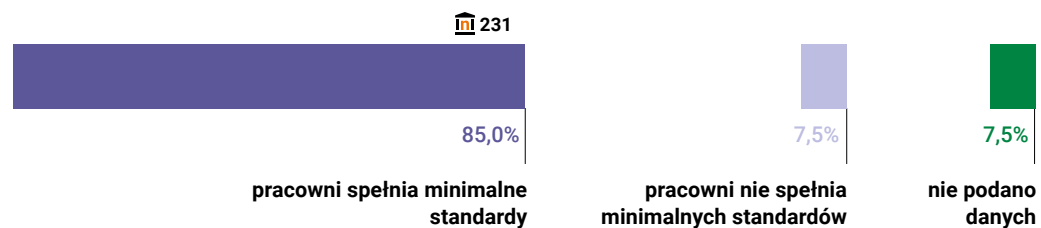
- 232 muzea używające oprogramowania do prowadzenia ewidencji zbiorów
- 230 muzea używające oprogramowania do udostępniania informacji o obiektach przez internet
- 232 muzea przechowujące cyfrową dokumentację w więcej niż jednej kopii

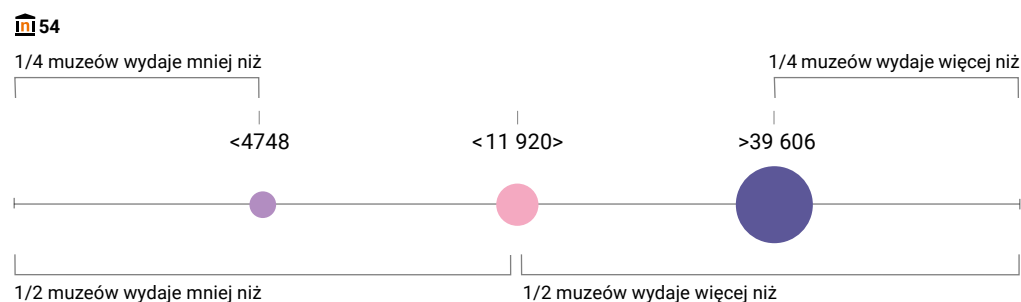
- obiekty wprowadzone do elektronicznych baz danych w 2016 r. w stosunku do ogółu wprowadzonych
- rekordy posiadające dokumentację wizualną utworzone w 2016 r. w stosunku do ogółu rekordów z dokumentacją wizualną
- muzea posiadające pracownię digitalizacyjną

7.2. Zachowanie minimalnych standardów w pracowniach digitalizacji

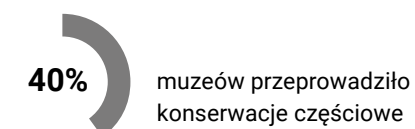
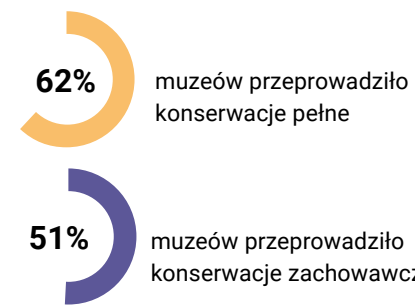
7.3. Wydatki na digitalizację

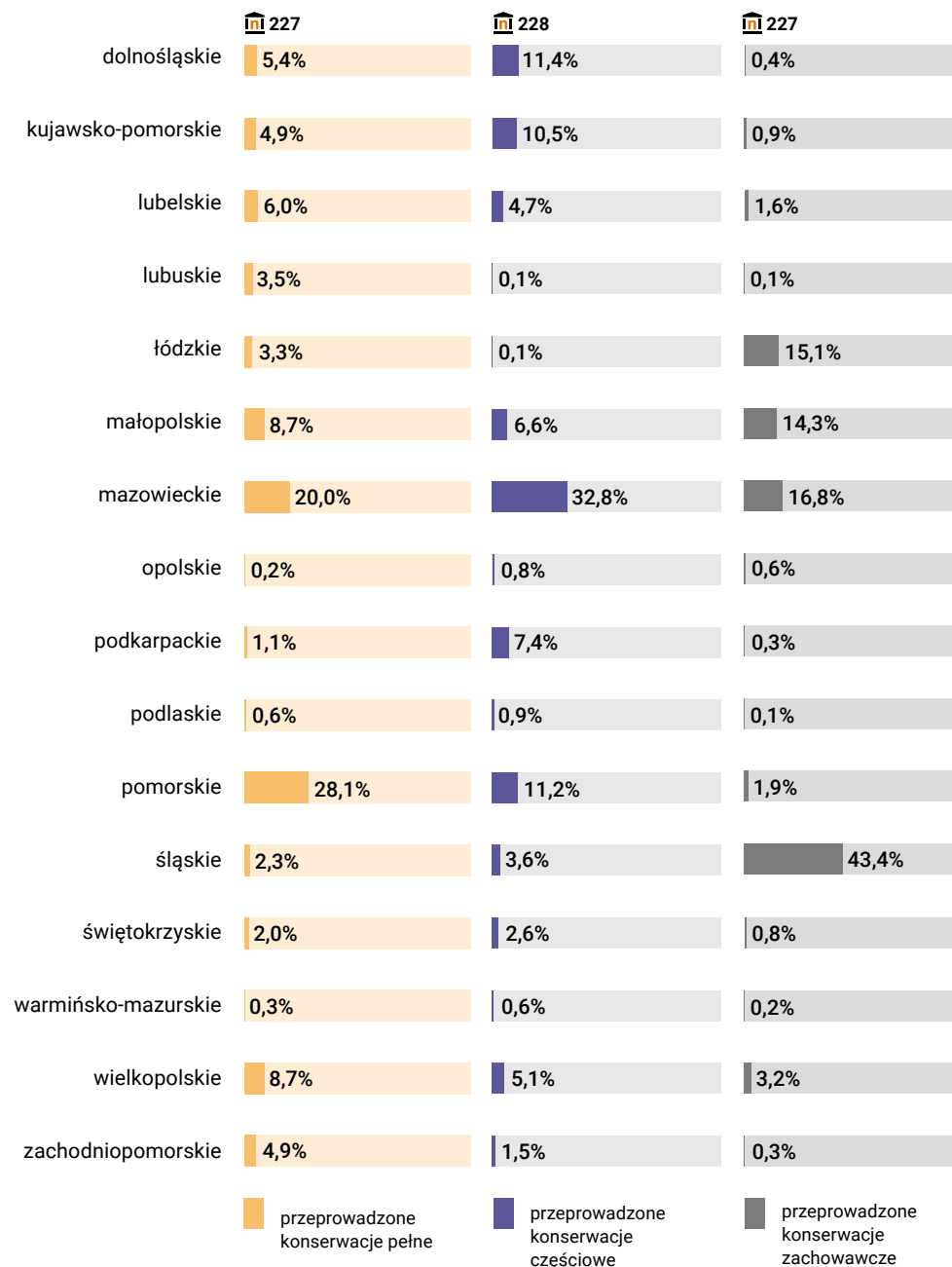
Działalność konserwatorska

8.1. Aktywność konserwatorska według rodzaju

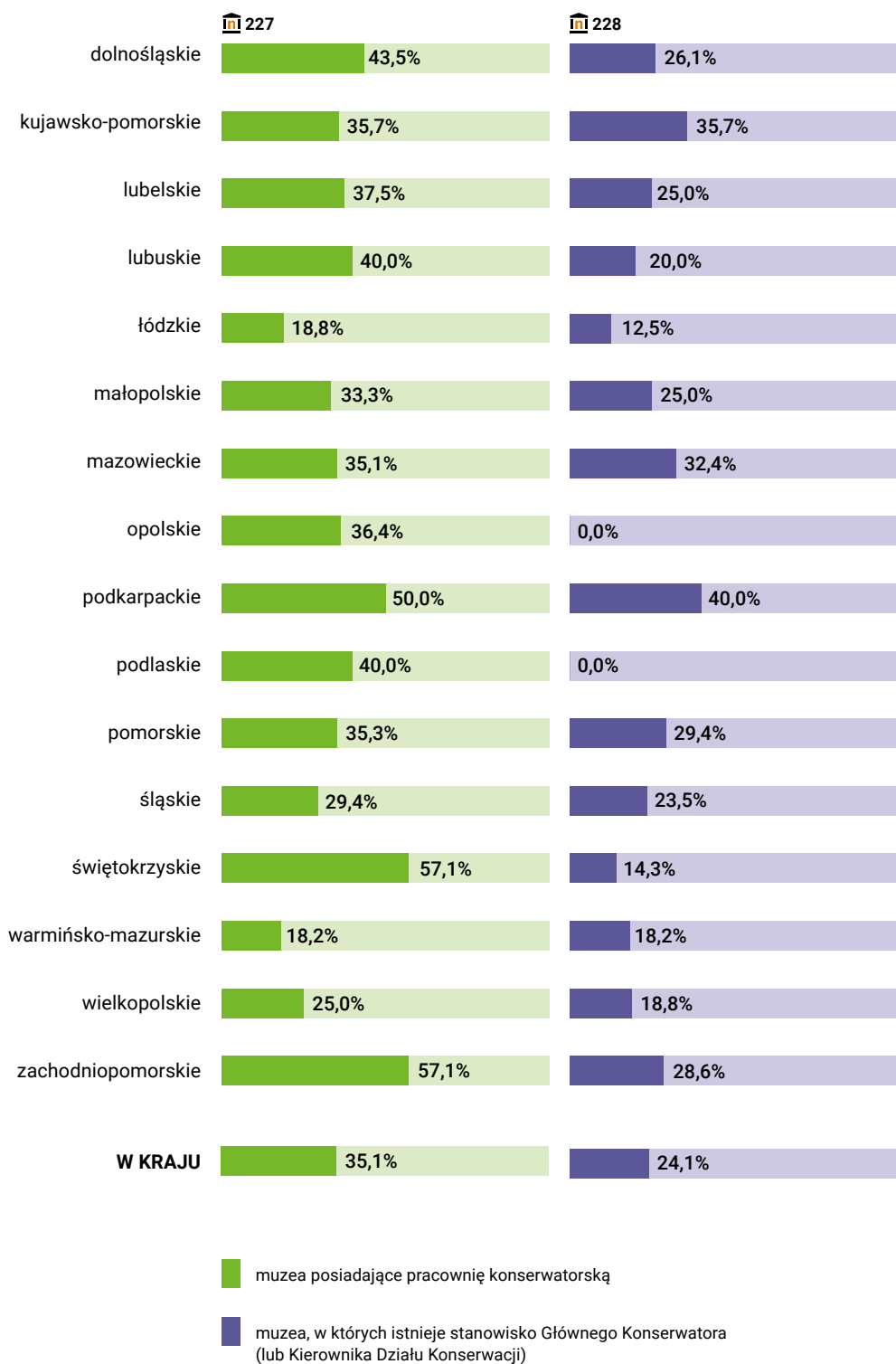
	222		231		217		225	
	konserwacja pełna		konserwacja częściowa		konserwacja zachowawcza			
	średnia liczba przeprowadzonych konserwacji	mediana przeprowadzonych konserwacji	średnia liczba przeprowadzonych konserwacji	mediana przeprowadzonych konserwacji	średnia liczba przeprowadzonych konserwacji	mediana przeprowadzonych konserwacji		
dolnośląskie	68	1	66	1	24	1		
kujawsko-pomorskie	87	2	88	0	76	2		
lubelskie	186	10	68	0	234	117		
lubuskie	174	47	3	0	16	8		
łódzkie	51	1	1	0	1070	0		
małopolskie	81	2	28	0	578	1		
mazowieckie	135	15	106	0	529	1		
opolskie	5	0	9	0	61	30		
podkarpackie	27	8	86	19	38	20		
podlaskie	32	7	21	0	22	9		
pomorskie	412	15	77	0	125	23		
śląskie	34	4	24	0	3080	1		
świętokrzyskie	72	6	43	1	128	25		
warmińsko-mazurskie	7	0	7	0	23	0		
wielkopolskie	135	6	38	0	224	3		
zachodniopomorskie	173	3	25	0	41	0		
W KRAJU	109	4	51	0	497	1		

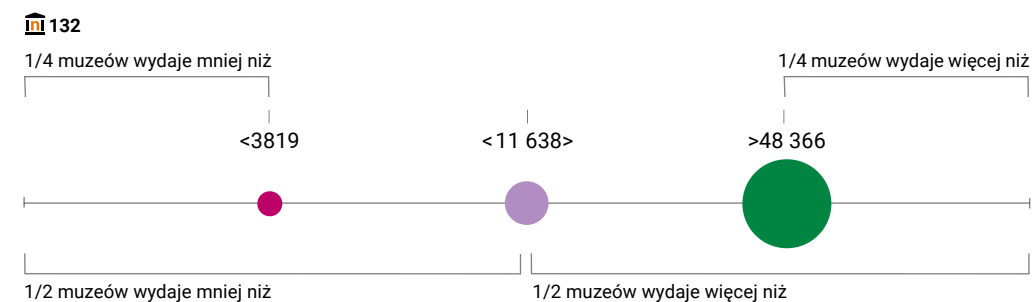
8.2. Działalność konserwatorska w podziale na województwa

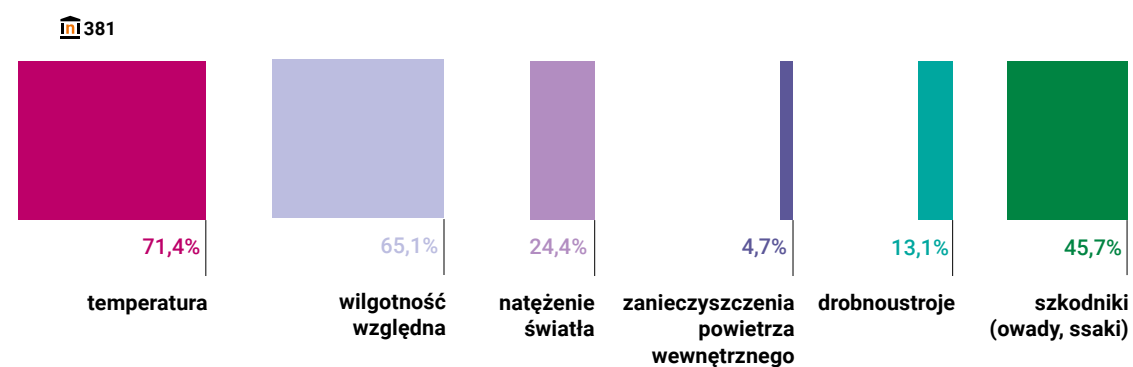
8.3. Konserwacja – informacje dodatkowe

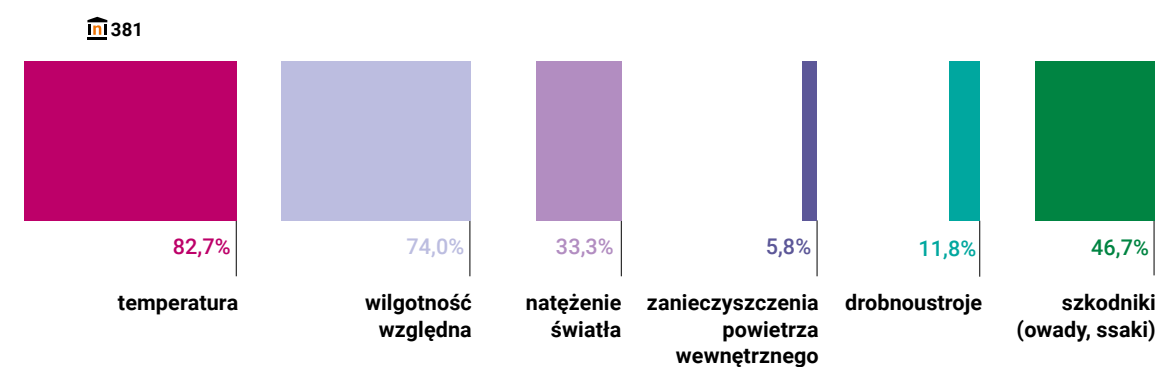
8.4. Wydatki na konserwację

8.5. Muzea (razem z oddziałami), które kontrolują w magazynach następujące czynniki:

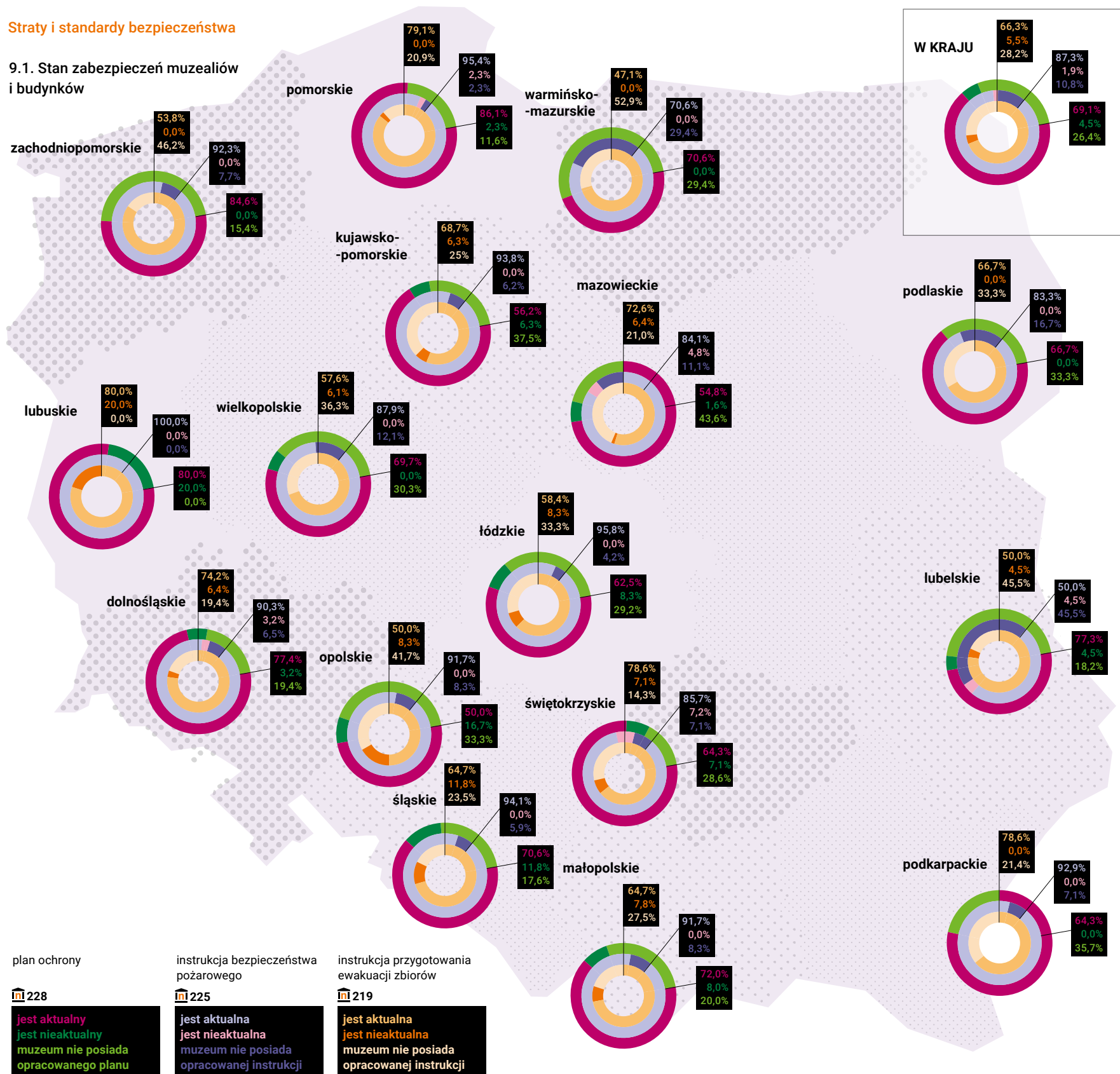

8.6. Muzea (razem z oddziałami), które kontrolują w salach ekspozycyjnych następujące czynniki:

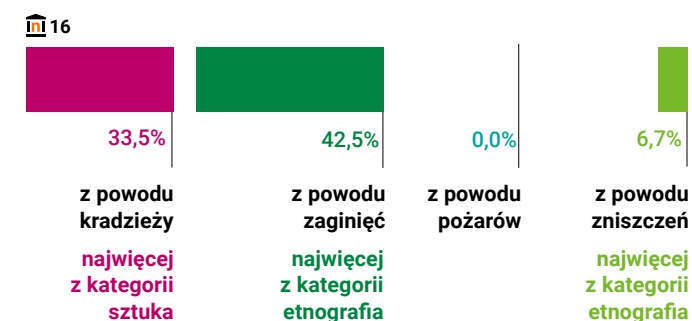
Straty i standardy bezpieczeństwa

9.1. Stan zabezpieczeń muzealiów i budynków

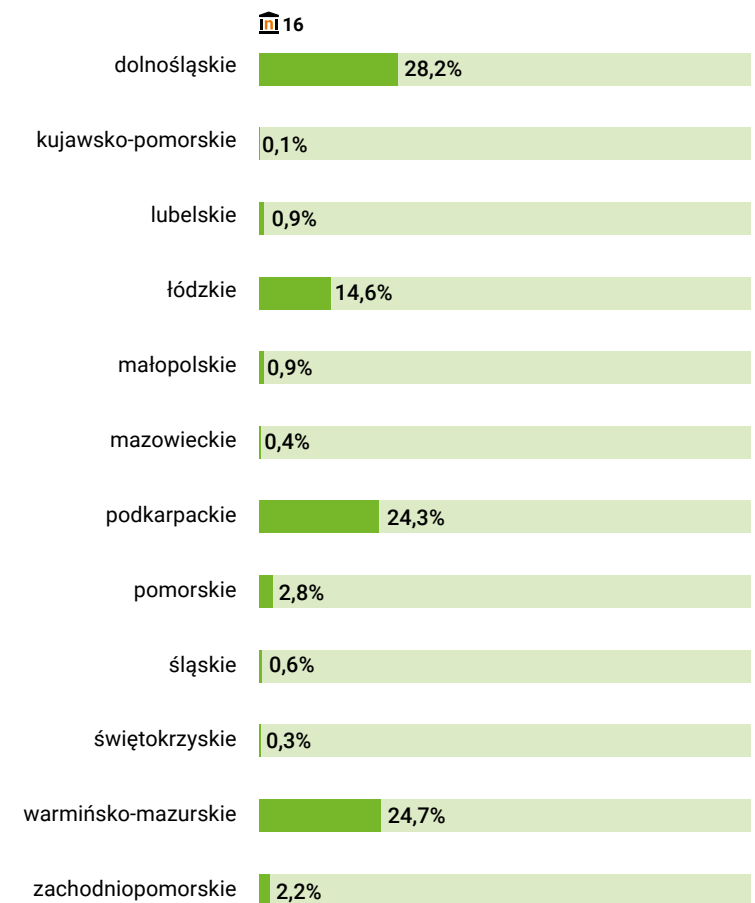

9.2. Straty

7% muzeów stwierdziło straty obiektów 231

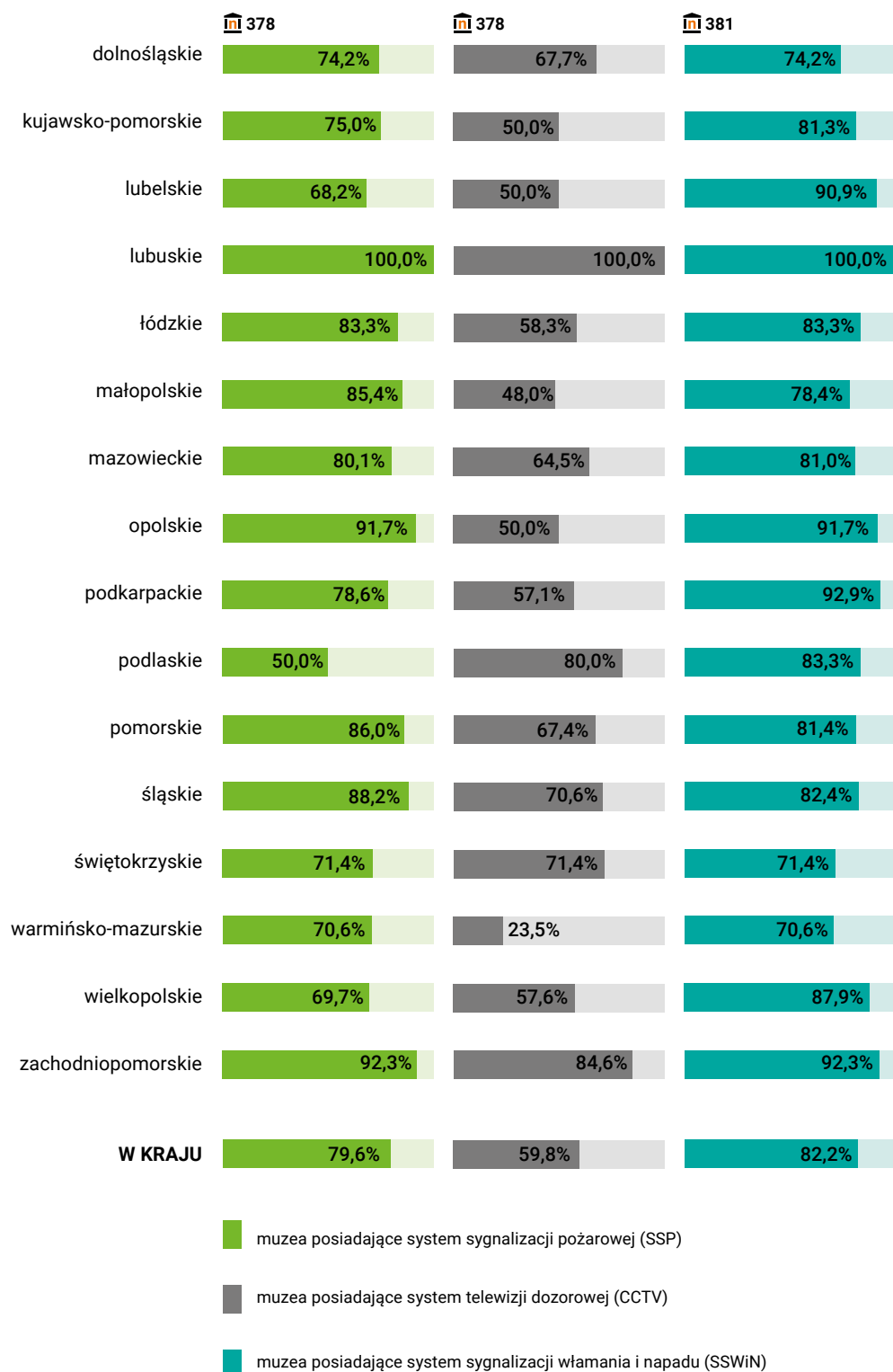

9.3. Odnotowane straty w podziale na województwa

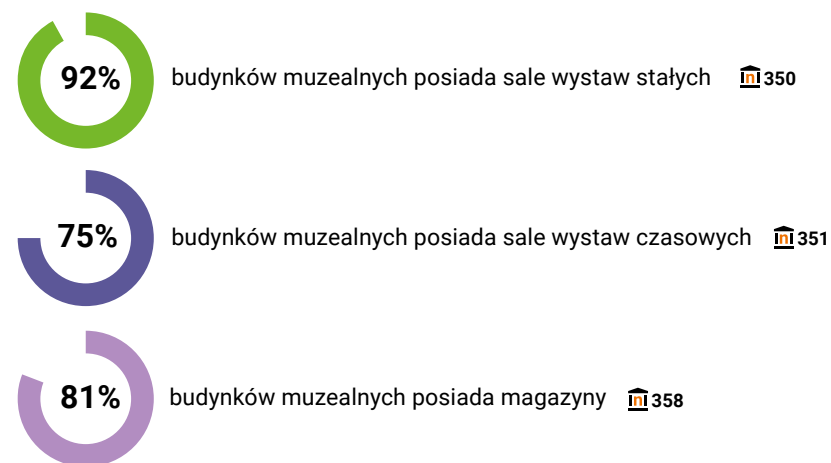
W pozostałych województwach nie odnotowano strat.

9.4. Systemy zabezpieczeń

Infrastruktura

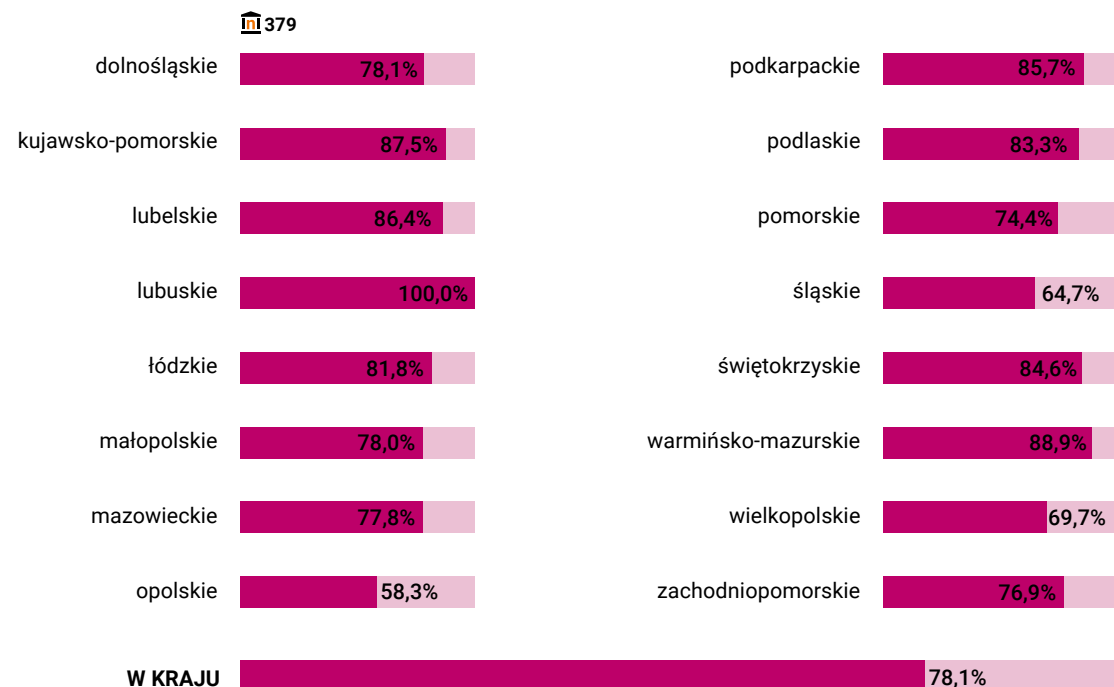
10.1. Przestrzeń wystawiennicza i magazynowa

10.2. Udział powierzchni sal wystawowych i magazynów

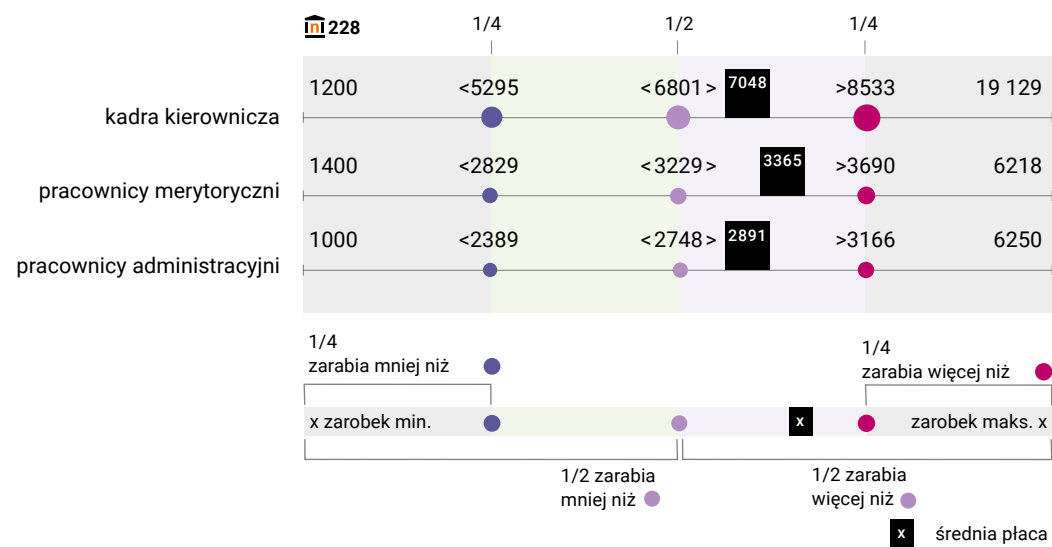
	🏠 350	🏠 334	🏠 351	🏠 339	🏠 358	🏠 345
	powierzchnia sal wystaw stałych w budynkach muzealnych	średnia powierzchnia (w m ²)	średni procent, jaki sale wystaw stałych zajmują w całej powierzchni użytkowej budynku	powierzchnia sal wystaw czasowych w budynkach muzealnych	średnia powierzchnia (w m ²)	średni procent, jaki magazyny zajmują w całej powierzchni użytkowej budynku
dolnośląskie	583,9	29,1%	291,9	16,8%	273,9	16,2%
kujawsko-pomorskie	1014,3	33,8%	326,5	16,6%	503,8	13,7%
lubelskie	399,6	46,8%	102,1	8,9%	167,3	13,5%
lubuskie	1392,8	36,3%	146,8	5,0%	611,4	15,3%
łódzkie	621,7	38,2%	438,8	11,1%	260,8	9,8%
małopolskie	1362,8	35,8%	310,2	12,9%	235,9	12,6%
mazowieckie	2348,5	27,2%	283,8	10,1%	379,6	11,2%
opolskie	616,9	39,8%	124,8	14,7%	156,3	14,0%
podkarpackie	721,8	39,5%	180,8	12,2%	484,5	14,9%
podlaskie	1086,0	55,6%	78,3	9,5%	199,2	5,5%
pomorskie	656,0	40,1%	156,9	7,2%	165,3	8,1%
śląskie	1171,9	27,8%	462,4	16,2%	626,0	13,8%
świętokrzyskie	368,7	40,4%	160,1	19,9%	149,6	10,2%
warmińsko-mazurskie	426,4	40,8%	266,9	17,2%	187,7	11,0%
wielkopolskie	879,4	36,7%	187,1	12,0%	555,9	9,0%
zachodniopomorskie	638,3	32,3%	382,4	9,4%	414,7	14,5%
W KRAJU	1049,2	35,7%	256,1	12,1%	322,2	11,7%

10.3. Muzea (razem z oddziałami) posiadające siedzibę w budynku zabytkowym

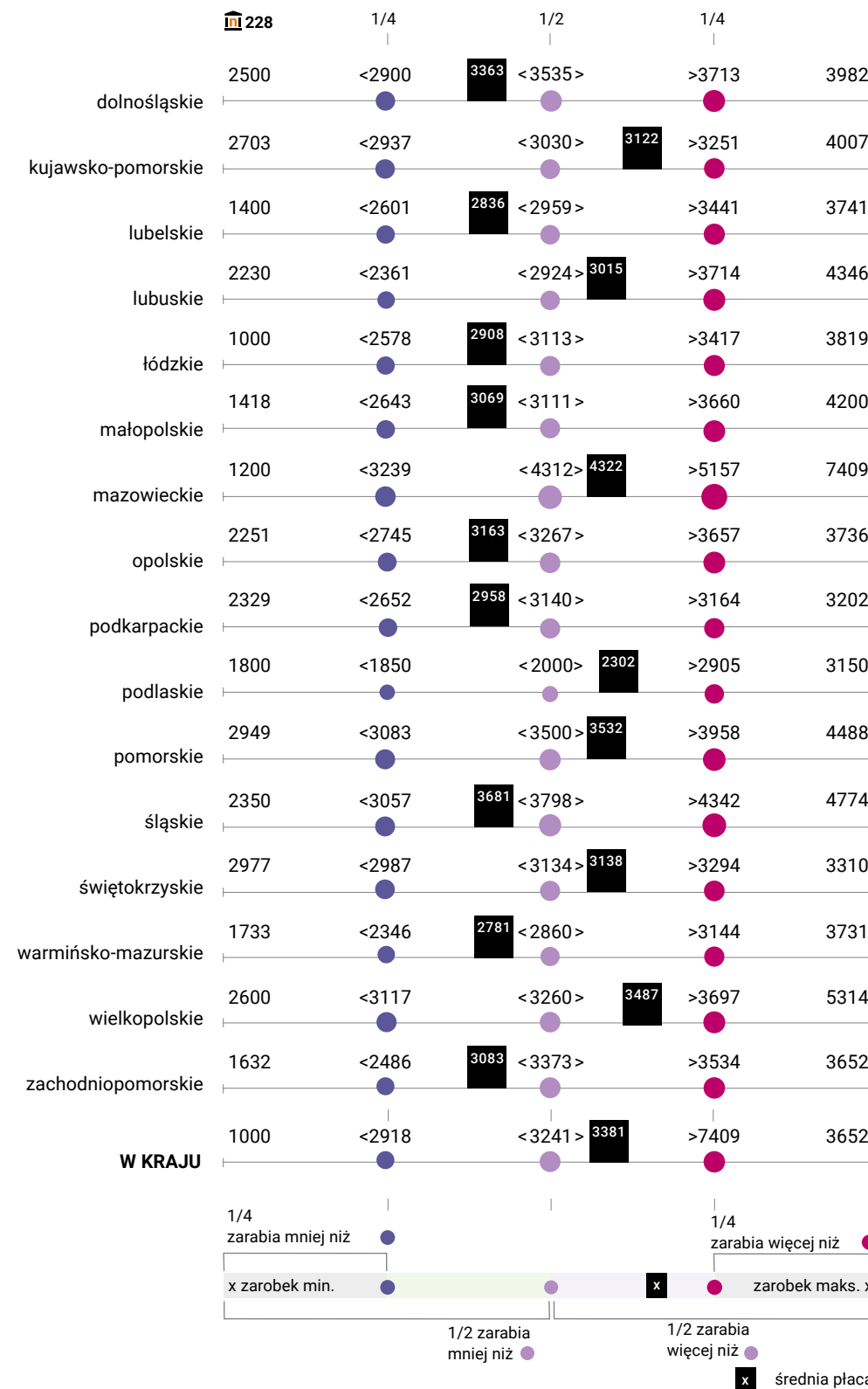

Kadra i dane finansowe

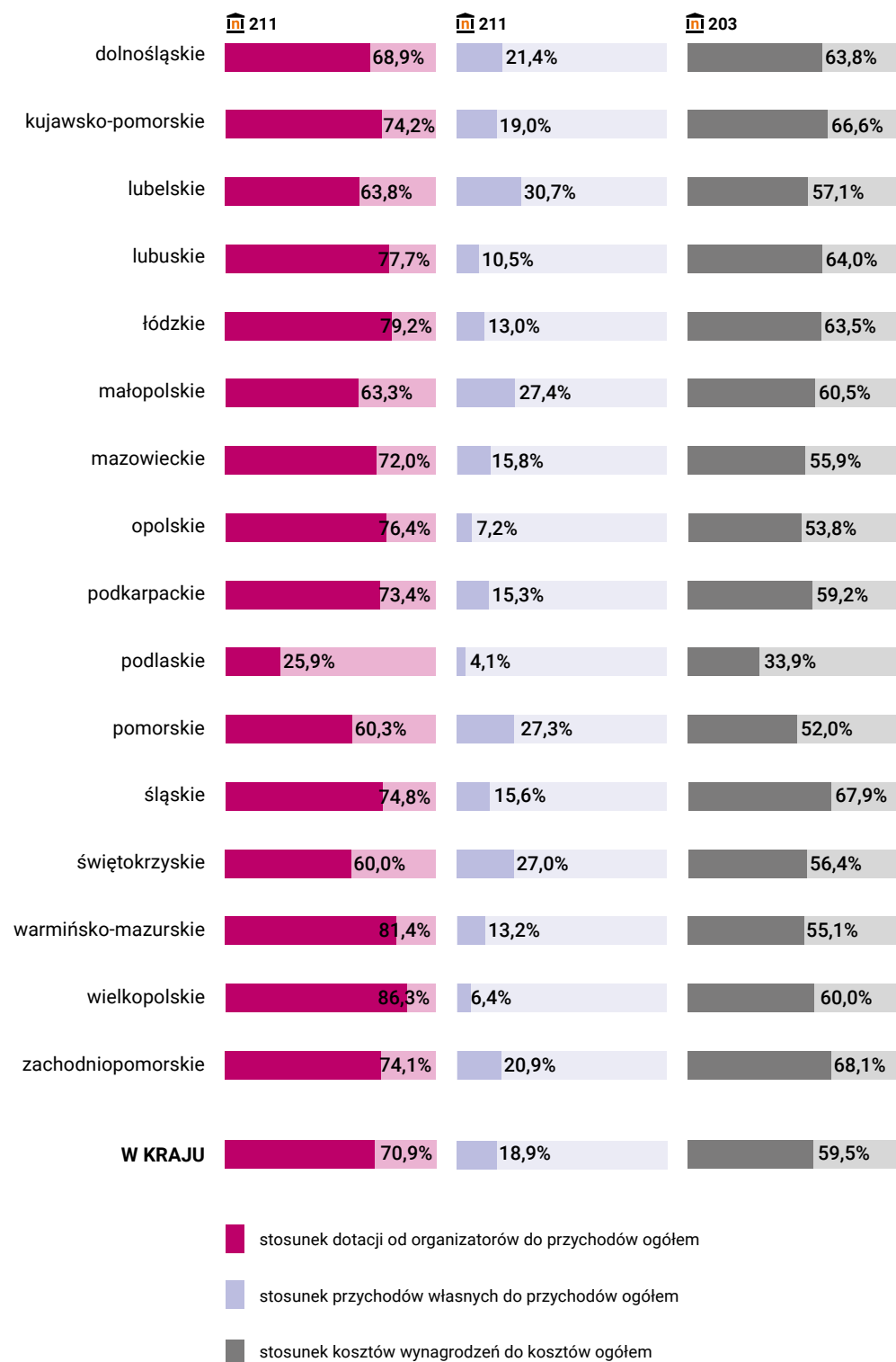
11.1. Średnia realna płaca w podziale na kategorie

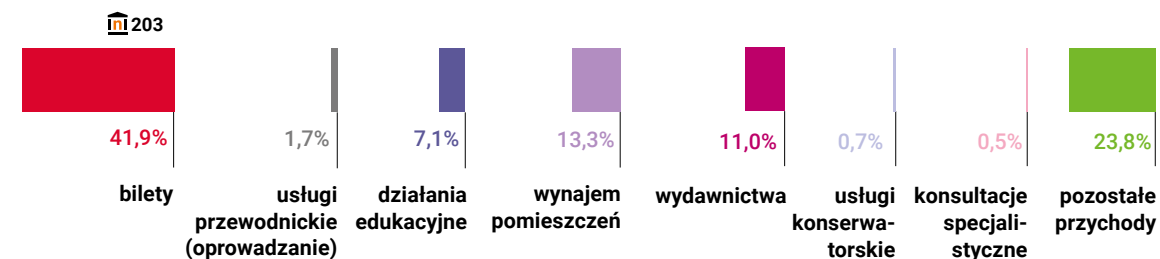
11.2. Średnia realna płaca (tylko dla instytucji zatrudniających pracowników na etaty)

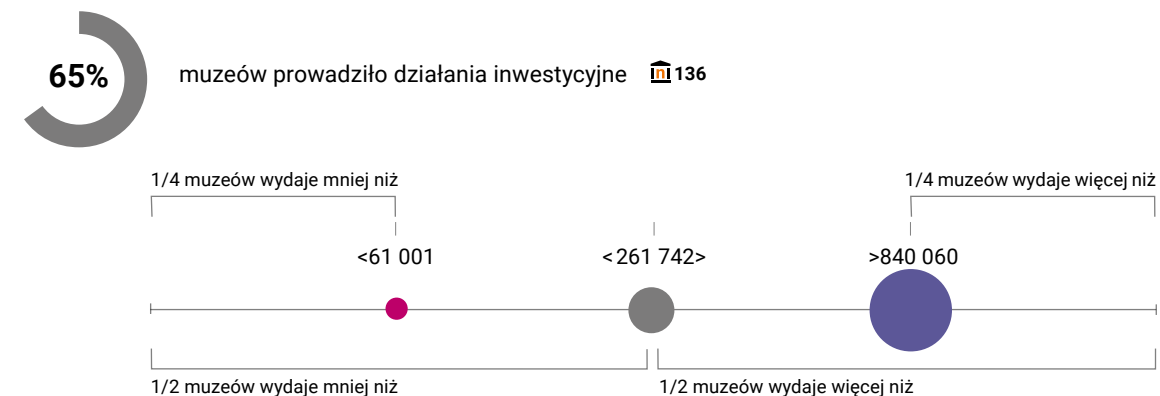
11.3. Przychody i koszty

11.4. Struktura przychodów własnych

11.5. Inwestycje

11.6. Muzea, które skierowały swoich pracowników na:

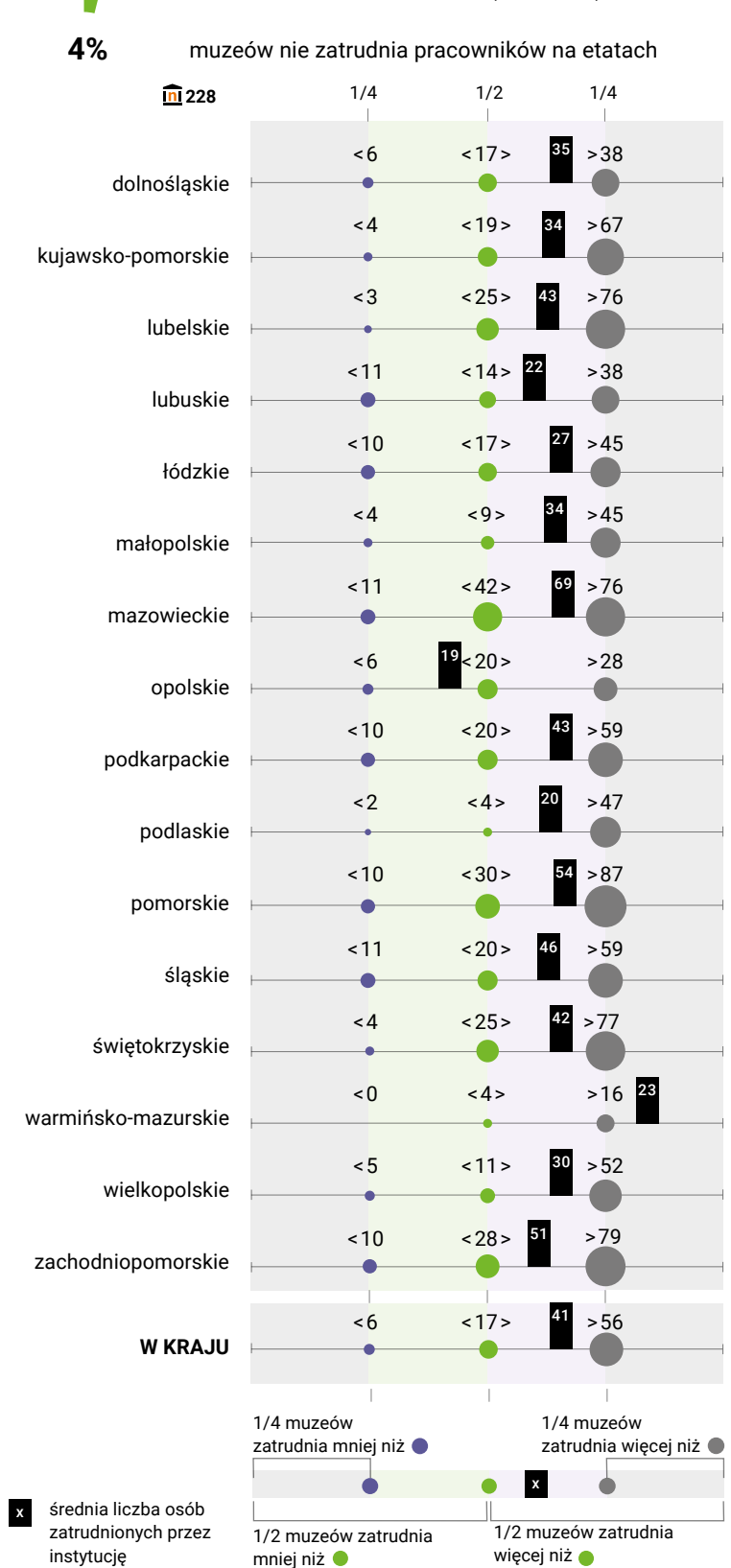
	kursy	studia podyplomowe	studia wyższe	studia doktoranckie	zagraniczne wyjazdy studyjne, staże, stypendia
dolnośląskie	30,0%	10,0%	5,0%	0,0%	0,0%
kujawsko-pomorskie	30,8%	7,7%	0,0%	7,7%	0,0%
lubelskie	42,9%	42,9%	0,0%	0,0%	0,0%
lubuskie	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
łódzkie	37,5%	6,7%	0,0%	6,7%	6,7%
małopolskie	28,6%	21,4%	3,7%	7,4%	3,6%
mazowieckie	54,3%	38,9%	11,4%	2,9%	20,6%
opolskie	36,4%	18,2%	0,0%	0,0%	0,0%
podkarpackie	22,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
podlaskie	20,0%	20,0%	0,0%	40,0%	20,0%
pomorskie	47,1%	31,3%	12,5%	6,3%	12,5%
śląskie	43,8%	31,3%	6,3%	0,0%	6,3%
świętokrzyskie	50,0%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%
warmińsko-mazurskie	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	9,1%
wielkopolskie	25,0%	31,3%	12,5%	6,3%	0,0%
zachodniopomorskie	16,7%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%
W KRAJU	36,8%	21,4%	5,0%	5,0%	6,4%

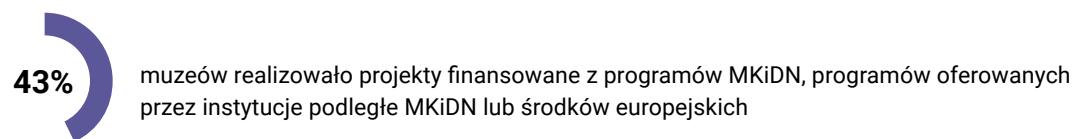
11.7. Podział pracowników ze względu na: płeć, wiek i wykształcenie

11.8. Stan zatrudnienia (w etatach)

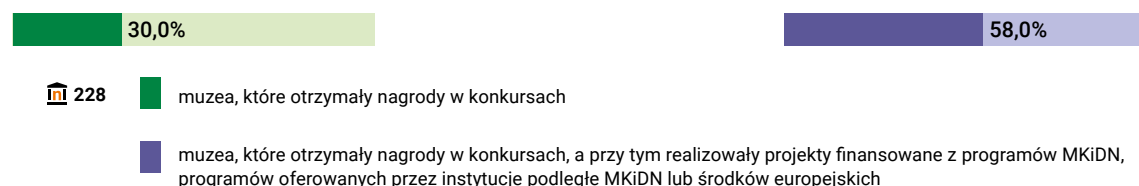
12.1. Realizacja projektów spoza budżetu podstawowego

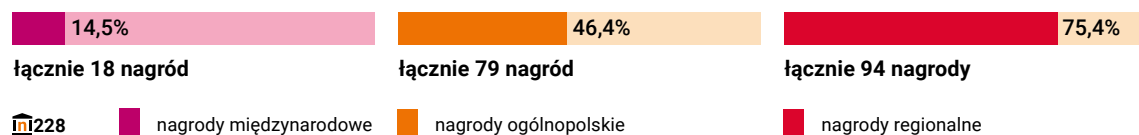
12.2. Liczba realizowanych projektów 229

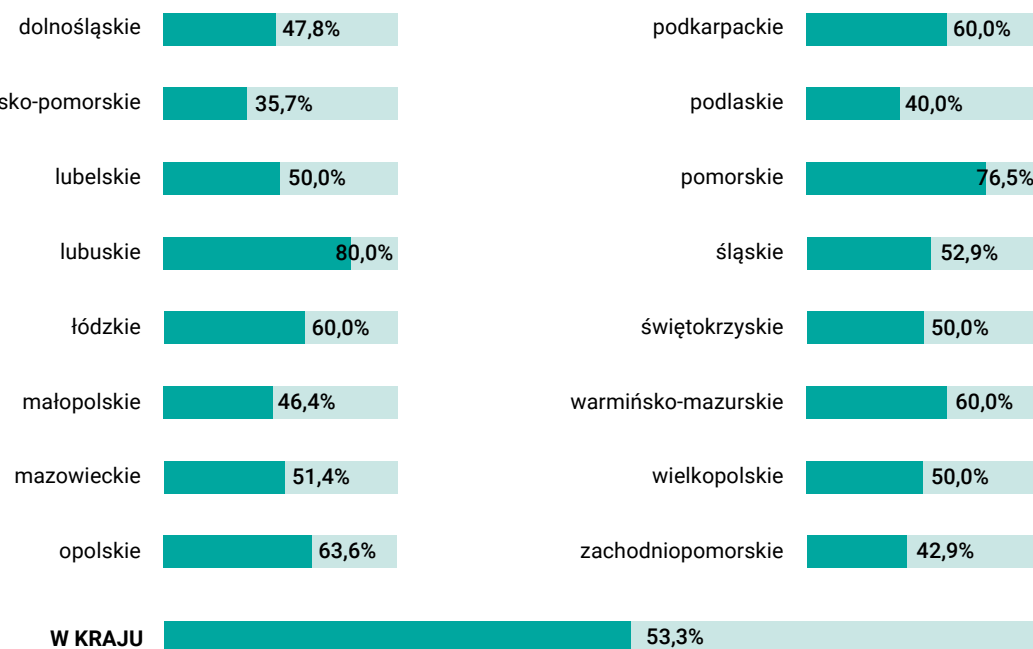
12.3. Nagrody w konkursach muzealnych

12.4. Rodzaje nagród przyznanych muzeom

12.5. Muzea, w których odbyły się kontrole prowadzone przez organizatora

Lista muzeów, które wzięły udział w projekcie Statystyka muzeów w latach 2015–2016

	2015	2016
„XIX-wieczna chata podcieniowa” – prywatne muzeum Danuty i Krzysztofa Worobców w Kadziłowie	☐	☒
Apteka-Muzeum PZF – Cefarm – Lublin S.A.	☒	☒
Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu	☒	☒
Centralne Muzeum Pożarnictwa w Mysłowicach	☐	☒
Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi	☒	☒
Dolnośląskie Społeczne Muzeum Kolejnictwa przy Klubie Sympatyków Kolei we Wrocławiu	☒	☒
Europejskie Centrum Solidarności	☐	☒
Fundacja Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce	☒	☒
Interaktywne Muzeum Państwa Krzyżackiego w Działdowie	☒	☒
Kolekcja Historycznych Przyrządów Pomiarowych Głównego Urzędu Miar	☒	☒
Kolekcja Mineralów Ziemi Olkuskiej i Skamieniałości Jury Krakowsko-Częstochowskiej	☐	☒
Lubuskie Muzeum Wojskowe w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie	☒	☒
Miejskie Muzeum Zabawek ze zbiorów Henryka Tomaszewskiego	☐	☒
Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izidora Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich	☒	☒
Muzeum Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie i Zamek Lipowiec	☒	☐
Muzeum – Orawski Park Etnograficzny Zubrzyca Górna	☐	☒
Muzeum – Zamek w Łańcucie	☒	☒
Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”	☒	☒
Muzeum Afrykanistyczne im. dr. Bogdana Szczygła i Bożeny Szczygieł-Gruszyńskiej i Kolekcja Sztuki i Malarstwa Czarnej Afryki im. prof. dr. hab. Anny i pilota Leona Kubarskich	☐	☒
Muzeum Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie	☒	☒
Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie	☐	☒
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi	☒	☒
Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	☒	☒
Muzeum Archeologiczne w Gdańsku	☒	☒
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu	☒	☒
Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie Szczecińskim	☒	☒
Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie	☒	☒
Muzeum Archidiecezjalne im. św. Józefa Sebastiana Pelczara Biskupa w Przemyślu	☒	☐
Muzeum Archidiecezjalne w Gdańsku-Oliwie	☒	☒
Muzeum Archidiecezjalne w Katowicach	☒	☒
Muzeum Architektury we Wrocławiu	☐	☒
Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie	☒	☐
Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku	☒	☒
Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku Muzeum Ceramiki w Bolesławcu	☒	☒
Muzeum Częstochowskie	☐	☒

Muzeum Czynu Niepodległościowego – Dom im. Józefa Piłsudskiego	☒	☐
Muzeum Diecezjalne Dom Długosza w Sandomierzu	☐	☒
Muzeum Diecezjalne w Łomży	☒	☒
Muzeum Diecezjalne w Łowiczu	☒	☒
Muzeum Dobranocek w Rzeszowie	☒	☒
Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach	☐	☒
Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	☒	☒
Muzeum Emigracji w Gdyni	☒	☐
Muzeum Etnograficzne – Welski Park Krajobrazowy	☒	☒
Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu	☒	☒
Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli	☒	☒
Muzeum Fryderyka Chopina	☒	☒
Muzeum Gazownictwa w Warszawie	☒	☐
Muzeum Geologiczne – Instytut Nauk Geologicznych PAN	☒	☐
Muzeum Geologiczne im. Stanisława Józefa Thugutta (przy Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego)	☐	☒
Muzeum Geologiczne Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie	☐	☒
Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze	☒	☒
Muzeum Górnośląskie w Bytomiu	☒	☒
Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy	☒	☒
Muzeum Harcerstwa w Warszawie	☒	☒
Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie	☒	☒
Muzeum Historii Kielc	☒	☐
Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku	☐	☒
Muzeum Historii Polski	☒	☒
Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie	☒	☒
Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku	☒	☒
Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN	☒	☒
Muzeum Historyczne Miasta Gdańska	☒	☒
Muzeum Historyczne Miasta Krakowa	☒	☒
Muzeum Historyczne SKARB	☐	☒
Muzeum Historyczne w Elku	☐	☒
Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. Juliana Rydzkowskiego w Chojnicach	☐	☒
Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim	☒	☐
Muzeum Historyczno-Misyjne Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie	☒	☒
Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi	☒	☒
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	☒	☒
Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku	☒	☐
Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu	☐	☒
Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku	☐	☒
Muzeum im. Jana Kasprzowicza w Inowrocławiu	☒	☒
Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach	☒	☒

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce	☐	☒
Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu	☒	☒
Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich „Dom nad Łąkami” w Wołominie	☒	☐
Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie	☒	☒
Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego	☒	☐
Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego w Romanowie	☒	☒
Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku	☐	☒
Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze	☒	☒
Muzeum Karykatury im. Eryka Lipińskiego	☒	☐
Muzeum Kaszubskie im. F. Tredera w Kartuzach	☐	☒
Muzeum Kinematografii w Łodzi	☒	☒
Muzeum Komunikacji Miejskiej MPK-Łódź	☒	☒
Muzeum Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Praniu	☒	☒
Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce	☒	☒
Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej	☒	☒
Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie	☐	☒
Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda w Żyrardowie	☒	☒
Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie	☒	☒
Muzeum Lubelskie w Lublinie	☒	☒
Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim	☒	☒
Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu	☒	☒
Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	☒	☒
Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie	☒	☒
Muzeum Łużyckie w Zgorzelcu	☒	☐
Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie Polskiego Towarzystwa Chemicznego	☒	☒
Muzeum Mazowieckie w Płocku	☒	☒
Muzeum Miasta Gdyni	☒	☒
Muzeum Miasta Jaworzna	☐	☒
Muzeum Miasta Łodzi	☒	☒
Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego	☐	☒
Muzeum Miasta Pabianic	☐	☒
Muzeum Miasta Turku im. Józefa Mehoffera	☒	☐
Muzeum Miasta Zgierza	☒	☒
Muzeum Miejskie „Dom Gerharta Hauptmanna” w Jeleniej Górze	☒	☒
Muzeum Miejskie „Sztęgarka”	☒	☒
Muzeum Miejskie Dzierżoniowa	☒	☒
Muzeum Miejskie Suchej Beskidzkiej	☒	☒
Muzeum Miejskie w Siemianowicach Śląskich	☒	☒
Muzeum Miejskie w Tychach	☒	☒
Muzeum Miejskie Wrocławia	☒	☒
Muzeum Mineralów i Skamieniałości w Świętej Katarzynie	☒	☒
Muzeum Misyjne Misjonarzy Oblatów M.N. w Obrze	☒	☐

Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym	☒	☒
Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie	☒	☒
Muzeum Narodowe w Kielcach	☒	☒
Muzeum Narodowe w Krakowie	☒	☐
Muzeum Narodowe w Szczecinie	☒	☒
Muzeum Narodowe w Warszawie	☐	☒
Muzeum Narodowe we Wrocławiu	☒	☒
Muzeum Niepodległości w Warszawie	☒	☒
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy	☒	☒
Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu	☒	☒
Muzeum Okręgowe w Rzeszowie	☒	☒
Muzeum Okręgowe w Sandomierzu	☐	☒
Muzeum Okręgowe w Toruniu	☒	☒
Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w Kaliszu	☐	☒
Muzeum Opactwa Benedyktynów w Tyńcu	☒	☒
Muzeum Oręża i Techniki Użytkowej w Kobyłce	☒	☒
Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu	☒	☒
Muzeum Oświaty – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy	☒	☒
Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	☐	☒
Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju	☒	☒
Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu	☒	☒
Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy	☒	☒
Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie	☐	☒
Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu	☒	☒
Muzeum Podkarpackie w Krośnie	☒	☐
Muzeum Pogranicza Śląsko-Łużyckiego w Żarach (w organizacji)	☒	☐
Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego we Włodawie	☒	☐
Muzeum Politechniki Krakowskiej	☐	☒
Muzeum Politechniki Wrocławskiej	☒	☒
Muzeum Polskiej Motoryzacji XX wieku „Polska na Kołach” w Busku-Zdroju	☒	☐
Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu	☒	☒
Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku	☐	☒
Muzeum Powstania Warszawskiego	☒	☒
Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach	☒	☒
Muzeum Północno-Mazowieckie w Łomży	☒	☒
Muzeum PRL-u (w organizacji)	☐	☒
Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku w Jaworzynie Śląskiej	☐	☒
Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze	☐	☒
Muzeum Przyrodnicze Wielkopolskiego Parku Narodowego	☒	☒
Muzeum Przyrody – Welski Park Krajobrazowy	☐	☒
Muzeum Regionalne im. dra Henryka Florkowskiego w Kościanie	☒	☒
Muzeum Regionalne im. Hieronima Ławniczaka w Krotoszynie	☐	☒

Muzeum Regionalne w Bełchatowie	☐	☒
Muzeum Regionalne w Chojnowie	☒	☒
Muzeum Regionalne w Drohiczynie	☒	☒
Muzeum Regionalne w Jaśle	☒	☐
Muzeum Regionalne w Krokowej	☐	☒
Muzeum Regionalne w Kutnie	☒	☒
Muzeum Regionalne w Mielcu	☒	☐
Muzeum Regionalne w Pińczowie	☒	☒
Muzeum Regionalne w Siedlcach	☒	☒
Muzeum Regionalne w Skawinie	☒	☐
Muzeum Regionalne w Stalowej Woli	☒	☒
Muzeum Regionalne w Szczecinku	☐	☒
Muzeum Regionalne w Wiślicy	☒	☐
Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej w Limanowej	☐	☒
Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu	☒	☒
Muzeum Romantyzmu w Opinogórze	☒	☒
Muzeum Rzemiosła w Krośnie	☐	☒
Muzeum Rzeźby Współczesnej – Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku	☒	☐
Muzeum Sakralne Katedry Zamojskiej	☐	☒
Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim	☒	☒
Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu	☒	☒
Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie	☒	☒
Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach	☒	☒
Muzeum Stutthof w Sztutowie	☒	☐
Muzeum Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	☒	☐
Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie	☒	☐
Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	☐	☒
Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	☒	☒
Muzeum Sztuki w Łodzi	☒	☐
Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAR	☒	☒
Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu	☒	☒
Muzeum Śląskie w Katowicach	☒	☒
Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem	☒	☒
Muzeum Teatralne w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej	☐	☒
Muzeum Techniki Drogowej i Mostowej Okręgu Lubelskiego w Zamościu	☒	☐
Muzeum Techniki Wojskowej przy Stowarzyszeniu Miłośników Sprzętu Pancernego „SKOT” w Środzie Wielkopolskiej	☒	☒
Muzeum Tkactwa w Kamiennej Górze	☐	☒
Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi	☐	☒
Muzeum Twórczości Władysława Wołkowskiego	☐	☒
Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Maius	☒	☒
Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	☒	☐

Muzeum Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	☒	☒
Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego	☒	☐
Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego	☐	☒
Muzeum Volkswagena Galeria Pępowo	☐	☒
Muzeum w Brodnicy	☒	☒
Muzeum w Gliwicach	☒	☐
Muzeum w Gostyniu	☐	☒
Muzeum w Koszalinie	☒	☒
Muzeum w Łęborku	☐	☒
Muzeum w Łowiczu	☒	☒
Muzeum w Nysie	☒	☒
Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim	☐	☒
Muzeum w Praszce	☒	☒
Muzeum w Przeworsku – Zespół Pałacowo-Parkowy	☒	☒
Muzeum w Raciborzu	☒	☐
Muzeum w Rybniku	☒	☒
Muzeum w Tarnowskich Górach	☐	☒
Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim im. Antoniego hr. Ostrowskiego	☐	☒
Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie	☒	☒
Muzeum Warszawy	☒	☒
Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	☐	☒
Muzeum Wsi Kieleckiej w Kielcach	☒	☒
Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie	☒	☒
Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu	☒	☒
Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu	☒	☒
Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu	☒	☒
Muzeum Współczesne Wrocław	☐	☒
Muzeum Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego	☒	☒
Muzeum Zabawek i Zabawy	☒	☒
Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie	☐	☒
Muzeum Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie	☒	☒
Muzeum Zamek w Oświęcimiu	☐	☒
Muzeum Zamkowe w Malborku	☐	☒
Muzeum Zamkowe w Pszczynie	☒	☒
Muzeum Zamku i Szpitala Wojskowego na Ujazdowie	☒	☐
Muzeum Zamoyskich w Kozłowie	☒	☒
Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie	☐	☒
Muzeum Ziemi Bieckiej w Bieczu	☐	☒
Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie	☒	☒
Muzeum Ziemi Kłodzkiej w Kłodzku	☒	☒
Muzeum Ziemi Kościerskiej im. dra Jerzego Knyby w Kościerzynie	☐	☒
Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku	☒	☒

Muzeum Ziemi Leżajskiej w Leżajsku	☐	☒
Muzeum Ziemi Miechowskiej w organizacji	☒	☒
Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego	☐	☒
Muzeum Ziemi Mogileńskiej w Mogilnie z/s w Chabsku	☐	☒
Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka w Trzciance	☒	☒
Muzeum Ziemi Piskiej w Pieszku	☒	☒
Muzeum Ziemi Prudnickiej	☒	☒
Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy	☒	☐
Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą w Sochaczewie	☐	☒
Muzeum Ziemi Szubińskiej im. Zenona Erdmanna	☒	☒
Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu	☒	☒
Muzeum Ziemi Wschowskiej	☒	☒
Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie	☒	☒
Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy Zespół Pałacowo-Parkowy	☒	☒
Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka	☒	☒
Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	☒	☒
Oleskie Muzeum Regionalne w Oleśnie	☒	☒
Ośrodek Spotkania Kultur	☐	☒
Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu	☐	☒
Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie	☒	☒
Państwowe Muzeum na Majdanku	☒	☐
Parowozownia Wolsztyn	☐	☒
Salon Muzyczny im. Feliksa Nowowiejskiego w Barczewie	☒	☒
Skansen w Sidzinie – Muzeum Kultury Ludowej	☒	☒
Wielkopolskie Muzeum Niepodległości	☐	☒
Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej	☒	☒

ISBN 978-83-64889-25-7

Redaktor serii: Katarzyna Figiel

Sekretarz wydawnictw: Andrzej Zugaj

Redakcja merytoryczna: Katarzyna Andrzejkowicz, Katarzyna Figiel

Redakcja językowa i korekta: Artyści Nowych Mediów

Tłumaczenie: Małgorzata Nosorowska

Opracowanie graficzne, skład i łamanie: Grafixpol

Druk: AWiR AKCES – Sukces Sport Robert Nowicki

Wydawca:

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

ul. Goraszewska 7

02-910 Warszawa

www.nimoz.pl

www.statystykamuzeow.nimoz.pl

Seria *Statystyka muzeów* nr 1

© Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Warszawa 2017

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

